

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

МОНГОЛЫН ХУЛГААНЫ
СТАВА ГЭСНИЙ ТӨЛӨӨ
БҮЛЭГ

ДҮХЭРИГ

№2 (407)

2005
ойн
январин
20
Четверг

№ 5
(21091)

Үбэлэй
хүүл улаагшан
үхэр харын
11
гарагай
5

Буряад Унэн

ЭЛИТЭ ЕХЭ АЖАЛ ЯБУУЛАГШЫН ОЙДО

XX зуун жэлэй 60-80-яад онуудта республикимнай социально-экономическа хүгжэлтэдэ нилээдгүй ехэ хубитаяа оруулхан гүрэнэй болон политическэ ажал ябуулагша Андрей Урупхеевич МОДОГОВОЙ түрэхөөр 90 жэлэй ойдо зориулагдаһан хэмжээ ябуулганууд Буряадаймнай нийслэл хотодо январин 14-дэ үнгэрбэ.

Главпочтамтын хажуудахи Андрей Модогоевой нэрэмжэтэ сквер соо дураасхаалай хэмжээнүүд эхилжэ, хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүд табигдаба.

Ойн баярай хүндэлэлдэ зориулагдаһан хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсаһаяа Эрхүүгэй, Шэтын можонуудһаа, Сибириин сэрэгэй тойрогой штабһаа, Ордын Адагай болон Агын Буряадай автономито тойрогуудһаа, мүн Модогоевой тоонто болохо Баяндайн аймагһаа хүндэтэ айлшад морилоо.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй академическэ драмын театрай байшан соо ойн баярай хэмжээнүүд үргэлжлөө. Эндэ Андрей Урупхеевичэй ойдо зориулагдаһан үзэсхэлэн нээгдэбэ, удаань тэрэнэй "Годы и люди" гэхэн номтой танилсалга, олонийтын суглаан болоо.

Буряад Республикын Президент — Правительствен Түрүүлэгшэ Л.В. Потапов элдхэхэдээ, А.У. Модогоевой

наһанай зам ба ажал ябуулга тухай тодорхойгоор мэдээсээ. Мүн Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ Александр Лубсанов, Буряад Республикадахи ахамад федеральна инспектор Борис Данилов, Улаан-Үдэ хотын мэр Геннадий Айдаев, РБ-гэй соёлой министр Владимир Прокопьев болон Буряадтахи Монголой Генеральна консульствен түлөөлэгшэд А.У. Модогоев тухай дурсалгануудаараа хубаалдаа.

Ойн баярай хэмжээнүүд концертнаадаар түгэсөө. Гадна январин 15-да 18 саг 30 минутада "Россия" телеканалаар Андрей Урупхеевич Модогоевой 90 жэлэй ойдо зориулагдаһан "Формула созидания" гэжэ документальна фильм харуулагдаа.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.
Рагна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

ТҮБ ДЭЛГҮҮР НЭЛЬБЭН ШЭНЭЛЭГДЭЭ

Улаан-Үдэ хотымнай Түб дэлгүүр нэльбэн шэнэлэгдэжэ, баярай оршон байдалда хаяхана нээгдэбэ.

Заһабарилгын хэмжээнүүдэй үнгэргэгдэнэй хүүлээр Түб дэлгүүрнай мүнөө үелн эрилтэнүүдые гүйсэд хангама худалдаа наймаанай түрүү түб боложо

шадаа. Тиигэжэ нэгэдэхи дабхартань эдэе хоолой зүйлнүүд наймаалагдаха, харин хоёрдохидонь, промышленна эд бараа худалдаха 52 павильон эмхидхэгдэнхэй. Дэлгүүрэй худалдаа наймаанай талмай тиигэжэ хоёр дахин үргэдхэгдэжэ, 5 мянган дүрбэлжэн метр бүридүүлбэ.

«Түб дэлгүүр» гэхэн хэрэглэгшэдэй эмхиин правленийн түрүүлэгшэ Анна Молчановагай хэлэхээр, дэлгүүр нэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ дүн хамтадаа 108 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байгаа. Мүнөөдэрэй байдалаар, заһабарилгын бүхэ хэмжээнүүд үнгэргэгдэнхэй аад, гансалдотоодоталын шэмэглэлэй хүдэлмэринүүд ябуулагдажа байнхай.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.
Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ

Добрый путь открывая людям... - о работе мехколонны №184 (К 55-летию ОАО «Сибстроймеханизация»

А.У.Модогоевой шэнээр хэблэгдэнэн номһоо

стр. 45

Ашатын абарал тэгшээр үршөөдэг бурхамни (Л.Намжилоной зохёохы ажал тухай)

стр. 6

Агуу Илалтын 60 жэлэй ойдо

стр. 7, 9

Юбилей замечательного педагога

стр. 8

«Великий поток» жизни и смерти (О поэзии Б.Батхуу)

стр. 16

«Шамһаа хургаал абанаб, талын горхон...» (Ш-С.Бадлуевай зохёолнууд)

стр. 18

Сагаалганиее угтуулан

стр. 17, 19

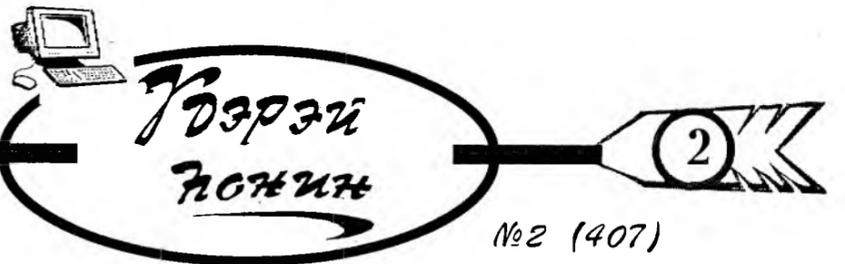
«Алтан эрхи» Л.Намжилон

стр. 22

Хайям - ученейший муж тысячелетия

стр. 23

"ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ОЛЗЫН ХЭРЭГ ЭРХИЛХЭ"

гээн уряатай республиканска конференци январин 21-дэ Улаан-Үдэ хотодомнай нээгдэхэнь. Тус хэмжээ ябуулгын нийтэ гаршаг – "Буряад орондо социальна харюусалгатай олзын хэрэг эрхилэлгэ: мүнөөнэй байдал ба хүгжэлтын арга боломжонууд". Олзын хэрэг эрхилдэг эхэнэрнүүдэй Россин эблэлэй Буряадай региональна эмхи, "Нээмэл Буряад орон" гээн андалдаанай програмнуудые түгэхсэгшэдэй эблэл, "Шэнэ түрүүшүүл", "Фирн", "Акуна Матата" гээн эмхинүүд тус конференци үнгэргэлгыг үүсхэбэ.

Ехэ, дунда, бага олзын хэрэг эрхилдэг зон, засагай болон нютагай өөһэдэн хүтэлбэрин эмхи зургаануудай, олонийтын ба уласхоорондын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эндэ хабаадалсахаар хүлээгдэнэ.

Федерациин Соведэй гэшүүн, "Банк "Российский кредит" гээн Москвагай нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй Директорнуудэй Соведэй түрүүлэгшэ болон вице-президент В.Б. Малкин, Буряадай Правительствын түрүүлэгшын орлогшо, РБ-гэй президентын дэргэдэхи Хүнэй эрхэ ёһонуудай талаар Комиссиин түрүүлэгшэ О.В. Хышиктув, РБ-гэй Экономикын хүгжэлтын болон гадаадын харилсаанай министр Т.Г. Думнова, "Бурятэнерго" гээн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй генеральна директор А.В. Кулаков, Олзын хэрэг эрхилдэг эхэнэрнүүдэй Россин эблэлэй президент Т.Г.Малютина гэгшэд конференци нээлгын ёһололдо хабаадалсахаар хараалагдана.

Хизаар ороннуудые хүгжөөлгэ, социальна ба коммерческэ байгууламжануудай хоорондохи харилсаанай гол ёһонууд, элдэб предпрятин ажалшадта социальна хамгаалга эмхидхэлгэ, социальна эдэбхитэй зоние хүмүүжүүлгэ, тэдэниие урмашуулга, бизнес

эрхилэгшэдэй ба нютагай нийгэм зоной хоорондохи харилсаан гээн темэнүүд конференциин үедэ үнгэрхэ "дүхэриг шэрээнүүд" дээрэ зүбшэгдэхэ. Тус "дүхэриг шэрээнүүд" үнгэргэһэнэй ашаар эндэ хабаадагшад региональна шатада олзын хэрэг эрхилхэдэ, социальна харюусалгатай байлгын шухала аспектүүд тухай тодорхой мэдэсэтэй болохо юм ха. Гадна тэдэнэр бизнес эрхилхэ талаар Россин болон региональна стандартнуудые нарибшалан шэнжэлжэ, улам хайжаруулха талаар дуралдалнуудаа оруулха аргатай.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые үнгэргэһэнэй ашаар олзын хэрэг эрхилэгшэд тухай нийгэм зоной ханамжа хайн тээшэ хубилха, нигүүлсхы сэдхэлэй алхамуудын бүришы ашагтай, социальна бэрхшээлнүүдые шийдхэлгэ системнэ болохо зэргэтэй. Энээнхэ гадуур бизнес эрхилдэг байгууламжануудай, засагай эмхи зургаануудай, олонийтын ба олондо мэдээсэдэг хэрэгсэлнүүдэй хоорондохи харилсаа аша үрэ ехэтэй болгохо талаар тодорхой хэмжээнүүд эндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ болоно.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан. Даша-Доржо БОЛОТОВ хэлбэлдэ бэлдэбэ.

ХИТАДУУД МАНИИЕ ТЭЖЭЭХЭНЬ ГҮ?

Ажал олохо гэшэнь хүдоодэ гайтай болоод байна. Илангаяа Загарайн аймагтахи промышленна үйлэдбэринүүдэй хаагдажа эхилхэдэ, Шэнэ-Бэрээнэй, Онохойн болон бусад хууринуудайхид ажалгүй болошоо.

Загарайн аймагта хамтадаа 21300 зон тоологдоно. Тэдэнэй тоодо экономикадо хабаадажа шадаха арга боломжотой хүнүүдын 17 мянган гэжэ тухайлагдана. 4300 хүнүүд ажалгүй. Загарайнхидай 13 процент зон өөрын хамһабарин гэхэ гү, али үмсын ажахытай. Тэдэнэр газар, малайнгаа аша үрөөр ажамидаржа байдаг.

«Ямар аргаар ажалай хууринуудые олошоруулха гээн асуудалда анхаралаа саг үргэлжэ хандуулнабди», - гэжэ аймагай гулваа Александр Стопичев хэлэнэ.

Нёдондо аймагта 1572 ажалай хуури нээгдэжэ, 1086 хүнүүдтэ хүдэлмэри олгогдоһон байна. Зүгөөр тэрэ ажалайнь олонхинь - саг зуурын. Юрэдөөл, 500-гаад зон ёһотой ажал олонхой.

Үнэгэтэй хадаа аймагай ехэшгэ хууринуудай нэгэн гэшэ. Эндэ 2100 хүн ажаһуудаг. Хахадһаа үлүү зонинь ажаллаха наһанай. 530 хүн ажалгүй хууна.

- Гайхалтайнь юун бэ гэхэдэ, зон, юрэдөө, хүдэлхэ дурагуй болошоо юм гү, али ажаллажа шадахаа болишонхой хэбэртэй, - гэжэ Үнэгэтэйнь хүдөө ажахын кооперативай ударидагша Галина Синявина хэлэнэ. - Манай кооператив гол түсэб овоц ургуулдаг, тэрээгээр консервэ хэдэг шэгэлэтэй ажахы юм. Дүн хамта 160 хүн хүдэлнэ. Овоц ургуулха ажалда хүнүүд үшөөшы хэрэгтэй. Тээд нютагай зон хүдэлхэ дурагуй. Ажалда абаашы хаамнай, архидаха, хүдэлмэридөө гарахагуй, ургуулан продукция хулгайлха. Сүхэрөөбди. Хитад хүдэлмэришэдые уриһанинь холо дээрэ гэжэ шийдэбди. Жэшээхэдэ, хоёр хитадууд табин манай хүдэлмэришэдэй ажалы хэжэрхихэ. Үдэр, һүнигуй оролдохол. Архидахагуй, хулгайлхагуй. Огород дээрэ майханда байрлажа, хуагайшадые намнажа байха. Манай кооператив мүнөө жэл 35 хитадуудые ажалда урихамнай. Ургаса тэдэнэр ехээр абажа шадахал байха. Өөһэдынгөө үрэ хүрэнгэтэй эрэхэ юм.

Иимэ гайхалтай саг болобол даа. Түрэн газар дээрэ хүдэлхэ дурагуй, хүдэлжэ шадахаа болиходомнай, харин зон ерэхэ, эдэе хоол манда бэлэдхэжэ үгэдэг болохонь гэшэл?

Николай НАМСАРАЕВ.

АМАРХА ЗОЛТОЙШУУЛ

Федеральна тэдхэмжын бүридэдэ оролсодог үндэр наһатайшуулые эмшэлгын болон эм домоор хангалгын асуудалаар республикын Правительство зарим тэды тайлбари үгэбэ. Эдэ зоние «Аршаан», «Саяан», «Горячинск» болон «Сосновый бор» гээн профилактори мүнгэнэй хүнгэлэлтэй эмшэлгэ эхилбэ. Түрүүшын 125 хүн «Горячинск» курортдо, үшөө зуугаад пенсионерүүд «Аршаан», «Саяан» курортнуудта амархаяа ошобо.

Николай НАМСАРАЕВ.

ХАМТЫН УНААГАЙ СЭН ДЭЭШЭЛНЭ

Улаан-Үдэ хотымнай маршрутна унаагай сэн 1 түхэригөөр дээшэлбэ.

Хамтын унаагай түлбэри дээшэлүүлхэ тухай Буряадай Правительствын баталһан захиралта хүсэндөө оробо. Тийгэжэ хүнгэн түхэлэй хамтын унаагай түлбэри 9 түхэриг, харин томо автобусуудай сэн 7 түхэриг болобо бшуу. Гэхэтэй хамта холын шэглэлээр ябадаг хүнгэн түхэлэй унаа 10 түхэригтэ болгогдоһон наань, январин 18-наа эхилжэ, тэрэнэй түлбэри нэгэ түхэригөөр хямдарха ёһотой гэжэ профсоюзай түрүүлэгшэ Игорь Сластин манай сурбалжагшадта мэдээсээ. Мүншые хото соогуур ябадаг зарим унаагай сэн 8 түхэриг зандаа үлэхэ юм ха.

ТРАМВАЙН СЭН ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТУХАЙ ДУРАДХАЛ ХОТЫН ЗАХИРГААНДА ОРОБО

Түлбэриэ 1 түхэригөөр дээшэлүүлхэ, мүн харын туршдаа түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэ олгодог билет үнэтэй болгохые трамвайна унаагай хүтэлбэрилэгшэд дуралдана. Трамвайн управлениин директор Николай Хонгоровой хэлэһэнэй ёһоор, энэ дээшэлүүлгэ, нэн түрүүн, зайн галай үнэтэй болоһонтой холбогдоно.

Тобшо һонин

ЭДЕЭ ХООЛОЙШЬЕ ЗҮЙЛНҮҮД ҮНЭТЭЙ БОЛОНО

Байгша оной январин эхинэй байдалаар шухала хэрэгтэй социальна суглуулбарин сэн республика доторнай 1837 түхэриг бүридүүлжэ байба.

Үнгэргэһэ долоон хоногой туршдаа Улаан-Үдэ хотодомнай сагаан будаа, заһан, үхэрэй мяхан, тоһон, талхан болон үндэгэн үнэтэй болоһон байна. Овоцнуудһаа капустын, морхооб болон һонгинын сэн дээшэлээ. Гэхын хажуугаар сахар, вермишель зэргын эдэе хоол үнэгүй болоо. Эрхүүгэй болон Шэтын можонуудтай сасуулаад үзэхэдэ, Улаан-Үдэдэмнай зөөхэй, үндэгэн, саахар, талхан үнэгүй юм ха.

ХУУРМАГ ДОХЁО БАЙШОО

Улаан-Үдэ хотын 16-дахы хургуулин байшан соо гэнэрдэг тусхай түхээрлэгэ январин 17-ой үглөөгүүр олдоо. Тэрэниие обёорһон хургуулин харуулшанай хэлэһээр, нэгэ хурагша гартаа гэхэлэгын түхээрлэгэ баряад ябажа байгаа. Тийгэжэ энээн тухайнь хургуулин хүтэлбэрилэгшэдтэ саг дары дуулгагдаба.

Онсо байдалай талаар министерствын

манай республикадахи гол хэлтэсэй хэлбэлэй албанай мэдээсээр, үглөөнэй 10 саг 50 минутын оршондо энэ ушар усадхахаар зорихон оперативна албанай хүдэлмэрилэгшэд болон ОМОН-ой сапернууд тэрэ түхээрлэгын һуралсалай, мүн хүнэй ами наһанда аюулгүй байһые элирүүлһэн байба. Хайшан гэжэ хурагшын гарта тэрэнэй ороһые тодорхойлохо талаар мурдэлгын хүдэлмэринүүд мүнөө дээрэ ябуулагдажа байнхай.

ХҮНГЭЛЭЛТЫН ГУРИМААР ЭМ ТАРААГДАХА

Байгша ондо хүнгэлэлтын гуримаар эм абадаг зоние Буряад ороноймнай 108 аптеке хангаха.

Республикын элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо Тамара Содномовагай хөөрзөөр, гүрэнэй нийтэ бүридхэлдэ абтаһан бүхы зон эдэ аптекенүүдхээ эм абахадаа, заабол эмшэнэй зүбшэл үгэһэн тусхай саарһатай байха зэргэтэй. Зүгөөр тэдэнэ Красноярск хотодо хэлбэгдэһэнээрэ болон хамгаалгын тусхай тэмдэгтэй байһаараа юрын иимэ саарһануудһаа илгаатай байха юм ха.

Мүнөөдэрэй байдалаар, республикымнай эмнэлгын эмхи зургаан бүхэн иимэ түхэлэй саарһануудаар хангаданхай. Гадна Тамара Содномовагай хэлэһэнэй ёһоор, дүн хамтадаа 3 миллионһоо үлүү мүнгэнэй эм дом хүнгэлэлтын гуримаар тараагдахын тула Буряад орон руумнай асарагданхай юм. Мүншые үшөө 13 миллион түхэриг тухай сэнтэй эмэй хэрэгсэлүүд асарагдахаар түсэбтэй.

КОММУНАЛЬНА ХАНГАЛГАНУУД ДАХЯАД ҮНЭТЭЙ БОЛОХОНЬ ГҮ?

Гэр байрын коммунальна хангалгануудай түлөө түлбэри дээшэлүүлхэ тухай дуралдал Улаан-Үдын Горсоведэй депутатууд баталбагүй.

Олонхи депутатуудай ханамжаар, энэ түлбэриин аяар 67 процентээр дээшэлүүлэгдээ наа, хотымнай ехэнхи ажаһуушад үгытэйшүүлэй зэргэдэ эрхэ бэшэ орохо болоно. Гэхэтэй хамта Улаан-Үдэ хотын мэрэй нэгэдэхи орлогшо Михаил Егоровой хэлэһэнэй ёһоор, энэ түлбэриин дээшэлүүлэгдээгүй наа, хотымнай мүнгэн сан 218 миллион түхэригтэй гарзада орохо, тиймгээ бюджетнэ халбарин хүдэлмэрилэгшэдэй салин түлбэридэ энэ ушар харшаар нүлөөлхэнь дамжаггүй. Тийгэбшые олонхи депутатууд энэ асуудал январин 31-дэ шийдхэхэ тухай дуугаа үгэбэ. Эгээл тийхэдэ предпрятинуудай ба ажаһуугшадтай гэр байрын-коммунальна хангалгануудай түлбэри сэнээр дээшэлүүлгэ баталагдаха зэргэтэй.

НАРКОТИК ХЭРЭГЛЭГШЭД ОЛОШОРҬООР

Буряад орондомнай наркотик хэрэглэдэг 2 мянга гаран хүн хуулин ёһоор бүридхэгдэнхэй.

Бодото дээрэ энэ тоо 15 мянганда дүтэлнэ гэжэ нарко-хиналтын гүрэнэй хорооной мэргэжэлтэд тоолоно. Тус хорооной хэлбэлэй албанай мэдээсээр, нарко-бодосуудай хуули буса эрьсэ эрхилэлгын талаар 1300 гаран гэмтэ ябадал 2004 ондо бүридхэгдөө. Энэнь урда жэлэйхидэ орходоо, 14 процентээр дээшэ юм гэжэ онсолоттой. Хамта дээрэ 1300 гаран килограмм, гол түлэб, конопляһаа гаргагдаһан элдэб түхэлэй нарко-бодосууд хурагдан абтаһан байна. Буряад орондомнай хээршын коноплягай ургадаг ушар энэ хэрэгые улам хүжэрөөнэ гээд ойлгосотой.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.

Юбилей

ДОБРЫЙ ПУТЬ ОТКРЫВАЯ ЛЮДЯМ...

Г.И.КИТОВ,
заслуженный строитель России

ИЗ ПРЕДЫСТОРИИ

Изначально мехколонна пришла из Кемеровской области в связи с строительством Тугтуйского угольного разреза в 1985 году. Этот период трудовой биографии особенно примечателен для коллектива тем, что он внес весомый вклад в строительство общезначимого федерального объекта, и создал о себе положительный имидж, успешно вписавшись в ряд предприятий, оперативно и качественно справляющихся с возложенными на них задачами и обязательствами. Мехколонна работала на субподряде у мощного в то время треста «Улан-Удэтрансстрой», занималась поднятием земполотна под строительство железной дороги «Челутай-24 км. - Шабур-Тугтуй». В 1990 году объект был сдан. Также мехколонна участвовала в строительстве подъездных железнодорожных путей к Черемшанскому кварцевому руднику, ТЭЦ-1, ТЭЦ-2, Тальцинской путепроводной развязке.

Нужно в связи с этим отметить, что бывший начальник мехколонны В.А.Мозговой многое сделал для того, чтобы укрепить базу колонны. Но развал 90-х самым негативным образом сказался на производстве, и при другом уже начальнике колонны почти вся профильная техника была списана и распродана. И предприятие занималось лишь тем, что предлагало автоуслуги. Жалко было видеть кадровым работникам как разбазаривается то, что было накоплено годами и как убывает мобильный рабочий потенциал.

ИХ СПАСЛА ВЗАИМОПОМОЩЬ

Именно это чувство и подвигло Г.И.Китова, ныне руководителя мехколонны, согласиться на должность начальника в 1997 году, и как говорится, крепко, засучив рукава взяться за вожжи управления, по уже по-новому. Он понимал, что в условиях рыночных отношений именно предприимчивость и еще раз предприимчивость помогут обрести свою нишу и не потерять её. Сколько сил, душевной энергии отдано было во имя этого. Не встать бы мехколонновцам на ноги, не подняться бы в полный рост, если б не повезло сотрудничать с умными, надежными партнерами и в лице их обрести добрых друзей - это ООО «СМП-398», руководимый заслуженным строителем Республики Бурятия В.А. Ярошкевичем.

- Виктор Александрович из тех руководителей, которым дорого процветание своего предприятия, но при этом они не чураются помочь другим. А это очень важно в наше жесткое время конкуренции. Я думаю, так поступают ис-

В наше время несоизмеримо вырос личностный фактор руководителя, умеющего ориентироваться в сложных условиях рынка и находить оптимально выгодное решение в сложившейся ситуации. Об этом свидетельствует пример механизированной колонны №184, поднявшейся после перестройки буквально из руин.

Мехколонна является филиалом ОАО «Сибстроймеханизация», занимается в основном дорожным строительством и реконструкцией автомобильных дорог. Нынче упомянутое ОАО (бывший трест), управление которого находится в г. Новосибирске, отмечает своеобразный юбилей - 55-летие со дня своего основания. Так что есть о чем поразмышлять и руководителям ОАО и коллективам его филиалов.

Филиалов треста раньше было всего 17, из них 9 развалились в результате приватизации, а 8, руководимых инициативными, работающими на перспективу людьми, все же выжили и остались на плаву. И хвала сегодня тем, кто в непомерно тяжелых условиях, заново создавая материально-техническую базу, сплачивая трудоспособный коллектив, упорно пробивались к реалиям сегодняшнего дня.

типно благородные люди, и это качество заложено в них генетически, - так начал наш разговор Григорий Иванович Китов.

Да, это символично, подумала я, рассказ о себе и о своем предприятии начать с добрых друзей. Может, и не так уж разбедипен и разобиден наш мир сегодня - мир бизнеса и поиска выгод во всем...

В конечном итоге всё зависит от конкретных людей, от их жизненной позиции и устремлений. Сам начальник мехколонны Г.И. Китов родом из г. Анжеро-Судженск Кемеровской области. Окончил он Кемеровский железнодорожный техникум. Трудовую биографию начал в локомотивном депо, а с 1980 года трудится в мехколонне. Начал рабочим. Позже обстоятельства сложились так, что он не смог отказаться от руководящей должности, и постепенно в нем раскрылись качества лидера, требовательного организатора. Ведь нынешний руководитель в одном лице должен совмещать и эконоимиста, и финансиста, и знатока маркетингового дела... и конечно же, должен быть своего рода дипломатом и психологом. Не потому ль, почти на пустом месте возникли известные теперь всей республике коллективы транспортных и дорожных строителей, в том числе мехколонна-184 и ООО «СМП-398»...

Г.И.Китову присвоено звание «Заслуженный строитель России», в 2003 году он награжден медалью ордена II степени «50 лет Минтрансстрой». Примечательно - то, что отдано общезначимой деятельности, возвращается стoriцей - доброй славой. Ведь добрым именем красен человек.

ТЕНДЕР ВЫИГРЫВАЮТ СИЛЬНЕЙШИЕ

В трудном 97-м от прежней мехколонны осталось лишь 3 единицы техники на ходу. Аховая ситуация: нет прежней финансовой подпитки сверху и в воздухе витает истинно гамлетовский вопрос: «Быть или не быть?» И в это критическое время СМП-398 дал первичный объем работ и завертелось колесо деятельности. И с тех пор оно не останавливается, а с каждым годом набирает новые обороты.

В 1999 году была восстановлена старая техника. «Бурятавтодор» дал объект в Еравнинском районе - провести земляные работы на подходах к мосту через реку Эгита. В 2000 году объект был сдан. Мехколонна показала себя как исключительно оперативный и работоспособный партнер и на следующем объекте - на отсыпке и восстановлении дороги после наводнения в Ниловой Пустыни. Кстати, после этих работ коллектив приобрел 2 КамАЗа.

Таким образом, показав себя с наилучшей стороны, предприятие

завоевало право участвовать в тендере, объявляемой каждый год госкомитетом РБ по управлению автомобильными дорогами.

Для убедительности приведем несколько отзывов о работе мехколонны.

Первый заместитель председателя госкомитета РБ по управлению автомобильными дорогами Н.Г.Прокопьев:

- Мехколонна зарекомендовала себя как надежный деловой партнер. Слаженная работа сплоченного коллектива, квалифицированные кадры, инициативный руководитель... - все это позволяет трудиться коллективу с прекрасными показателями - у них высокая заработная плата, вовремя погашаются налоги, есть гарантия качества от выполняемых ими работ. «МК-184» успешно сдала сельские автодороги Нур Тукум - Дэрэн, Старая Брянь - Ахтагай, Нурта - госграница, подходы к мосту через реки Уда, Кодун, Эгита. Все объекты построены согласно требований проектов и нормативных документов.

Начальник ПРСБ «Бурятавтодор» В.Г.Мельников:

- За последние 2 года коллектив приобрел 6 новых КамАЗов, 3 бульдозера Камазу, автогрейдер. В 2002 году выиграли тендер на строительство подъезда к селу Алан и сдали этот объект на 3 месяца раньше без претензий со стороны заказчика.

Директор ООО СМП-398 В.А. Ярошкевич:

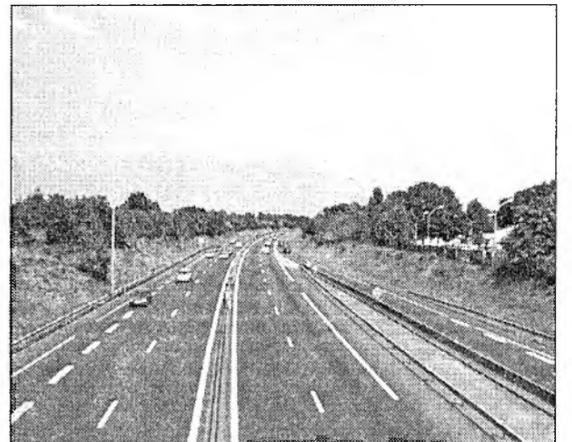
- ... И первыми, кто протянул руку помощи, была мехколонна. Мы не единожды пользовались её услугами. Руководитель предприятия Григорий Иванович Китов всецело посвящает свою жизнь труду и своему призванию. Мы считаем за честь иметь партнерские связи с таким коллективом, которым руководят опытные и добрые люди.

Заместитель начальника управления федеральных автомобильных дорог на территории РБ федерального дорожного агентства Б.Ц.Дымбылов:

- У мехколонны особо важный объект - уход и содержание автомобильной дороги федерального значения «Улан-Удэ-Кяхта». Уровень содержания является удовлетворительным. МК освоила новый химический метод борьбы с травяной и кустарниковой растительностью на обочинах дороги. Кроме того, в порядке эксперимента применен «сухой» асфальтобетон, произведенный по канадской технологии. Результаты экспериментов оказались положительными.

Г.И.Китов:

- Также в 2003 году мы выиграли тендер по Забайкальской железной дороге. Сейчас наш участок во главе с прорабом Владимиром Доржиевичем Доржиевым отсыпает земполотно под строительство вторых путей на перего-

А.М.Криворотов - водитель-оператор дорожной машины, В.Д.Доржиев - старший прораб участка, В.М.Грицков - машинист экскаватора.

А.В.Нестеров - слесарь, В.Ц.Дамбаев - А.В.Романов - автогрейдеристы.

О.В.Спиридонова - инженер, Н.В.Нимаева - главный бухгалтер, В.С.Криворотова - бухгалтер, А.А.Петров - заместитель начальника колонны.

не Могойтуй - Остречная в Агинском автономном округе. Там у нас целый вахтовый поселок, работают 30 человек. Участок протяженностью в 13 километров намечаем сдать в марте месяце.

КАДРЫ - ЗОЛОТАЯ ЗАПАС

- Люди у нас замечательные, закаленные, им не помеха ни зима, ни летний зной, ни метели, ни пурга, никто не отлынивает, не пьянствует - мы сумели сплотить коллектив, - рассказывает Григорий Иванович.

Если в 1997 году работали всего 30 человек, то теперь их 87. Среди кадровых работников Г.И.Китов назвал бухгалтера В.С.Криворотову, ведущего инженера Р.И.Фалиеву, прораба В.Д.Доржиева, водителя В.И. Овчинникова, экскаваторщика В.М.Грицкова. Также отличаются добросовестным трудом заместитель начальника мехколонны А.А.Петров, ведущий инженер О.В.Спиридонов, старший прораб В.Д.Доржиев, дорожный мастер В.С.Ульянов, водите-

ли Борис Маньков, Сергей Бородин, Николай Малых, бульдозерист Владимир Бухаров.

Есть при мехколонне мастерские с токарным, аккумуляторным, сварочно-аппаратным цехами, своя котельная. Предприятие предлагает автоуслуги. В перспективе мехколонна всегда желала бы каждый год завоевывать тендер по наиболее ответственным и трудоемким работам.

Есть мыслящий и заботящийся о коллективе руководитель, золотой запас - кадры, есть взаимосогласие и взаимопонимание между ними. Это - основной залог достижения успеха. И потому мы желаем сплоченному коллективу в связи с юбилеем ОАО «Спецстроймеханизация»: «Пусть обернется благом для вас все то, что вы делаете для людей и общества. Пусть всегда только доброе сопутствует вам, дорожные строители».

Галина ДАШЕЕВА.
Фото Р.Н.БАЗАРОВА.

Андрей Урупхеевич МОДОГОВОЙ түрэхөөр 90 жэлэй ойдо

ХЯАГТЫН АЙМАГТА ХҮДЭЛМЭРИЛГЭ

1954 оной апрель нарааа би КПСС-эй Хяагтын аймагай комитедэй нэгэдэхи секретаряар хүдэлмэрилжэ эхилээ нэм.

Райкомой нэгэдэхи секретариин ажал хадаа үйлэдбэритэй болон хүнүүдтэй, тэдэнэй социальна байдалтай нягта холбоотой үргэн ажал ябуулгын оршом гэшэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эндэ үдэр бүри эмхидхэлэй болон политическэ бодото хүдэлмэри ябуулжа, саг үргэлжэ партийна эмхинүүдээр ябажа, колхознигуудаар болон совхозуудай ажалшадаар, промышленностин предпрятинуудай, соёлой, дунда нургуулинуудай, учили-щинуудай түлөөлэгшэдтэй харилсажа, партийна хүдэлмэрин горитой нургуули гарааб.

Хяагта хотодо нилээд анхарал хандуулагдадаг байгаа, тэрэ үедэ тэндэ 12 мянган хүн ажагуугша нэн. Хото зайн галаар хангагдаагүй, эдэе хоолдо хэрэглэгдэхээр сэбэр ухан тон хомор бэлэй. Гансал Хяагтада 1500 гэр бүлын эршүүл дайнаа бусаагүй бшуу.

Аймаг газар дайдаар элбэгшье наа, хайн шанартай газарын үсөөн, булта шахуу элхэлг талмайтай байхан юм. Гектар газарнаа 10 центнер орооото таряанай ургаса абахаяа хүсэхэш. Адууна малайшье үрэ гараса баһал тулюур нэн. Жэлдээ үнээн бүриһөө оройдоол 533 килограмм хүн гараха, хонинһоо килограмм ноһон хайшалагдаха даа.

Иимэ байдалтай тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ шиидээд, аймагай партийна эмхиин эдэбхитэдтэй зүбшэн хэлсээд, нэн түрүүн малай тэжээлэй баазые бэхжүүлхэ гэнэн шиидхэбэри абабабди. Тус зорилгоёо бэелүүлхын тула илангаяа хабарай уһанай үедэ нуга сабшалангуудые уһалуури шангадхаабди, шэбхэ шэрэлгын хэмжээ дээшлүүлэбди. Тус хүдэлмэридэ колхозуудай правлениин гэшүүд, МТС-эй директорнууд хамсыгаа шуун ороо. Хираанай-Адагта Сүхэ голһоо, Хираанда - Киранкаһаа уһалалга эмхидхэгдээ, Ехэ Нугада Чикойһоо уһа абадаг байгаа, Хяагтын Адагта - Сэлэнгэ мүрэнһөө. Тиигэжэ нуга сабшалангуудай ургасые гектарай долоон центнерһээ 12-13 болотор дээшлүүлжэ шадаабди.

Гэхэтэй хамта партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй удаа бүхы гүрэн дотор, мүн бидэшье хү наалита малай гол шухала шэмэтэ тэжээл болохо силостэ хэрэглэгдэхэ кукуруза тарилга ашаглаха болон дэлгэрүүлхэ хэрэг эдэбхитэйгээр эрхилжэ захалаабди.

Зүгөөр тэрэ үедэ дээрһээ захиралта заабаряар хүдэлдэг байхан хадаа 300-400 центнер хүртээр ногоон нүтэ эдешэлгын залаа үгэдэг «стерлинг» болон «буковинска» түхэлнүүдэй орондо богони эшэтэй шэнэ түхэлнүүд бии болошоо: тус түхэлэй кукуруза Сибирьтэ воскын эдешэлгын залаа үгэжэ шадаха, тиимһээ силостэ белогой хэмжээ дээшлэхэ гэнэн ханамжаһаа шалтагаалаа.

Эдэ шэнэлэлгэнүүд - паарнуудые усад-халга, шэниисэ тарилгын талмайнуудые дан ехээр үргэдхэлгэ, обёосой тарилгын газарнуудые үсөөлэлгэ, газар эдүүрилгын эрдэмэй үндэнэ баримтатой гурим эбдэлгэ - эдэ бүгэдэ кукурузын силостэ хэрэглэгдэдэг ногооной хэмжээн доо-шолуулаб, гадна шэниисын болон бусад орооото таряанай ургасын хэмжээе бага мүртэнэ бүри бага болгоһон юм.

Гэбэшье эдэ бэрхэшээнүүдтэшье,

механизаторнуудаар дуталдалдашье хаатангүй, зеленко тарилгын талмайе үргэдхэнэй болон июлиин бороонууд соо тэрэнэй тарилга эмхидхэнэй ашаар шэрүүн болон шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгы дээшлүүлжэ шадаабди. Тиихэлээрэ ниитынгээ малай, илангаяа хонидой тоо толгой олошоруулжа, тэдэнэй үрэ гарасын нэгэ бага дээшлүүлхэн байнабди.

Дайнай удаадахи түрүүшын жэлүүдтэ бэрхэшээнүүд олон нааб даа. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, адуушад, хаалишад болон механизаторнууд тон хомор байха: олонхинь дайһаа бусаагүй ха юм даа.

Аймагта мал ажалшадай гэр байра болон мал үсхэбэрилгын байрануудые бариха болон заһабарилха хүдэлмэришэд үгы шахуу бэлэй. Аймаг дотор малай нэгэшье нэнэгтэй байра байхагүй, гүүртэ болон отарануудга малшадай гэрнүүд хуушаржа хандаршанхай. Гансал хамтаржа, булта зоной оролдолгоор иимэ байдалһаа гараха тон зүб арга байгаа бшуу. Багахан предпрятни, эмхи зургаан болон нуралсалай эмхи бүхэн партиин райкомһоо болон райисполкомһоо малшадай гэр байра, тиихэдэ малай байрануудые бариха, заһабарилха тухай даабаринуудые абаба. Эгээл шухаг хэрэгтэй объектуудай барилга эршэдүүлхын тула нилээд олон воскресниүүд эмхидхэгдээ. Аймагай хүтэлбэрилхы кадрнуудые, илангаяа дунда звеногой мэргэжэлтэдые тааруулан шэлэжэ абаха болон зүбөөр хубаарилан табиха талаар хүдэлмэридэ ехээр анхарал хандуулагдаа.

Үглөөнэй 6 саһаа урид би заншалта ёһоороо колхозуудай правлениүүдтэ, фермэнүүдтэ, тракторна бригадануудга ошодог зантай нэм, харин хонидой хурьгалха үедэ хүнээрээ дүүрэн отаранууд дээрэ үнжэхэш.

Партиин райкомой иимэ түхэлэй хүдэлмэрин дүй дүршэлые бусад хүтэлбэрилэгшэд болон ажахынуудай мэргэжэлтэд ажалдаа хэрэглэдэг болоо.

Хираанай-Адагай Лениней нэрэмжэтэ колхозой зоотехнигээр Афанасий Степанович Сахаров хүдэлдэг байхан юм. Энэ хүн оройдоол эхин классууды дүүргэнэшье наа, хонин ажалые тон хайн мэдэхэ, дүй дүршэл ехэтэй, дадалтай, хонидые искусственна үтэгжүүлгын дээдын гарай мэргэжэлтэн байгаа бшуу. Тэрэн тухай МТС-эй зоотехник Банзыр Дамбаевһаа дуулаад, Афанасий

Степановичтай танилсаха гэжэ шиидэбб. Тиин саг үргэлжэ тэрэнтэй уулзажа, хонин ажалые хүгжөөхэ тухай бодомжонуудаараа хубаалдадаг болобб. Тэрэ минии ханамжанууды дэмжэжэ, өөрөөшье тоолхотой хэдэн дурад-халнуудые оруулаа.

1954 оной июль нарада райком Хираанда А.С.Сахаровай хүтэлбэри дотор үнгэргэгдэн арбан үдэрэй курсануудга техник-үтэгжүүлэгшэ колхознигуудые суглуулба. Бодото ажахы дээрэ эмхидхэгдэн тус курсануудай хонир-холтойгоор, булта хабаадагшадга ехэ тухатайгаар үнгэргэгдэнэнь гайхаагүй.

Семинарай дүнгүүдээр ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй анхарал эмэ хонидой отарануудые бүридүүлгэдэ, хонидой бригадануудай кадрнуудые шэлэн абалгада хандуулагдаа. Колхозуудай ахамда хонидыдые партиин райкомой номенклатурада оруулаа. Эдэ хэмжээнүүд хүрэг хонидой шэнэдхэлгэдэ бага багаар нүлөөлжэ захалаа. 1955 ондо түрүүшынхиеэ (дунда зэргээр аймаг дотор) 100 эмэ хонидһоо 98 хурьган абтажа тэнжээгдээ, 1956 ондо - 101, 1957 ондо - 103. Хүдэлмэрини түгэсхэлдэ 1957 оной январин 1-дэ аймаг дотор хонидой толгойн тоо 27 мянганһаа 47 мянган хүртэр олошооро. Шанарайшье харуултанууд дээшлэн юм.

Һү наалита мал ажалай халбариде толгойн тоо олошороошьегүй наа, гурбан жэлэй туршада хүнэй наалин хэмжээн 533 килограммһаа 1300 килограмм хүртэр дээшлээ, олон тугал абтадаг болоо. Үнээн бүхэнһөө 1600-2000 килограмм хү наадаг. Һү наалита мал ажалай олон бэрхэ мэргэжэлтэд бии болоо.

Партиин эмхидхэл колхозуудга салин хүлэ түлбэриие хайжаруулагда ехэ анхарал хандууддаг бэлэй. Райкомой зууршалгаар колхознигуудай ниитын суглаануудга «Хурьгадые, тугалнуудые, унагадые болон поршоонхонуудые олоор абаһан болон тэнжээһэн малшада нэмэлтэ натуральна түлбэри тухай» тогтоол абтаһан юм. Тус хэмжээн холын хараатай байгаа бшуу. Тэрэ үедэ олонхи ажахынуудга колхознигууд нэгэшье сагаанай мүнгэ абадаггүй нэн. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүнэй-товарна фермын 31 хаалишанда тэдэндэ даалгагдаһан бүхы үнээдһөө абтаһан тугалнуудые хосороонгүй тэжээһэнэнь түлөө нэмэлтэ түлбэри болгон, нэгэ нэгэ тугал үгэхэдэнь, ямар ехэ баяр болоо нэн

гээшэб. 100 эмэ хонидһоо 90-100 хурьгадые абаһан олонхи хонидһоо нэмэлтэ түлбэри - 10 болон 10-һаа олоншье хурьгадта хүртөө. Салин түлбэридэ иимэ хандалга мал ажалшадай эрхим дүнгүүдые туйлаха эрмэлзэлэнь түлхисэ боложо үгөө бшуу.

Ажахынуудай эхин шатын партийна эмхинүүд мал ажалшадай дунда хүдэлмэрин үрдилдөөе тодорхой болон хурса болгохоёо, тэдэнэй хүдэлмэрин дүнгүүдэй харуултануудые тобойлгон харуулхаяа оролдогшо. Һара бүри «Хонидой толгойн тоо олошоруулхын болон ноһоо абалгын хэмжээ дээшлүүлгын тула», «Ехэ хүнэй түлөө» гэнэн нэрэтэй хууданууд хэблэгдэн гаргагдажа, конторонуудта, улаан булангуудта, полевой стануудта үлгэгдэдэг байгаа.

Ажагуугшадые мяхаар хангалгы хубилгаха оршом байдал тогтоохын тула богони болзрто шахагдадаг гахайн мяха үйлэдбэрилгэ эршэмээр дээшлүүлхэ тухай дурадхал оруулагдаа. Тиин республика дотор гахай шахалгын фермэнүүд олоор бии боложо захалаа.

Тэрэ үедэ Хяагта хотодышье нилээд горитой ажал хэрэгүүд ябуулагдаа ааб даа. Нютагай промышленностин министрствын хиирээ сабхи бүтээлгын фабрикийн барилга болон хэлыбэн шэнэдхэлгын хүдэлмэринүүд түгэсөө, тус фабрика жэлдээ 250 мянган паар сабхи бүтээдэг байгаа. Хара ажалда хиирээ сабхи юунһээшье, ямаршье гуталһаа дээрэ ха юм. Ород-хитадай хоорондын худалдаа наймаанай эд бараа хадагалха 67 хуурай складтайгаар XVII зуун жэлэй эсэстэ баригдаһан Хяагтын анхан байхан таможнин байрые жэл хахад сагай туршада хэлыбэн шэнэдхэжэ, ихээхлгын-трикотажна фабрика болгоо. Тиин дайнда үбгөө алдаһан 800 эхэнэрнүүд фабрикийн цехүүдтэ ажалаар хангагдаа. Анхан хүпээсүүдэй моридой байра 200 автомашины гараж болоо. Бага багаар гэр байрын барилга захалаа, найман жэлэй нургуули бодхоогдоо, гудамжанууд гуримтай болгогдоо, хоройнууд баригдаа, модод хуулагдаа.

Би, тэрэ үедэ райкомой секретарь, аймагай ажабайдалда хубилалануудай болохые, экономикын бэхжэхые, зоной ажабайдалай хайжархые адаглахадаа, эдэ бүгэдэдэ коммунистуудай оролдолгын хубита мэдэрхэдээ, ехэл баяртай байгша нэм.

Май нарын эхиндэ мүрысөөндэ хабаадаһан гурбан аймагуудай (Хяагтын, Хударин болон Сэлэнгын) түлөөлэгшэд малай үбэлжэлгын, мяха болон хү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар социалис уялануудаа бэлүүлгын дүнгүүдээр мал ажалай түрүүшүүлэй зүблөө үнгэргэдэг заншалтай нэн.

Һаалишад, ажахын партийна эмхиин секретарьнууд үгэ хэлэбэ. Зүблөөнэй түгэсэхэ тээшэ намайе телефондо дуудаба. Москваһаа ЦК-гай Зүүн Сибирийн эмхидхэлэй таһагай секторые даагша А.А.Шварев хонходон байгаа. Тэрэ намайе КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи эмхидхэлэй таһагай инструктораар томилогдон тухайм дуулгаба.

- Хэрэгүүдээ тушаагаад, Москва хото ерэгты, - гэжэ тэрэ хэлээ нэн.

Д.МАРХАДАЕВА
хэблэдэ бэлдэбэ.

ЗОН СОО ЗОЛТОЙ ЯБАГДАА

1960 оной ноябрь нарада республикын Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшэ В.Р.Филиппов бидэ хоёрые КПСС-эй ЦК-да дуудаба. ЦК-гай эмхидхэлэй-хүтэлэлгын таһагые даагша М.Т.Ефремов Хахаловай бэеын тамирай байдал хараадаа абан, тэрэниие нэгэ бага хүнгэн хүдэлмэридэ оруулаад, Василий Родионовичые партиин обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда, харин намайе Бурядай Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшын тушаалда зууршалха хэрэгтэй гэжэ ЦК-да тоолоно гэжэ хэлэһэн юм.

Удангүй КПСС-эй обкомой пленум В.Р.Филипповые нэгэдэхи секретаряар томилоод, намайе Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшын тушаалда зууршалаад, партиин обкомой бюрогой гэшүүнээр хунгаа һэн.

Би Министрнүүдэй Соведагт хоёр шахуу жэлэй хугасаада хүдэлөөб. Эдэ жэлүүдэ ехэл хүндэ хүшэр байгаа даа. Тэрэ сагта партиин, совет болон ажахын зургаануудай хубилган шэнэдхэгдэһэниинь, партиин райкомуудай усадхагдаһаниинь булганда мэдээжэ ёһотой. Үйлэдбэрийн управлениүүд болон тэдэнэй дэргэдэ парткомууд байгуулагдаа һэмнай даа. Хүдөө ажахын министерство Ивалга руу зөөшөө, тэрэ үеынхээр хэлэбэл: «асфальтаа газар руу». Тиихэдэнь олонхи мэргэжэлтэд министрствэтээ хамта Ивалга зөөнгүй, хүдэлмэриее орхижо, хотодоо ондоо ажалда ороо бэлэй. Тиин удангүй ажахын управлениүүдэй зургаануудые хүтэлбэридэ дүтэ болгохо талаар хубилган шэнэдхэлгэ байдалые хайжаруулаагүй гэжэ элирээ.

Бүхыдөө гүрэн доторшые, эндэмнайшые совнархозууд тогтоогдоо. Сэхыень хэлэхэдэ, республикын Министрнүүдэй Соведай аппаратта хүдөө ажахыншые, промышленностиншые, барилгын болон транспортиншые талаар мэргэжэлтэд үгы байгаа. Эдэ бүгэдэ байгуулалтын болон эмхидхэлэй бэрхшээлнүүдые 1960-61 онуудта тохёолдоһон үзэгдөө харагдаагүй ган гасуур бүришые ороо болгоо.

Малаа хоросохогүйн, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ хангахын тула Амурска областиин, Баруун Сибириин, Монгол Республикын газар дайда дээрэ шэрүүн тэжээл бэлдэлгые эмхидхэхэ шиидхэбэри абтаа һэн. Эдэ газарнуудта республикаһаа гурбан мянга гаран колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хэдэн зуугаад автомашина болон тракторнууд эльгээгдэбэ. Автомашинануудаар крануудые, тэжээлнүүдые даралгын шпагат болон шабын түмэрнүүдые, түлшш-тоһодолгын материалнуудые, эдэе хоол болон хүнүүдые абаашаха.

Тэрэ сагай ажахын гол шухала алхамууд, үйлэ хэрэгүүд гэбэл, хото болон хүдөөдэ гэр байрын барилга үргэдхэлгэ, коммунальна ажахын хүгжэлтэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Улаан-Үдэ хотые дулаасуулгын системээр болон канализацияр хангалгын хэмжээн эршэмтэйгээр дээшлээ.

Республикын партиин эмхинүүд болон райисполкомууд «Республикынгаа ниислэлые үндэр соёлтой хото болгон хубилгай» гэһэн уриа доро хотынгоо ажахы хүгжөөжэ захалаа. Эдэ асуудалнууд республикын Министрнүүдэй Соведагт түргэн шууд шиидхэгшэ һэн.

Республикын Министрнүүдэй Соведагт хүдэлмэрилхэдөө, ажахын, түсэблэлгын, мүнгэн зөөрийн болон социально-соёлой талаар элдэб янзын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ходоодо хабаадажа байгаагүйдэ аргагүй бэлэй. Республикын түсэб болон бюджетые бүрилдүүлгэдэ хабаатай хүдэлмэриие Госпланай хүдэлмэрилэгшэд Н.И.Борисов, Л.Я.Егорова, Финансын министрствын болон бусад албан яамануудай хүдэлмэрилэгшэд дүүргэдэг байгаа. Москвада республикын экономика болон соёлой хүгжэлтын талаар түсэбэй болон бюджетэй

түлэбүүдые хамгаалгада хабаадаһамни намда нилээд ехэ хургуули боложо үгөө гэжэ хангаһаб.

СССР-эй болон РСФСР-эй Госплануудта, министрствэнүүдтэ дүй дүршэлтэй, мого шотагуудай болон халбариин түсэблэлгын асуудалнуудые хайн мэдэхэ зонтой албан хэрэгээрэ харилсахаш. Энэмни Соведагтэй экономикодо болон социально-соёлой барилгые хүтэлхэ талаар олон ондоо шэглэлтэй ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр ойлгоходомни нилээд туһалаа.

Бидэ горкомой секретарь К.М.Продайводатай, райсоведэй түрүүлэгшэ С.М.Хабаловтай суг үгээе ойлголсон хүдэлмэрилдэг байгаабди. К.М.Продайвода болон тэрэ үеын Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшын орлогшо В.Г.Бирюков хоёр промышленностиие хүтэлэлгын асуудалнуудай хажуугаар барилгын, транспортин, худалдаа наймаанай болон хотын ажахын асуудалнуудаар хүдэлмэрилхэ. Гадна гүрэнэй түсэбүүдэй болон арадай ажахын бүхы халбаринуудай социалистическэ уялгануудыедүүргэлгын хойноһоо хиналта шангадхаа, түргэн шууд туһаламжа хүргэдэг байгаа. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эбтэйгээр, бэе бэе ойлгон хүдэлдэг һэмди.

1962 оной июнь нарада партиин ЦК-да уригдабаб. Тэндэ КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи эмхидхэлэй таһагые даагша Михаил Арсентьевич Полехинэй хүтэлбэри доро республикын ажал хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгы хөөрөлдөөн үнгэрбэ:

- Нүхэр Филипповые бэеын тамирай байдалаар обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалһаа сүлөөлөөд, анхан хүдэлжэ байһан хүдөө ажахын институтай ректорээр эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Намда бэшэ юушые дуулгангүй, Михаил Арсентьевич КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г.И.Вороновто дахуулан оруулба. Кабинет руун ороходомнай, Геннадий Иванович столой саанаһаа бодоод, намда дүтэлжэ мэндэшлээд, хуухыемни уриа һэн. Нүхэр Полехин Вороновой хажууда хуужа, ЦК-гай таһаг намайе КПСС-эй Бурядай обкомой нэгэдэхи секретаряар зууршална гэжэ дамжуулба.

Геннадий Иванович олон жэлэй туршада Шэтын областдо хүдэлһэн хадаа манай хизаарай байгааһин-уларилай онсо шэнжэнүүдые, Забайкалийн зониие, тэрэ тоодо буряадуудые нилээд хайн мэдэхэ байгаа бшуу. Юуб гэбэл, Шэтын областдо 60 мянга гаран буряадуудай ажаһуудаг Агын, Бурядай автономито тойрог оршодог ха юм. Тойрогой ажахынууд үргэн ехэ газарай эзэлүүринүүдтэй. Эндэ бүхыдөө хонидой дүрбэнэй нэгэ хубинь, тиихэдэ олон тоото үхэр мал суглуулагданхай бэлэй. Тиимэһээ Геннадий Иванович мал ажалые, илангаяа хони үдхэлгые хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн юм.

1962 оной июниин 12-то партиин обкомой пленум дээрэ нэгэдэхи секретариие хунгаа тухай шиидхэбэри абтаба. Обкомой бюро тэрэ үедэ Хяагтада хүдөө ажахын үйлэдбэрийн управлениин начальнигаар ажаллажа байһан К.Л.Барьядаевые республикын Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшээр зууршалба: тэрэнэй олон жэлэй туршада аймагуудта хүдэлһэн дүй дүршэл, хүдөө ажахын дээдэ хуралсалын хараада абтаа.

Республикын хүдөө ажахы нилээд доройтонги байдалтай байгаа. Шалтаганиинь гэхэдэ, нэгэдэхээр, шэрүүн уларил, жэлһээ жэлдэ тохёолдодог ган гасуурнууд, хоёрдохээр, олонхи аймагуудта хүдөө ажахые эрхилэлгын соёлой доодын хэмжээн. Иимэ байдалда газар элдүүрилгын, сабшалан ашаглалгын хэрэгүүдые гүнзэгыгөөр шудалха болон шэнжэлхэ, тиихэдэ ниитин секторэй орооһо, тэжээл үйлэдбэрилгэ дээшлүүлхэ, малай толгойн тоо олошоруулха, ашаг үрыень дээшлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые хараалха хэрэгтэй байгаа. Ажахын бусадшые зорилгонууд бии һэн ааб даа, тэдэниешые тусхай онсо хандалгатайгаар шиидхэхэ шухала бэлэй. Тэрэ үедэ хүдөө ажахые эрхим хайнаар хүтэлбэридэ хабаатай асуудалнууд гол хуури эзэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1963 оной) пленум дээрэ экономико болон социальна хүгжэлтые политикын талаһаа хүтэлбэрийн үндэһэн звено болохо партиин аймагуудай комитетуудые хэргээхэ тухай шиидхэбэри абтаба.

Тиин партиин обком нэн түрүүн партиин райкомуудай секретарьнуудай болон райисполкомуудай түрүүлэгшэнэрэй кадрнуудые шэлэн абаха талаар хүдэлмэри ябуулаа, аймагуудай партийно-советскэ аппарат бүридхөө. Һэргээгдэһэн партиин райкомууд тэрэл дороо колхозуудые, совхозуудые болон нотагай промышленностиин предприятинуудые эмхидхэлэй-ажажын талаар бэхижүүлжэ захалаа.

Обкомой нэгэдэхи секретарь хадаа предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай, барилгын, транспортин, худалдаа наймаанай болон байра байдалые хангалгын предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон хуралсалай эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй өөрөө уулзажа хөөрөлдэхэ, хүдэлмэришэн бүхэнэй, илангаяа ажалай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэг ябуулгын болон политикын талаар шанарыень хайн мэдэхэ ёһотой. Энэнь амин шухала асуудал болоно. Би иимэ зорилготойгоор саг үргэлжэ аймагуудаар, предприятинуудаар, колхоз болон совхозуудаар ябажа, барилгануудта хүрээжэ, үйлэдбэрийн түрүүшүүлтэй уулзажа, тэдэнэй заабари, ажаглалтануудые шагнадаг, асуудалнуудтань харюусадаг байгааб. Үнэхөөрөөшые, хүтэлбэрилхы кадрнуудтай болон ажалшадтай уулзалганууд намда тон ехэ хургуули боложо үгөө, хүдэлмэридэм нилээд туһалаа.

Тиихэлээрээ би хүн зоной урда харюусалга тухайгаа нэгшые мартаагүйб.

Минии хүдэлмэрилжэ байһан түрүүшын жэлнүүдтэ К.М.Продайвода КПСС-эй обкомой хоёрдохе секретаряар дэбжүүлэгдээ, секретарьнуудаар - локомотив-вагон заһабарилгын заводой парткомой секретарь байһан В.Г.Бирюков, хүдөөгэй райкомуудта олон жэлдэ хүдэлмэрилһэн дүй дүршэлтэй А.А.Бадиев, удаань В.Ф.Лысов болон Л.В.Потапов зууршалагдаа. КПСС-эй Кемеровскэ обкомой нэгэдэхи секретариин зүбшэлгөөр Кемеровскэ областдо инженер-барилгашан гэһэн мэргэжэлээр горкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байһан А.М.Беляков барилгын таһагые даагшаар уригдаһан байна. Дүрбэн жэлэй үнгэрхэдэ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда томилогдожо, арбан табан жэлэй туршада хүдэлһэн юм. 1983 оной декабрь нарада Анатолий Михайлович КПСС-эй ЦК-гай зууршалгаар КПСС-эй Бурядай обкомой нэгэдэхи секретаряар хунгаадаа.

Республикын Министрнүүдэй Соведай хүтэлбэриие бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтадаг һэн. К.Л.Барьядаевай тушаалһаа сүлөөлэгдэхэдэ, Министрнүүдэй Соведай Түрүүлэгшын тушаалда Н.Б.Пивоваров дэбжүүлэгдээ. Тэрэнэй наһанайнгаа амаралтада гарахда, тус тушаалда В.Б.Саганов томилогдоо, түрүүлэгшын орлогшодоор - В.И.Черныш, удаань Б.И.Николаев, С.В.Анганов, И.Д.Даржаев, А.С.Берещинов.

Областиин партиина эмхи хэрэг ябуулгатай, үнэн сэхэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдые, хүдөө ажахын үйлэдбэрийн бэрхэ эмхидхэгшэдые олоор зууршалһан юм. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Социалис Ажалай Геройнууд: Е.В.Иванов - Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой түрүүлэгшэ болон А.П.Калашников - Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ; А.И.Хмелев - «Кубанская» шубуунай фабрикийн директор, И.Ф.Лобанов - Кабанскын аймагай «Оймуурай» совхозой директор; Е.З.Утенков - XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, В.В.Смолин - «Победа» колхозой түрүүлэгшэ; Ф.Е.Ефимов - Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозой директор, Д.Ц.Цыденжапов - Бэшүүрэй аймагай «Бодонгуудай» совхозой директор; Ц.Ж.Ширапдоржиев - «Удинский» совхозой директор, П.О.Никитин - Хориин аймагай «Верхне-Талецкий» совхозой директор; Д.П.Болонев - Тарбагатайн аймагай «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ; Ю.П.Седов - Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ болон А.С.Иринчиев - Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, удаань Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ; А.П.Елшин - Баргажанай аймагай «Бодонский» совхозой директор; С.М.Филиппов - «Оёрой» совхозой директор, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ болон «Коммунизм» колхозуудай түрүүлэгшэд; В.И.Каниболоцкий - Загарайн бройлерно фабрикийн директор болон бусад.

Эдэ хүтэлбэрилэгшэд ажалай бүлэгүүдэйнгээ туһаламжаар 5-20 жэлэй туршада үндэр харюусалгатайгаар, холын хараа бодолтойгоор, эдэбхитэйгээр социально-экономическэ зорилгонуудые бээлүүлэн, хэрэгүүдыень халан абахаар бэлигтэй эдэбхитэдые бэлдэн, даалгадан ажахынуудаа хүтэлбэрилөө.

А.У. МОДОГОВОЙ шэнээр хэлэгдэһэн «Годы и люди» гэжэ номһоо.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан толилолгодо бэлдэбэ.

Д.МАРХАДАЕВА хэлбэлдэ бэлдэбэ.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

«АШАТЫН АБАРАЛ ТЭГШЭЭР ҮРШӨӨДЭГ БУРХАМНИ...»

Би Любовь Намжиловна НАМЖИЛОНИЕ бүрчдалаад оной эхиннээ таниха байна. Эгээ түүрүүн тэр» намда шүлэгүүдые абаад ерөөн юм. Тэдэ шүлэгүүдын би ехэтэ найшаажа, «Буряд үндэ», «Байгал» журналда дурдахан байна.

Нүүдэнь олон расказуудын уншааб. Любовь Намжиловна хэдэн жэлэй саана залуу уран-зохёолшодой конференцидэ расказуудаа табижа, баһа үндэр сэглэлтэдэ хүртэһэн байна.

Юрэдөө, энэ эхэнэр ямаршье жанрта хандахадаа, тон бэлнэтэйгээр бэшгэжэ шададаг, үнэхөөрөөл «Бурханай галтай», бэлиг ехэтэй хүн болоно.

Любовь Намжиловна шүлэгүүдые, расказуудые бэшэхэйгээ гадна япон поэдуудэй шүлэгүүдые буряад хэлэн дээрэ оршуулаа, «Оюун түлхюур» гэжэ нэрэтэй буряад хэлье хайшан гэжэ хари хэлэнэй мегодикоор түргэн шудалжа болохо гэнэн баһа тон һонирхолтой һурасалай ном гаргаа. Тэрэһнээ гадна Любовь Намжиловна хэлэ бэшгэй эрдэмэй кандидат, англи хэлэнэй багшаар гушаад жэлдэ Зүүн Сибириин технологическа институтта ажаллаһан байна.

А.Намжилон «Шэдитэ эрхи» гэнэн ном-тайлбари гаргаа һэн. Энэ номын уншаһан хүн бүхэнэй зүрхэ сэдхэл татажа, үсөөхэн

хоног соо худалдаандаа угы болоо бэлэй.

«Дэлхэй дээрэ мүнхэ юмэн гэжэ юуншье угы, - гээд, Любовь Намжиловна энэ ном соогоо уншаһандаа хандана. - Энэ байһан бэемнайшье, бэемнай хугасаа, найамнайшье баһал хэм хэмжүүртэй ха юм даа. Зүгөөр хүн үхөөд, угы болодогүй, дахин түрэл абадаг гэжэ ехэнхи зон мүнөө этигэдэг боложо байна». Гэбэшье алтан дэлхэй дээрэ ажа амгалан, энхэ тайбан, зол жаргалтай нуухын түлөө юу хэжэб, бурхан шажанда хайшан гэжэ зальбархаб, жэл бүри ямар уншалга, хурал уншуулахаб, аюул баршадаһаа бөөс хамгаалхын тула ямар ном, тарнинуудые уншажа ябахаб гэхэ мэтэ һургаалнуудые мэдэжэ абахын тула энэ ном-тайлбари бэшгэдэһэн байна.

Иймэ бэлигтэй хүнүүдэй манай буряад уран-зохёолдо ерээжэ байгаа хада, буряад хэлэмнай, буряад-зохёолнайшье һаяын сагта халахаяа байнагүй гэжэ этигэнэб. Мүнөө «Оршолоной далай соогур» гэнэн номһоонь шүлэгүүдые дурдахая.

Цэрэн ГАЛАНОВ, Буряадай гүрэнэй шангай лауреат, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ОЛЗОМНИ
Урдаһаан бууһан айлшаниие
Угалзата сэргэдээ утгадаг,
Хорлохоёо нэдэһэн дайсаниие
Хойто хүбшэдөө төөриюлдэг,
Зүүн зүгэй наранда
Зүрхөө шатаажа жаргадаг,
Баруун хадын баялигта
Бага бэшээр хүртэдэг,
Баабай эжымни түбхинэһэн
Баян хоймор Олзомни!

Замби түбидэ нэгэнтэл
тохёолдодог
Залуу наһанайнгаа хүрээжэ ерэхэдэ,
Задагай галай ошобо
хиидхүүлхэндэл,
Дэлхэй дайда дардам байна гээд,
Дэмы тэрэнээ нэгэтэш үрээгүйб.
Хороожо, үрижэ, мэхэлжэ ябаагүй
хадам,
Хоёрдохи залуу наһам гомдохо
ёһогүй -
Дүшэн наһанайнгаа хаяада
дүтэлхэдэм,
Дүрэ буляһан даруухан абаряараа
Дүмүүхэнээр ерээжэ, сэнгүүлхэнэ
дамжатгүй.

Үбдэг соорхой наһанайм
Үлгы боложо бүүбэйлхэн,
Үндэр тэнгэрийн хайраһаа
Үлзы хутаг түхөөһэн,
Үдгэр, домог, онтохондо
Үни заяанһаа магтуулан,
Сэльбэ голой эрьедэ
Сэлезнээрээ байрлаһан,
Холо ойгуур суурхаһан
Хоймор наһан Олзомни!
Одо мүшэтэ огторгойн
Оеоргүй үндэрийн шэлэһэн,
Олон түмэн зонийнгоо
Оюун бэлигтэйнь түрэхэн,
Хасуу жабарһаа хамгаалһан
Хабсагайта хаданууд түшэлгэтэй,
Зүргэ харгынудаар һилэгдэһэн
Зүлгэ ногоон олбогтой -
Наһанайм харгыда дахуулжа,
Намаа хүтэлхэн Олзомни!

ДУРАН ТУХАЙ
Дуран гэжэ юун гэшэб?
Дууража һууһан эхэ байгааида
Дуураа татаһан аадар гү?
Үүрэй толоноор үүргэдээ гарадаг
Үүлэнэй забһарай наран гү?
Духин хангал тараажа һуудаг
Дуулимхан талын сээг гү?
Хүбшэ тайгыге эдэлүүлэн байдаг
Хүхын дуунай аялга гү?
Саг зуура зүрхыеш харбаха
Сахилгаан түргэн һомон гү?
Сагай хүрдэдэ мүлигдэ мүлигдэһөөр
Сайража хатуужаһан булад гү?
Золгүйдөө һааш зобоожо тулъяаха
Зоболонто тамын үүдэн гү?
Ягшас эмын яяр һабарһаа
Ядарал асарха элшэн гү?
Оршолоной далайда удаан
зобоохо

А.ЦЫБИКОВАГАЙ зургууд.

ХААНАБ ДАА, ХОЛО
Хаанаб даа, холо -
Хадын оройгоор
Хара үүлье
Хаха һэтэ ниидэдэг,
Эрид зоригтой
Эрэлхэг бүргэд мэтээр
Наһанайм ганса
Намда үзэгдэгшэ һэн.
Холын холо
Хойто Далайда гү?
Ууртайгаар урдадаг
Уһата Ниагарада гү?
Асари ехэ
Амитан шэнгээр
Манда һанагдадаг
Манган Гималайда гү?
Эндэһээл холо шэнги -
Энэдхэг орондо гү?
Инагтаа хэзээшье
Идам байха -
Эжэл гансамни
Иимээр һанагдагша һэн...
Харин тэрэмни
Хажуудамни оройдоо -
Арбаад айлай саана
Ажаһуудаг байшоо...

НАРЫН ШАРАЙ НАМДА
нарын шарай намда
һануулдаг олон юумые...
Бага балшан наһандаа
Басагад олонтоёо хамтадаа
Бэе бэеһидээ сутларжа,
Бэгзгэрхэн гээгээгээ
гүрэлсэхэдэмнай,
Һопшоуша һара маряһаар
Һүшһингөө ажалда гарадаг һэн,
Гэһэнхэн гүлмэрхэн маанадтаа
Гэрэлтүүлжэ харгыемнай ябадаг һэн.
Хашабаа шаргын хахинаан дор,
Хара мориной гүйдэл дор,
Алтан Гадаһанай толон дор

Ахамни намаа һуулгаад,
Артелинн хургуулида оруулхаар
Абаашажа яһаһыень һананаб.
Эрдэм номой харгын
Эгсэ эрмэгтэйнь мэдэжэ,
Һаяар бусахагүй ха гэжэ
Һанаандаа оруулан юумэндэл,
Үбэлэй тэрэ харын
Үдэшжэ яһаһыень һананаб.
Гэртээ бусахадаа оройтоод,
Гэзгын шугыда хүрэхэдэм,
Абар, табар ургадаг
Арьягар томо нарһад соо
Арьягтан гэнтэ улижа,
Арымни үһые урзылгэһэниие
Халзан улаан һарые
Хараха бүхэндөө һанагшаб.
Нэгэтэ һүнийн залин дор
Нэбтэ шобто норшоод,
Нэгэшые хонигүй ябахадам,
Намайе ехээр хайрлаһандаа
Нарһадай дунда хоргодон,
нарын тнихэдэ хонолсоошо
Һанаандам бүхөөр хадуудганхай.
Хаһа сагайнгаа ерэхэдэ,
Харбагдажа сэдхэлээ абташоод,
Ханилан инагтаа ябахадам
Хажуудамнай нэгэл гэршэ -
Малагар шарайгаа мһэрүүлэн
Манажа ябадагынь һананаб.
нарын шарай намда
һануулдаг олон юумые...

АШАТЫН ЖАРГАЛ
Анхан түрэхэдэм утгажа абалһан
дэлхэймни,
Ашатын абарал тэгшээр үршөөдэг
бурхамни,
Заяанайм замда һахижа ябаһан
сахюусамни,
Замайм һубасые залажа байдаг
заяашамни,
Эртын ёһололдо этигэл
барюулан эсэгэмни,
Энэрхы сэдхэлэй орооһо
тариһан эжымни,
Инаг дуранай элшэ
бадаруулан ханимни,
Ирагуу дуумни боложо
тодорһон үринэрни,
Түби дэлхэйи ёһоор
хамтарһан түрэлнүүдани,
Түшэгни болохо түүхэй гэнэнхэн
ашануудани,
Наһанай хугасаае намтай хэмжэдэг
үетэмни,
Шүдэнэй сагаагаар мэндээ
мэдэлсэдэг танинуудани,
Харгыдам аза талаан хайрладаг
Хангаймни,
Халаһандам алта мүнгэн болоһон
ажални -
Хамаг намайе тойроод байһан
оршоһоние
Хаан тэнгэрийн үршөөл гэжэ
сэгнэгшэб,
Алтан дэлхэйи тооһо хүдэлгэжэ
ябаһандаа
Ашатын жаргал энэл ха гэжэ
этигэгшэб!

ГУРБАН МҮРНҮҮД - ГУНАНГҮҮГӨӨНЭНҮҮД
(япон шүлэгэй маягаар)

Хүхэ тэнгэрийн толи,
Хүрһһэтэ дэлхэйи һодэн -
Хөөлэнтийн сагаан нуур.
...
Галаа удхалжа,
Угаа залгажа,
Галаб эрьюулнэб.
...
Эрын эрхим болоо һаа,
Эмын шуранниие һунгаха -
Энэ наһанайшни хуби лэ.
...
Зүрхэнэй халуугаар,
Альганай дулаагаар
Зүүдэндээ шамтай уулзаһабаб.
...
Эрьхэ наран
Ээлжээгээ абаад,
Эльгыемни жэгнэнэ.
...
Нохойн улаан,
Үнээнэй мөөрөөн -
Балшар наһанаймни дуунууд.
...
Түлээ хахалдаг мунса -
Түбхин зангай хуса
Түгсүүл бута мургэжэрхибэ.
...
Халуун хүйтэниие үзэһэндөө,
Хараал шэрээл дуулаһандаа
Халташые жэбэрээгүй зүрхэншии.
...
Тэнгэри хубайраа -
Тэбхэр хоёр жэлдэ
Тэсшэгүй ган.
...
Үйлэ үри хоёрой
Үнсэг дээрэ үлхөөтэй
Хүнэй хуби заяан.
...
Харгын далан дээрэ
Хагдаран унашадаг
Хайран ами наһан.
...
Харанхы һүниие манажа,
Харалгаан һалхи удхалжа,
Хашартай гээшэнэ мүсэһүүдни.
...
Хабхар соробхило
Хара дүлөөрөө -
Хатуу сагай тэмдэг.
...
Тэнгэрийн хүхэнүүд -
Тэнзгэр томо үүлэнүүд -
Тэжээл үгэдэг мааһанууд.

ЗАСЛУГИ УЧЕНОГО ЛЮБОВИ НАМЖИЛОН

Недавно издательством ОАО «Республиканская типография» переиздана книга «Оюун түлхюур» (Ключ к разуму) - учебник для ускоренного обучения бурятскому языку. Автор учебника - кандидат филологических наук Любовь Намжиловна НАМЖИЛОН.
В 1995 году при содействии Бсэ-бурятской ассоциации развития культуры (БАРК) она выпустила «Оюун түлхюур», где впервые применена методика преподавания шло-страничного языка для изучения бурятского языка. Поскольку учебник построен на этнопедагогическом принципе коммуникативности, то

автор предполагает устную форму общения: аудирование, монолог и диалог. В нем четко отобран дидактический материал: домашний быт, родной край, Байкал, флора и фауна Бурятии, сельский труд, восточный календарь 12-летнего цикла, родной язык и фольклор.
Каждая из этих тем организована в виде одного цикла. На отработку каждого цикла требуется от 6 до 10 часов. Учебник содержит следующие разделы:
- тематическую лексику;
- набор речевых образцов;
- серию упражнений для отработки произношения и упражне-

ний по обучению диалогической речи;
- упражнения для самоконтроля;
- лингвистические комментарии.
Данное учебное пособие предназначено для обучения всех желающих основам разговорного бурятского языка.
Л.Н. Намжилон является известным ученым-языковедом, крупным специалистом по толкованию терминов и понятий буддийской фило-софии.
В 1996 году Л.Н. Намжилон выпустила книгу «Шэдитэ эрхи» (Болше-шные четки), а в 2001 году - книгу «Алтан эрхи» (Золотые четки) на бурятском и русском языках. Этими

книгами автор вернула в активный запас бурятского языка много терминов и понятий буддийской фило-софии, перешедших в разряд архаичных за ненадобностью в период атеизма. Быход в свет этих книг было отмечено как событие в культурной и духовной жизни республи-ки. Ныне эти книги стали библио-графической редкостью.
Л.Н. Намжилон является одним из инициаторов возрождения свет-ского буддизма в Бурятии. Много выступает с этими вопросами в республиканской прессе, на радио и телевидении. Она около 20 лет успешно работала на кафедре инос-

транных языков Восточно-Сибирс-кого технологического университе-та (ВСТИ-БСГТУ), преподавала ан-глийский язык. Прекрасно владеет английским, русским, монгольским и бурятским языками. В 1991 году она выезжала с паломнической группой в Индшо и Непал в качестве пере-водчица, где посетила святые мес-та Будды в этих странах.
Активный популяризатор буд-дийской философии, известный уче-ный - языковед Любовь Намжилов-на Намжилон вполне заслуживает присвоения ей почетного звания «Заслуженный деятель культуры Республики Бурятия».
С. БАБУЕВ, кандидат филологических наук

Агуу Илалтын 60 жэлэй оёе угтуулан

БАДМА ШОЙДОКОВОЙ ТРИЛОГИ ТУХАЙ

Буряад Республикын арадай уран зохёолшо Бадма ШОЙДОКОВОЙ трилогийн гурбан ном: «Дайсанай ара талада» («В тылу врага»), «Үхэл ба амидарал» («Смерть и жизнь»), «Тоонто нютаг» («Родной край») уншаад, өөрөө дайн байлдаанда хабаадажа, гал туулгаар бусадхан байлдаанууд соогуур манай сэргэшэдэй шэн габьяа харуулжа, өөһэдыгөө орой гамнангүй фашист будимтарагшадые сохилсоһониинь тобойсо харагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Александр САХАРОВСКАЯГЭЙ зураг.

Колхоздоо хүдэлжэ байгаад, дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ дайн байлдаанда мордожо, фашистнуудые хүнөөлсэжэ ороһон юрын сэргэшэ Дугар Цыбиков энэ гурбан романай гол герой, гүрэнзэйнгөө баруун хилэдэ фашистнуудые угтасажа, хамсыгаа шуужа, тэдээнине халгаалсахаараа болоно. Дивизиингээ гол хүсэнь гэдэргээ гараха аргые хангажа, урагшаа шуумайһан фашистнуудые зогсоожо, Дугарай алба хэдэг батальон дайсанай ара талада үлэшэнэ. Өөһэдэмнай гол хүсэнь хаанаб гэжэ тагнуулда ошоһон взводые фашистнууд туулга түмэрөөр угтажа, Дугар Цыбиков Ковалев Чепурин хоёртой сэргэшэдтэй дивизиингээ гол хүсэнь олохо зорилготой дайсаңда намнуулаашье хаа, холодон ошоно. Тэдэ дивизиингээ гол хүсэнь олохо шаддаагүй, гэдэргээ батальондоошье ниилэхэ аргагүйдэнэ. Фашистнуудта баригдажа, сарай соо хаагдабашье, тэдэнэй найрлажа хүхидэжэ байхые хамбаашалан, ханын доогуур газар малтажа тэрьсэдэнэ. Ой соо хаягдашаһан буу зэбсэг олохо, үсөөнөөр ябаһан фашистнуудые халгаажа, автомат зэбсэгтэй болохоно гадна ой соохи фашистнуудые усадханад. Гол хүсэньгөө гээгдэһэн ганса нэгэн сэргэшэд бүлэг боложо, өөһэдынхидтэйгөө ниилэжэ шадахаа болёобди гэжэ ойлгоходоо, тагнуулда ябалсаһан Ковалев

Чепурин хоёртойгоо зүбшөөд, партизанууд болоод, дайсаңаа усадханад. Нилээд олон сэргэшэдые нэгдүүлжэ шадаһан Улаан Армида кадрова алба хэһэн Дугар Цыбиковые командираар хунганад. Дайсаңдые үгы хэхынгээ хажуугаар сэргэ тээһэн гү, али буу зэбсэгтэй эшелонуудые хүмэрюулхэ хүдэлмэри отрядынь ябуулна. Тиигэжэ 1941-1942 онуудай туршада дайсанай ара талада фашистнуудай бии болгоһон гарнизонуудые усадханад. Партизан отрядтай командир ябахандаа, Дугар Цыбиков бэрхэ эмхидхэгшэ байһанаа элирээ. Колхозой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһаниинь энэ талаар ехэ туһа болоо. Гурил тээһэн дайсанай эшелоние хүмэрюулээд, олон тэргээр тэрэ гурилаа ой руу абаашажа, хадагалжа байха үедөө Дугар уушха руугаа буудуулжа унана. Энээгээр нэгдэхэ ном түгэсэнэ.

Түрүүндээ дэлгүүрэй даргаар хүдэлжэ байһан Логичов үбгэн ба Алена дайсанай ямар тусэб бэлүүлжэ байһыень партизан отрядта дуулгахаһаа гадна ямар урбагшадые отрядтань нэбтэрэн орохо зорилготойгоор эльгээгдэһэн тухай дуулгахадань, эдээнине элирүүлжэ талаар Дугар эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлнэ. Отрядаа буу зэбсэгээр, һомо хэрэгсэлээр, үшөө эдее хоолоор хангаха талаар аргагүй ехэ ажал тэрэ ябуулна.

Хоёрдохи ном соонь эмшэдэй комиссиин шийдэхэбэрээр хахад

уушхагүй Дугар Цыбиков нэгдэхэ бүлэгэй эрэмдэг бээтэй гэгдээд, нютагаа бусаад байхадань, дайнай урда тээ хойноһоонь ороһон Булхуу Галзутов бии болоод, баһа хойноһоонь орожо эхилнэ. Дугарай кадрова албанһаа табигдаад бусажа ябахадань, Гэлэг-Жамса Шагдарон гэжэ ниодарган адуу малым колхоздо тушаагаа гэжэ харгын хажуудахи түгээ соо хүлээнэ.

- Нохойн гүлгэн! - гээд буудахаа далайхадань, тэргэ дээрхи Аргай баабайн ташуур саб шүүрэн, гарынь сохиходонь, тэрэ ташуур бугаа алдажа, тэрэн Дугарай гарта ороно. Энэ буугай хайшан гээд Дугарай гарта ороһыень мэдэжэ байбашье, ниодарганһаа бэлэг абааш гэнэ. Нэгдэхэ группын эрэмдэг бээтэй болошоод, нютагаа бусаад байхадань, үнидэ үнгэршэһэн зүйлынь урбуулжа, Дугарай хойноһоо орожо, «ангийн дайсаң» гэхэн ябуулга хэжэ эхилнэ.

Тиихэдэнь түрмэ соо тулижа

зобожо халахын орондо фронт дээрэ дайсанай һомонһоо һалуужаб гээд, Дугар бодхуултажа, дайнда мордоно. 76 мм противотанкова ехэ буу һомологшоор, наводчигоор, командираар хүдэлжэ, дайсаңаа сохижо, олон тоото танк-нуудынь шабын түмэр болгон халгааһыень хэлэхэ гүт!

Иигэжэ дайнай хоёрдохи хахадта дайсаңие ото сохилсоһоор Берлин хүрөөд, дайсанай һомонһоо бээшэ, агаарай дуталдаһан дээрэһээ фашис эшээнэй гудамжын тэг дунда ехэ буугаа рейхстаг тээшэ залажа байһаар унана. Дайнай энэ хоёрдохи хахадта хэды зобожо, үбдэжэ ябаашье хаа, дайсаңие даралсажа, удаан хүлээгдэһэн илалта мандуулалсаа. Энээгээр хоёрдохи номынь түгэсэнэ.

Эмнүүлээд, тоонто нютагтаа бусаһан Дугарые нютагаар хинийн колхозой түрүүлэгшээр хунгана. Дайнай үедэ һандарһан ажахыгаа һэргээн бодхоохо гэжэ Дугар хамсыгаа шуужа ороно.

Иигэжэ гурбадахи ном соонь харуулагдана.

Аймагай милициин даргаар хүдэлжэ байһан Булхуу Галзутов Дугар Цыбиковэй колхозойнгоо һарлаг хайнагуудые олон болгохо гэхэн оролдолгыёе буруу гэжэ, иимэ малнуудые үгы хэхэ талаар ажал ябуулна. Тээд Дугар Цыбиков Булхуу Галзутовтай шангаар абалсажа, өөрээ зүбтүүлнэ. Булхуугай буруу алхаса гаргаһыень олоной урда бодото дээрэнэ элирүүлжэ үгэнэ.

Иигээд харахада, Бадма Шойдокоев дайнай темэдэ гурбан шэнэ роман бээшэ гээшэ. «Дайсанай ара талада» гэхэн романиинь партизан дай харуулжа, энэ талаар шэнэ хуудаһа буряад литературада нээбэ гээшэ. «Үхэл ба амидарал» гэхэн роман тон орёо байгуулалтай, үгөөр баян, олон геройнуудтай. Цыбиков - Василиса Макаровна, Цыбиков - Баторов, Цыбиков-Хусаинов, Цыбиков-Левицкий, Цыбиков-Алена, Келлер-Анфиса гэхэн зүрилдөөнүүд 1-дэхэ сюжетнэ лини, Цыбиков - Галзутов, Цыбиков - Шагдарон гэхэн хоёрдохи зүрилдөөн, Цыбиков - Эрих Шварц, Цыбиков - Махнов, Алена - Эрих Шварц, Баторов - Макаров, Баторов - Махнов гэхэн гурбан бүлэг зүрилдөөнүүд дээрэ тус романуудай сюжетнэ лини харагдана. Энэ гурбан зүрилдөөнүүд бэе бээдээ оролсожо, романуудай орёо хүгжэлтыёе тобойсо харуулна.

Буряад сэргэшэ Дугар Цыбиковэй дайшалхы зам, тэрээнэй патриот ябадал үнэншэмэ һайнаар харуулагданхай гэхэ байнаб.

Э.МАНЗАРОВ,

Россин Уран зохёолшодой холбооний гэшүүн,
Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

УГАЙ НОМОЙ УДХААР

Оронго нютагтамнай Угай ном һёдондо уншагдаа һэн. Нэн түрүүн Санжа гулваатанай үри һаданар олоороо сугларжа, үнэн зүрхэньһөө шүтэжэ, үргэл мүргэл хэһэн байна...

Содном-Даржаа уулымнай оройдо заһал хэдэг ламбагайнарай ном уншажа, дэмбэрэл ехэтэй хэрэг бүтээжэ байха үедэ элинсэгүүдэйнгээ тоонто буусыёе уяран хаража һуухадаа, дуушын сэдхэхэдэ шүлэгэй мүнүүд энэ удаа эзэлүүдгүй шэбшэгдэбэ.

ШҮЛЭГШЫН МОНОЛОГ

Сагаан-Жалгын домто аршаанһаа мүндэлһэн хадаа, Сараа гарган барилгын хүгжэмдэл эдэлһэн хадаа, Аадарта һүни адуунай инсагаалхы соносоһон хадаа Амин зүрхэний охитой гү, шүтэнэб шамдаа, шүлэгни! Хүбшын түүдэгһээ дэгжэн аһажа соробхиһон хадаа, Хүхын дуута һүни уянгын хүбшэргэй матаһан хадаа, Хүнды жалгын хии сууриян боложо залирхагүй хадаа Хүнхинэсэ татабал даа, үндэртэ эрмэлзэһэн дуумни.

Үйлын үриёе үрдижэ зайлахагүй табисууртайл хадаа, Үе түрэлдөө бүхэ һабагша зүйжэ зангидаһан хадаа, һама сахюусын хайра үргэмжэдэ хүртэлсэһэн хадаа һайлажа буйлабал даа, һайхан үлгөөгүүр бодолни. Алтан наранай туяа доро хүрилжэ боргожоһон хадаа, Аласай замда анхан зорижо, хэсэжэ гараһан хадаа, Алаг эрөөн хонин жэлдэ мүндэлжэ, шашхаһан хадаа Али, магад бүхэ голтой гүб?

Алхалжал ябанаб даа!

Хии морео хийдхэһэн Содном-Даржаа уулынгаа оройдо Хирэгүй арюухан бодол түрэжэ, наманшалжа һуухадаа, Хабагайн хүмэгтэ ган гараһан тоонтынгоо шоройдо Хагдархагүй, үндэһэ бүхэтэй үрэнэ тариял бултадаа! Байдалнай һэргэн хүгжэнэ. Жэргэн гургана хайлгана. Байса хангайе алад шэртэнэб: үүлэн шүхэр сайрана. Шэбшэжэл табиһан эзбэм сагаалсаа тутан оноһой, Шэдитэ поэзиин дүхэригтэ шүлэгни жагсан ороһой.

Нютагаймнай суута хүнүүдэй нэгэн Н.Г.Балдано до зориюулнаб.

Тоодог шубуудай тойрон алхалдаг зүргэ дардам. Тоонтынь шэнгээһэн тэниинэл даа тала урдэм. һэржын арада аяма халуунда газар хахалдаг һэн. һэрюу орожо, хюруу сайрахада, хадуур баридаг һэн. Зуун сэлээнэй үйлсэ хэмжэн, зүдэр хурдан гүйдэг Зүһэлжэ таниба гүт, зүрхэндөө хийтэй гэгдэһэн-Зайдан ходоог тэргэ ябууд заһан холбожо зүйдэг

Чимит-Цырен САНЖИЕВ

Найдан! хатуу хуулиин һабаа «эдиһэн» хүйхэр һэн. Он жэлнүүдэй дондорхо бүри ордоһоллол даа «Дүлэн»². Ойндом гэнтэ һанагдабал, «Олоной нэгэн» дүтэлэн. «Бабжа Барас...», «Энхэ Булад...» Хэн бээшэб түрүүн? Баяраа нюунгүй баталнам: Балдан Гармын хүбүүн! Ягдар ягдар гэшхэлээр тайзан дээрэ гарахадаа, Ягогой ролие ямар шадамараар ялас гүүлээ һэм. Үндэр түрэлтэ «Президентшыёе» боложо наадахадаа, Үнэн хурса дүрыень тодолон мүнхэрүүлээ һэм?!

Хонгор элдин нютагаа орхижо, абьяастай дорюун Холье хүсэлжэ зорихон ниодэндөө галтай хүбүүн, Алдар хүндыёе ажалаар шэмэглэжэ туйлаһан гэлэйт. Алишыёе зүгтэ алыга халуун анда нүхэдтэй бэлэйт. Эсэгымни үгыдэ эсэгэ боложо дүмэһэн хадаа, «Эдэлдэхэ» үедэ зүб мүрыемни олгоһон хадаа Мүндэгэр духым лугшаһан халуун самиргайда Мүнхэ гэрэлэй мүнгэн толондол гийдэг һайт. Урдана он жэлнүүд. Уялаһан хүндын намаа соо Ураг эльгэн ашатнай шүлэгөө шэбшэн байхам. Зүлгы уринаар зоноо хүндэлдэг Бурдарам соо Зуу һаһаяа золгожо найрлахалта, ямар һайхам!

¹Отго золой өөһэдын шийдхэбэри

²Бээһэн зүжэгүүдынь.

Михаил БАТОИН буряадшалба.

Юбилей

МОЛОДОСТЬ ДУШИ

Во время Сурхарбана. Цыпэ Санжиевна в центре.

В начале нового года знаменитая землячка Цыпэ Санжиевна ОЧИРОВА, педагог с 50-летним стажем, отметила свой юбилей. Глядя на эту замечательную женщину, совсем не скажешь, что ей прожито целых восемьдесят лет! Конечно же, эти годы для заслуженного учителя Российской Федерации не прошли бесследно, оставили свой отпечаток на лице. Но она так живо на всё реагирует, улыбается, и так много передают её большие выразительные глаза, что сразу видишь суть этой мудрой женщины.

- Кто сейчас поверит, - рассказывает персональная пенсионерка, - что с юных лет я совсем не думала о педагогической деятельности, я мечтала стать артисткой. Да-да. Даже со своей подружкой мы отправляли данные о себе в Улан-Удэ. В ту пору, несмотря на начало войны, по всей стране искали народные таланты. Спрашивали: что умеете делать? Мы с большой самоуверенностью отвечали: всё. Петь умеем, танцевать. А ещё коров доить, сено косить, дрова рубить. В общем, работали наравне со взрослыми, хотя тяготы жизни воспринимали по-детски, непосредственно. Всегда находили время читать интересные книги, ставить сценки, сочиняли стихи, песни. И как-то без надрыва, с огоньком. Несмотря на то, что время было грозное, военное, особенно зыбкое и ненадёжное для нас, детей. Помню, что всё-таки в ответ на наш запрос мне пришло приглашение стать артисткой Бурдраны. Не поехала из-за солидарности к подружке. Её-то не пригласили... Кто знает, как бы сложилась моя дальнейшая жизнь, будь я тогда посамостоятельней. Но прошлое не вернуть назад, и я вполне довольна своей судьбой, которую называю счастливой. Моё счастье - это те люди, которые всегда рядом со мной. А это родные, знакомые, коллеги по работе и, конечно, ученики. Мои ученики.

Учениками своими Цыпэ Санжиевна вправе гордиться. Назову только некоторых, которые живут в Закаменске. Учителя - супруги Ульзетувей, Дамдин Доржиевич и Санжид Аюровна. Работают и врачи - талантливые, гуманные, бескорыстные Доржи Ринчинович Буянтуев и Борис Аюрович Цыбыков. А ещё Дора Дабаевна Цыдемпилова. И многие, многие другие, среди которых есть писатели и артисты, редактор и поэт Галина Базаржапова (Дашеева), председатель землячества «Закамна» Константин Цыренович Дареев, специалисты, аграрники, да и

просто хорошие люди с обычной трудовой профессией.

Уважение и любовь учеников, а также профессиональный успех Учителя с большой буквы - Цыпэ Санжиевны Очировой - не случайны. Она знает по своему опыту, что когда педагог непредвзято относится к людям, не делит учеников на лучших и отстающих, когда он, как мудрый человек, видит, что ребёнок теряет интерес к учебе - как он себя ведет? Инициативная учительница родом из Улекчина делала так. Имея семью и сочетая нелёгкий свой труд учителя с общественной работой, посещала отстающих учеников

на дому и дополнительно занималась с ними.

«...Цыпэ Санжиевна никогда не замыкалась только стенами школы. Обладая светлым умом, артистическим талантом, любящая природу и неравнодушная к спорту, она стремилась воспитывать своих учеников разносторонне развитыми людьми. И это ей удавалось. Всегда её класс выходил победителем, будь то спортивные соревнования или викторина», - тепло написала о ней Татьяна Дашеевна, её ученица.

В беседе со мной Цыпэ Санжиевна рассказывает о таком эпизоде в профессиональной деятельности, который ещё раз

подтверждает её педагогическую мудрость. «Стала замечать, что мой ученик стал меньше интересоваться предметом, имя которому литература и который я преподавала. Что делать? При школе у нас функционировал самодеятельный театр, который я вела (в то время всё делалось без всякой оплаты). В пьесе Катаева я ему дала главную роль Вани Солнцева. Тем самым я снова пробудила у мальчика неподдельный интерес к литературе, позже вылившийся в большую любовь».

«Цыпэ Санжиевна с молодых лет любит поэзию, литературу, музыку, кино. Но больше всего - театр. Стоит ли удивляться, что

многие бурятские известные драматурги, режиссеры, актёры - её близкие подруги и друзья... А ещё на первом месте у Цыпэ Санжиевны общение с людьми. Именно постоянный интерес к людям, событиям, неисчерпаемая щедрость и открытость делают её для нас, друзей, самым лучшим другом», - рассказывают о ней ученики, коллеги по работе, подруги.

«Скажи мне, кто твой друг. И я скажу - кто ты». Настоящими подругами Цыпэ Санжиевна считает Нину Евгеньевну Коваленко, директора коррекционной школы, Ольгу Жалсараевну Дариеву, Нину Михайловну Каратаеву, депутата, Ольгу Азапгаевну Батуеву, Елизавету Дашеевну Соктоеву и многих, многих других. Все они, как и Цыпэ Санжиевна, как это пафосно ни звучит, многое сделали для культуры и образования Закаменского района.

В свои восемьдесят лет Цыпэ Санжиевна Очирова всё так же, как и в молодые годы, остаётся бодрой, живой в разговоре и в восприятии жизни женщиной. Очень приятной и по-домашнему уютной. В ней чувствуется порода, хорошие гены. Отец Цыпэ Санжиевны прожил 97 лет, мать - 92 года. Но, думается, многое зависит от образа жизни. Такие качества, как трудолюбие, любовь к детям, доступность и доброжелательность к людям, а ещё неустанная работа над собой в процессе самообразования и, главное, умение поделиться с близкими тем, что имешь и умеешь, даёт великолепный результат, который называется молодостью души. А когда душа молода, зачем говорить о годах? Цыпэ Санжиевна Очирова совсем не чувствует бремени своих лет. Цыпэ Санжиевна встретила свой очередной юбилей в расцвете душевных сил. Оставайтесь ещё долго молодой, доброй и мудрой.

Любовь МИЦКЕВИЧ, корр. газеты «Знамя труда».

«УРАН ДУШЫН» УРМА БАЯР ШЭНЭ НОМТОЙ ТАНИЛСАЯ

Ужам Буряад оронойнай хото, хүдөө аймгуудта залуу бэшгээдье угуулсан хүмүүжүүлжэ, утын замда гаргадаг уран зохёолой нэгэдэлнүүд олон. Захааминнай аймагай «Ажалай Туг» сониний дэргэдэ «Уран Душэ» гэдэг литературна нэгдэл үни холоһоо урагшатай найнаар ажалладаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Тус нэгэдэлэй гэшүүн залуу поэт Роза НАМЖИЛОВА «Сэгнэнэб шамая, нахюуһан!» гэхэн шүлэгүүдэйнгэ түрүүшын ном хэблэн гаргажа, уран зохёолдо дуратай нютаг зоноо урмашуулба.

Роза Баировна Намжилова Епгорбой нютагта 1946 ондо түрөө хэн. Буряадай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ дээдэ нургуули 1969 ондо дүүргэ-хэнэнгээ һүүлээр түрэл нютагта ажаллаа. Россин Федерациин эрдэм гэгээрэлэй отличник, Буряад Республикын габыята багша, спортын ба ажалай ветеран.

«Бодолнууд ... Бодолнууд ...болзорто наһанайнгаа зураглал дэлгээд, Бодото бэээрээ зүжэгтэнь хабаадан, ухаагаа гүйлгэнэб. Уйдхартай хуудаһыень алад алхалаад, ульһатай дулаантайнь Уулзажа сэнгээд, хахасажа шадангүй, һөөргөө эрьэнэб».

Эрдэниэтэ юртэмсын эрхэ хууляар, ашата байгаалин ариун ёһоор, аажмаар ургажал байдаг ажабайдалай гүн удхые ухаан бодолоороо ойлгожо, сэдхэл зүрхөөрөө мэдэрдэг поздүүд мүнөөшье үедэ бии юм байна даа гэжэ Роза Намжиловагай шүлэгүүдые уншахадаа, эзэлүүдгүй наһандаа оруулнаб.

Бурханай үгэһэн бэлиг энэ поэтессэдэ бии байна даа гэжэ

Роза Намжиловагай түрүүшын уянгага шүлэгүүдын уншахадаа ойлгоо бэлэйб. Ганса бишье бэшэ, Буряадай арадай уран зохёолшо Ардан Ангархаев, Бадма Шойдоков, поэт Николай Шабасев, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Цыбикжаб Найдапов тус поэтессын шүлэглэмэл зохёолнуудые шэнжэлжэ, наһаараа багшалжа, ургажа ябаа эдиршүүдэ эрдэм түхөөжэ, сэхэ сөбэрээр хүмүүжүүлжэ ябаһан Роза Баировна ажабайдалай үргэн харгы дабажа, ороо хүндынь яһала үзэһэн, һайн муе, хара сагаанин игаруулжа һураһан хойноол шүлэг бэшэхэ талаан бэлигээ эдирхэйлээ гэжэ уншагшадтаа хубалдаа бэлэй.

Тэнгэриһээ тэб гэжэ бууһан юм гү, али газарай хурьһэндэ болбосороод, гайхан уралан халбараа юм гү, али уг гарбалаа урамдан, урын урдаһаа буряад угсаатандамнай эрээ юм гү, бурханай үршөөлтэй Роза Намжиловагай уран нарин шүлэгүүдые уншахадаа, радио ба телевиденээр шагнахадаа, Захааминай поэзий алтан гуурһа барихан ажалша бэлигүүн гарые үнсэхэ дурам хүрэлэй...

«Дуранай мүшэн жэгүүртэ далина дэлин, дэлин Дууража байһан тала дайдаа мэндээ мэдүүлбэ. Эдирхэг залуу элшээ сэдбэ агаарта тунааж, Ирагуу һайхан аялгаар сэжэ халаян эздэлүүлбэ».

Суранзан мэтэ хабарыё нарантай уулзууһан Сагай урадхал үнгэтэ һолонгоор толорбо. Эмээлтэ хазаарта эсэгэ тэнгэри адис хүртөөжэ, Эхэ дайдаа ногоон торгон тэрлигээр шэмэбэ».

Сэдхэлэйн өбөрһоо гараһан дуран гухай жоншэдгүй уян эдэ үгэнүүд үбгэнэй сэдхэлые ойгоргүй хүдгөөжэ, инаглан дурлахыем уржалбал. Зүрхэ

сэдхэлэйнгээ гүнзэгыһөө мултарһан уран бадагууд унша гэмэ гоё гэзшэнь:

«Дайдые бүрхөөһэн үнгын сэгсгүүдэй охин Досоош жэгтэй һайхан мэдэрэл түрүүлхэ. Шүүдэрээр мэлмэрһэн нууртай жэшэмэ нүдэдһини Шунгаад абахыем уриһан шэнги эмнихэ».

Поэтессын энэ «Үнгэтэ һолонгы сэгнээ» гэхэн шүлэгы уншажа, зүрхэ сэдхэлээрээ сэгнэһэн хүн бүхэн энэ байгааһаа, эхэ эсэгээ, инаг дураяа гамнаха гэхэн үндэр мэдэрэлдэ заагагүй абтаха гэжэ найдагдана.

«Үдэр-һүниие, үдэр-һүниие зүрхэн бүлэһоор, Үнжэгэн дуранай һудалай сохисыё һула болгобо. Дуһал дуһалаар дураяа хаанашыёб гэжэрхөөд, Дуугаа хуряан, үбһэ ногоон хагдан болон хубирба».

Хэзээ мүнхэдэ, хэтын хэтэдэ хүхэрэн һуудаг Хуша модоной хүсын абахаа яагаабши? Наһан үргэлжэ нарата юртэмсэдэ ногоорон һуудаг

Нарһан модоной шэмынь бээдээ шэнгээн абахаа яагаабши?

Угы, буруу! Бүтүү наһажа, ногоон лэ үнгы сэгнээ болбол, Баглаа залаата бадама сэгсг Баарайн талада бадархаа болихо.

Үгэ алдажа, үнгэтэ һолонгыё голоо болбол, Улаалзай сэгсг - ягаан түүдэг уула майладаа аһахаа болихо».

Роза Намжиловагай шүлэгүүдые анхаралтайгаар уншаһан хүн бүхэн «олье үзэһэн, холыё хараһан» хүн юм байна гэжэ ойлгого. Ирагуу шүлэгүүдын түрэл байгаалтаа хүйһөөрөө холбоотой, мүн баһа буянга сагаан эхэ эсэгэһээ удхатайбди, нангин һургаалһаан урган дамжахабди гэжэ гэршэлнэ, үгэ бүхэн оншотойгоор сохилшоно. Унаган жоороо буряад хэлэн даа! Илангая амиды жаргалай эхи табиһан буянга сагаан эжыдээ зориулан уянгага шүлэгүүдэйн мүнүүд үбгэн минии сэдхэл зүрхыё яаха аргагүй дайража, сэдхэлэйм хубшэргэиё, зүрхыем доһолгоо даа.

«Амиды жаргалай эхние табиһан, Амтата һүмбэйгоор амийннай залгаһан, Үе бүхэний богонье алхууһан Эрдэни мэтэ эжымнай ха юм». Алтан дэлхэй хурьһэ гэхэхэ хүн боложо түрэн хойноо амидын жаргал заяһан аба эжы хоёроо дурсангүй яахабди? «Бээ даанхай наһанай харгы Буянга эжын юрөөлөөр зурыхал».

Һаншаг сайжа, наһанандаа хүрэхэдөө, һургаһан ашыень заагагүй харюулахаш» -

гэхэн мүнхэ үгэнүүд мүнөөнэй залуушуулай элдэб һариюу ябадалыё, архи, хара тамхитай ханиаалгыё үндэрһөөрнь үгы болгохо гэхэн үндэр бодолтой хадаа тон урин мээхэйгээр, сэдхэл зүрхэнэй изагуурһаа долгисуулан урлана. Минии наһахада, юртэмсэдэ дэлхэй дээрэ мүнхэ жама ёһонуудаа хүмүүн түрэлтэниё сахижа ябахыень урлалһан уянгага шүлэгүүд угаа сэгтэйл гэхэ байнаб.

«Эсэгын түхээрһэн үлгы соо Эмээлтэ хазаарта тэнжэдэг юм» -

гэхэн энэхэн мүнүүд юрын лэ үгэнүүд, гэхэшыё хараад үзэе. Урай урданһаа хойшо угайнгаа нарин заншалаар эсэгэ хүн уула хадын бооридохи газар шэлэжэ, гэр баряад, бууса байраа түхээржэ, үлгэн дэлхэй энэ нэгэ үнсэгтэ «үлгы» түхээрнэ ха юм. Энэл үлгы соо юрыень нэрлүүлжэ, ашыень харюула үри эмээлтэ хазаартыё багтааһаар үргэдэжэ, гараа ганзагада, хүлөө дүрөөдэ зүрхэжэ, эхэ эсэгын замаар зорихоёо тэнжэнэл даа. Үри бээ үдэлүүлэн һодолуулжа табиха замби түбиин амитадай зайдашагүй заяан зургаахан үгэ соо багтаад, хүнэй сэдхэл бодолой утаһа дайран-дайран, хубшэргэиень хүдэлгэн-хүдэлгэн байһал...

«Иимэ удаха түгэдээр, ирагуу мүнүүд манай поэтессын уран гуурһан дороһоо уһан шэнги урагшаа наһаатай, Байгал далайн аршаандаа мүнгэн хундагата дуһалнууд мүндэлжэл байг», - гэжэ юрөөгөөд, Роза Баировна Намжиловагай шүлэгүүдэй түрүүшын согсолборин гараһанда баясанаб.

Гунгаа ЧИМИТОВ, Буряадай арадай поэт.

К 60-летию Великой Победы

ДЕСАНТНИК СТОНОГО

В конце 2001 года краеведы школьного музея установили контакт с выпускником школы Соколовым-Стоного А.И., который в настоящее время проживает в г.Москве. Задолго до этого, еще в 1993 году, когда собирали материалы для «Книги Памяти» павших воинов - улэчинцев, мы узнали, что был такой выпускник - Стоного Анатолий, окончивший среднюю школу в 1942 году, что его забрали вместе с другими одноклассниками на фронт. Но его сверстники утверждали, что он погиб в Великой Отечественной войне. И вот через 60 лет после окончания школы «воскрес» наш выпускник. Причину своего столь долгого и интригующего молчания объяснил он сам в своих письмах следопытам музея. Впрочем, все по порядку.

В 1940 году из города Пятигорска приехала по направлению в Бурят-Монголию учитель русского языка и литературы Стоного О.А. с сыном Анатолием. Закаменский аймачный отдел народного образования, куда они прибыли из г.Улан-Удэ, назначила Ольгу Александровну завучем Улэчинской средней школы, а сын стал учиться в девятом классе. Он быстро подружился с ребятами и участвовал во всех школьных и внешкольных мероприятиях. В своих нынешних письмах он добрым словом вспоминает своих одноклассников, сверстников. Это Гармаев Мунко-Жаргал (ныне председатель республиканского Совета ветеранов), Дугаров Цырен-Доржо (заслуженный учитель Бурятской АССР, более известный в районе под именем Сергей Павлович), Цыбенцов Цыдемпил (кавалер ордена Красной Звезды, сейчас проживает в п.Новоселенгинск), Мардоленов Борис (уроженец села Михайловка, кавалер четырех боевых орденов), братья Воробьевы Георгий, Виктор (погибшие в 1942, 1943 годах), Леонид, Таня Попова - племянница Питерского Е.Т., Ажеева Лиуба, Очирова Цыпэ - ныне заслуженный учитель РСФСР, Садаев Гомбо из Хургути, классный руководитель Амосова Анастасия Буковсона, которая сейчас проживает в г. Улан-Удэ.

Весть о том, что отыскался Анатолий Стоного, всколыхнула память многих. Люди старшего поколения хорошо помнят его и, особенно учительницу Ольгу Александровну. Ц.С. Очирова вспоминает: «Ольга Александровна была моей любимой учительницей. Когда она приехала, я училась в восьмом классе. Кроме учебных занятий мы часто устраивали литературные вечера. Помните, мы инсценировали фрагменты из романа в стихах «Евгений Онегин» А.С. Пушкина под руководством учителя русской словесности. Благодаря ей я выбрала профессию учителя».

Гармаев Мунко-Жаргал Цы-

ренжапович вспоминает: «Когда в годы войны я учился в Артиллерийском военном училище, то по учебе не было никаких затруднений, никакого языкового барьера. У нас в школе были прекрасные учителя, как учительница русского языка Ольга Александровна...».

Когда началась война, по мобилизации стали призывать всех военнообязанных в ряды Рабоче-Крестьянской Красной Армии (РККА). На фронт просились и ученики старших классов. Но 21 сентября 1941 года всех старшеклассников по приказу Верховного Главнокомандования оставили для завершения учебы. Летом 1942 года сразу же после окончания школы Стоного Анатолия вместе с друзьями по мобилизации Закаменского РВК призываются в ряды РККА.

Анатолий поначалу попадает в сухопутные войска. Как писал о нем много позже его однополчанин и друг, поэт Юрий Шпильберг на юбилейной здравнице:

... Он стал бойцом.

Не рядовым,
А командиром отделения,
Глотать пришлось и пыль, и дым
Скорее более, чем менее.
Он рвал мосты, он рыл траншеи,
Он строил блиндажи и доты.
Был подмастерьем он простым
Ее величества - Пехоты...

С лета 1943 года Анатолий служит в прославленной 100-й гвардейской Свирской Краснознаменной воздушно-десантной дивизии.

История этой славной дивизии начиналась с мая-июня 1943 года, когда были сформированы 9-я, 10-я, 12-я воздушно-десантные бригады в подмосковных городах Раменское и Звенигород. Туда отбирали физически очень крепких парней с 17 до 22 лет. Причем, основной костяк составляли курсанты, прошедшие полный курс обучения в военных училищах по подготовке лейтенантов, но не получивших офицерских званий. Офицерский состав бригады комплектовался только офицерами с боевым опытом за счет действующей армии.

Бригады были подготовлены для ведения боевых действий с десантированием в тыл противника, вооружены новейшим автоматическим стрелковым оружием, противотанковым артиллерийским вооружением, лучшими тапками, тягачами, автомобилями высокой проходимости и были готовы выполнить любой приказ.

Бригады сводятся в 100-ю гвардейскую дивизию. В составе дивизии наш выпускник про-

шел славный путь Раменского до Эльбы, воевал на территории Венгрии, Австрии, Чехословакии, участвовал в освобождении многих городов. Об этом периоде пишет его однополчанин Юрий Шпильберг:

«... Он разминировал дома,
Ведя счет жизни на минуты,
Своих друзей сводя с ума,
Он лихо прыгает

с парашютом.
Он мог не спать по десять

суток.
Но от отбоев до побудок
Он спал в снегу, в грязи,

в траве...
Он был сапером ВДВ...

В боях на северо-западном фронте в Карелии 100-я гвардейская дивизия была направлена в бой против главного удара. За 40 суток боевых действий дивизия форсировала реку Свирь, преодолела несколько оборонительных сооружений, которые противник оборудовал в течение трех лет, прошла с боями 223 км, пленила и уничтожила более 4000 солдат и офицеров-финнов. «Дивизия удостоилась высшей награды - персонального наименования «Свирской».

Сержант Стоного сделал более ста прыжков с парашютом. Участвовал в освобождении Венгрии, пересекает Австрийскую границу, участвует в боях при взятии семи городов, штурме столицы Австрии-Вены.

Интересен боевой эпизод, связанный штурмом Вены в районе Дунайского канала. Перед нашим наступлением там оставался только один заминированный, но пока не взорванный немцами мост. Сохранение этого моста была главной задачей. Для разминирования в 290-й полк прибыл из 114-го гвардейского саперного батальона Садаев Гомбо - уроженец улуса Хуртага, школьный товарищ Анатолия. В помощь Садаеву выделили несколько добровольцев, в числе которых был и Стоного

Анатолий. Говорят, что на войне у каждого своя дорога... 9 апреля 1945 года в Вене - в самом центре Европы, в музее под открытым небом, городе великих Иоганна Штрауса, Иоганна Фридриха Шиллера, Людвиг ван Бетховена пересеклись дороги двух школьных товарищей из Улэчинской средней школы далекой горной Закамны. Встретились, чтобы разминировать и сохранить единственно уцелевший мост. В центральных кварталах города, в числе которых был крупнейшее здание «Хофбург» - резиденция австрийских герцогов, эрцгерцогов, императоров Габсбургов, знаменитый собор святого Стефана, построенный еще в 12-15 веках, здание Парламента, здание Оперного театра, шли ожесточенные уличные бои. Школьные друзья справились с задачей, сделали для этого все возможное. Садаев в последний момент обезвредил кабель, по которому немцы могли уничтожить мост. Спасали не что-нибудь, а стратегически важный объект. За проявленное мужество и героизм Садаев Г.Б. был награжден орденом Красной Звезды. При первой встрече одноклассников им помог его величество Случай, но судьбе было угодно, чтобы они встретились вновь. Но это совсем другая тема. По рассказам после войны Гомбо Батуевич работал секретарем комсомольской организации, учителем начальных классов.

100-я гвардейская дивизия в Альпийских горах «Обер-Тринг» уничтожает эсэсовскую воздушно-десантную дивизию, перебросившую туда по воздуху из Берлина для спасения Вены, штурмом овладевает городом Бернау. Боевые действия дивизия заканчивает в Чехословакии, вблизи городов Водняны и Наголице происходит знаменательная встреча с американской 26-й пехотной дивизией.

Наступил радостный, счастливый день Победы. Вот что пишет друг Юрия о друге Анатолии.

...И вот пришла,
настала дата
И был салют со всех сторон.
На гимнастерке у солдата
Медалей блеск и «Славы»
звон.

А под медалями и «Славой»
Забилось сердце горячо -
Закончен пир войны

кровавой -
Так, значит, поживем еще!..

После демобилизации Анатолий Иванович поступает в Московский Авиационный институт (МАИ). После окончания института его повторно призывают в Вооруженные Силы страны. Его направляют на «закрытый» завод дальней авиации, где моло-

дой специалист некоторое время накапливает опыт и приобретает практические навыки. Затем назначается ведущим специалистом в области навигационных систем в конструкторском бюро (КБ) самого А.Н. Туполева. Вплотную занимается боевыми самолетами, сыгравшими большую роль в ходе так называемой «холодной» войны. Последние пять лет до ухода на пенсию был в штате Генерального штаба Министерства обороны. Полковник Соколов-Стоного А.И. часто ездит в зарубежные командировки в Китай, Индию, Вьетнам, Пакистан, Ближний Восток, страны африканского континента и конечно, страны Варшавского Договора. Поэтому все эти годы он не мог рассказывать ни о себе и ни о своей работе. Только по истечении определенного времени он чуть-чуть упомянул об этом, за боевые заслуги он награжден многими орденами и медалями.

Мать Ольга Александровна в 1943 году уехала на родину, где до самой пенсии проработала учителем. За большие заслуги в деле обучения и воспитания детей она была награждена орденом Ленина, ей было присвоено почетное звание «Заслуженный учитель РСФСР». Боевые генералы, прошедшие огонь, воду и медные трубы, в своих мемуарах все чаще пишут, что войну выиграли советские учителя. Да, именно наставники и учителя, которые воспитали надежных защитников Родины. Им не пришлось краснеть за своих воспитанников, поколение победителей.

Анатолий Иванович пишет в своих письмах, что ему часто снятся сны о его пребывании в наших краях. Но несмотря на имеющиеся его возможности, возраст не позволяет осуществить мечту о приезде в Закамну, Улэчин. Он прислал в подарок в школьный музей свою фотографию в форме полковника ВВС, книги воспоминаний ветеранов гвардейской дивизии «Почетные ветераны Сотой дивизии», «Сотая Воздушно-Десантная», где описан подвиг нашего земляка Садаева Г.Б., фотографию Совета ветеранов и грамоту этого Совета ветеранов дивизии на имя Садаева Гомбо Батуевича с надписью: «Посылаю вам «Почетную грамоту» Садаева Г.Б., сохраните в музее. Мы не забываем своих однополчан и живых, и мертвых. Если ваш музей посетят дети или внуки нашего однополчанина, то им будет приятно знать, что боевая дружба крепка и вечна».

Человек он очень скромный просит не делать из него героя, считая, что настоящие герои не пришли с той страшной войны. Что он просто выполнял то, чему его учили, чем он мог быть полезен своей Отчизне.

Руководитель школьного историко-краеведческого музея Улэчинской средней школы ОЧИРОВ П.Т.

Агуу Илалтын 60 жэлэй оёе угтуулан

«СОЛДАТ САБХИИМ ШЭНЭХЭНДЭ...»

Эсэгын дайнай үедэ арад зомнай яхалашье олон шэнэ дуунуудые зохёонон түүхэтэй юумэл даа. Ушар тиймэхээ эндэ зарим нэгыенэ жэшээ болгон дурдалтай ха юм.

Хадга тарихан таряагаа
Хадг уруугаа хагахабди.
Халдаад ерхэн Германиш
«Катюшаараа» гарахабди!
Харбяангууд хүндэлэн гарахадаа,
Хазарта буйралдаа найданаб даа.
Харатан дайсаанаа гаражархёод,
Хариха ерхыенэ хүлээнэб даа.
Хотогор борооши колхоздоо
Косилка шэрэдэг ажалтай даа.
Хоротон дайсаанаа гаражархёод,
Холшорхон гансаада бусаарай даа!
Дайгаа даража, даагаяа хүүлдэжэ
ерхэн баатар хүбүүдээ магтажа, арад

зомнай бүришье олон дуунуудые зохёогоо бэлэй. Жэшээнэ:

Манаран хүхэрэн харагааша
Манай Түлхэнэй гоё гэшээнэ.
Медаль, орденуо яларуулан
Магтаалта хүбүүдэй олон гэшээнэ.
Сэнхирлэн хүхэрэн харагааша
Центр Хэрэнэй гоё гэшээнэ.
Сээжэдэ орденууды яларуулан
Сэрэгшэ хүбүүдэй олон гэшээнэ!
Агуу Илалтын хүүлээр Улаан-
Үдэдэмнай горсадташье ёхор хэргэжэ,
үдэшэндөө залуушуул олоороо сугларжа,
хэдэн дүхэриг ёхор наадаг үүрэй сайтар

зэдэдэг болоо бэлэй. Тэдэнэй дунда фронттоо бусахан сэрэгшэд үбсүүндээ олон орденуудтай болон медальнуудтай, кирзовэ сабхитай, гимнастёркотой залууханшье, наһатайшагыше эршүүлэй бүүдүүн самарюун хоолойгоор дуулахадань, хотын алишье заханда эли тодоор дуулдагша бэлэй. Үбгэдэ, хүгшэд сонхонуудаа нэггээд, һонирхон шагнадаг хэн. Ёхорой шэнэ дуунууд горсадай хатар нааданай хүрээлэн соо гоё найханаар ханхинадаг байгаа. Жэшээнэ:
Солдат сабхиим шэнэхэндэ
Саһан ходо ороной даа.

Сарюун залуу ябахадан,
Наадаг ходо болоной даа.

Баруун уулын оройе
Багма эсэг гоёогоо.
Багма залуу хүбүүд
Бостон костюм гоёогоо.

Ортогройе харахадам,
Одо мүшэд яларна.
Олон хүбүүдэ харахадам,
Орден, медальнууд яларна.
Үшөө тийхэдэ дайнай урдашье,
үдэшье ёхорой дуунуудай
Манай Осоавиахим
СССР-эй обороно яс! - гэхэн дабталга
тон ондоогоор зохёогдон, ингэжэ
дабтагдадаг болоһон:
Запад восток шуууолхан
Герой-генерал Балдыпов!
Дамнин ОШОРОВ.

Республикын Гүрэнэй шанда зууршалагдаа

ДЭМЖЭХЫЕТНАЙ УРЯАЛНАБ

Хорн буряадуудай элинсэг эсэгэнэрэй үндэр габьяас гэршэлэн харуулан энэ уран зурагтай эхин түрүүн Хорнин районтой тубой түүхын музей соо ушарнаби. Уран зурагай урда нилээд удаахан зогсононой удаа авторынь тодохолоо тонгой-ходомин: «С.Ринчинов» гэжэ уншахадаа, баярые хүргээн долгин сэдхэхэдэмин би болоо бэлэй. Уг унгимни мартагдаагүйн түүхэтэ энэ ушарта үйлые зураглаан Солбон Ринчинов дүтын найн танилни, республикын буряад дунда нургуулида суг нурабан нүхэрни байбал. Уран шилэгшэ Данин Дамбаев, уран гартай Солбон Ринчинов бидэ гурбан минни арбадахи класста нуража байха хирэндэ «Зоркий глаз» гэжэ нэртэй, шог ёрто ханын газетэ гаргадаг гэшэ нэмди. Тинхэ сагта эдирхэн хубүүдэй хожомойнь мэргэжлэ бэлэг багшанарынь эли тодо яаж мэдэхэн гэшэб гэжэ гайхашаб. Нэгэдугаар Петр хаангай хорн буряадуудай түлөөлэгшэдэй бараалхаһанай 300 жэлэй ойе үргэноөр тэмдэглэхэ үедэ Россин арадай уран зурааша С.Р.Ринчинов энэ зурагтаа дахин бусажа, нэгэрүү оролдолго гаргажа, яһала удаахан саг соо хүдэлхынь харажал ябаһанби. Эндэ харуулагдатна галзуудай зайһан Вадап Турааһинай, дуурисха удаган Эрэхэнэй образ

дээрэ уран зураашын удаахан бэдэрлэг, шэнжэлэг хэнэһын сэхэ гэршэ хүмби. Мүн бэшшыле түүхэтэ нюурнуудые тус бүридэнь онсолон, энэ тэрэ хүн гэжэ тайлбарилмаар хүдэлжэ гараһанинь уран зураашын онсо бэлгыё гэршэлэнэ. Кремлин грановитна палата орожо үзэһон бэшшыле наа, Петр хаанай дүрэ үнэншэмэ хурсаар зурагдаһанда, элинсэгүүдэйнгэ дунда тээ саанаханай байһан шэнги бологдодог юумэл. Иймэ ёһо уран зураашын хурса бэлэг гэршэлэнэ гэшэ юм ааб даа.

Түүхымнай тодо хурсаар гэршэлэһи энэ уран зурагай автор С.Р.Ринчиновэй Буряадай Республикын Гүрэнэй шанда дэбжүүлэгдээд байхада, энэ ехэ удха шанартай уран зурагынь үнэншэ сэгилгэдээ хүртэхэ байһандань эгиггдэнэ.

Мүнөө уран зурааша тон һонирхолтой мүн лэ буряад арадайнгаа мартагдаһагүй түүхэдэ ороһон Шэдэй Зангини образ дээрэ хүдэлжэ байна. Уран зураашын үргэн дэлсэтэй түсэбэй зарим тэдые би найн мэдэнб, теэд саг урид үргэ дэлгээд явахамниб даа...

Буряадай Гүрэнэй шанда зууршалагдаһы дэмжэгшэ.

Михаил БАТОИН,

уран зохёолшо, Буряадай Гүрэнэй шангай лауреат.

Успехов вам, Пурбо Найданович!

Династия Дамирановых - удивительный музыкальный феномен. Об этом Найданович Бамацыреновиче Дамиранове знает вся Бурятия и далеко за её пределами. Он был легендарной личностью того времени.

А сын его Пурбо Найданович Дамиранов после окончания музыкального училища, ВСГАКИ и Уральской консерватории с 90-х годов заявил о себе смело как один из одаренных и талантливых молодых композиторов в музыкальной среде республики.

Диапазон его творчества широк и разнообразен, об этом, надеюсь, подробно напишут специалисты-музыковеды. А мне близок и дорог его песенный жанр. Порою изысканная увертюра, опера и симфонии, созданные великими корифеями музыки, не всегда бывают понятными и доступными широкой аудитории, а предназначены они для определенного круга слушателей с тонким слухом и особым восприятием. Только простая наша бурятская песня - как душа народа сразу становится из под пера востребованной для большинства. А таких удивительно мелодичных, как сама бурятская степь, широких, раздольных, сверкающих алмазной гра-

ню песен у П.Н.Дамиранова уже множество. Он - истинный знаток традиций и обычаев своего народа, владеет в совершенстве своим материнским бурятским языком и потому его песни истинно народные, а это очень важно, Пурбо Дамиранов - немногословный и скромный человек, заслуженный деятель искусств РБ. Недавно избран председателем союза композиторов республики. П.Н.Дамиранов сейчас в расцвете творческих сил. В ушах у меня всегда звучит его великолепные песни «Шини-

им түрэнэн үдэр», «Хүлөөлгэн», «Наһанай ошолгон», «Синие ели», «Эрэхэл гэзэбы», «Сэлмэг үдэшэ», «Абын нэхшэл». П. Дамиранов является лауреатом конкурсов «Лучшая песня» 1992, 1993, 1996 годов. Работает он звукорежиссером в бурятской телерадиокомпании. Сочинил симфоническую поэму «Наран», ораторию «Зунай найр» оркестров для народных инструментов, пьесы, танцы, фантазии.

Я от души поздравляю земляка Пурбо Дамиранова в связи с избранием председателем Союза композиторов республики и желаю плодотворной работы на этом поприще.

Энгельсина ГАРМАЕВА.

В преддверии 60-летия Победы мы хотели бы рассказать о прекрасном человеке - Актинове Жамсо Лобсоновиче, которому 1 января 2005г. исполнилось 80 лет. Жамсо родился в самом отдаленном и суровом районе республики в с. Орлик Окнинского района. Он был последним, самым младшим ребенком в большой семье. Но из всех восьмерых детей Жамсо оказался самым счастливым.

Старший брат Гомбожап в 1938 г. был репрессирован. В лихолетье этих событий погибла вся его семья: сожгли сына и весь дом. В 1941 году началась война. Средний брат Радна, будучи председателем колхоза, и имея броню, добровольно ушел воевать. Но домой так и не вернулся.

В 1941 г. Жамсо успешно закончил семилетку, и будучи подростком, в 16 лет, был назначен учителем Жарзинской начальной школы, где преподавал 2 года.

В 1943г. призван в армию, где до 1945г. учился в летном училище в г. Иркутск. Шла война. А Жамсо закидывал начальника военкомата рапортами о направлении на фронт в действующую армию, стремясь отомстить за брата. Однако руководство военкомата каждый раз отклоняло его просьбы, мотивируя тем, что он остался один у родителей. Тем временем война на Западе уже закончилась, и чтобы успеть повоювать Жамсо решил бежать на Восточный фронт. Он добрался до Хайларе - это был укрепленный район Квантунской армии. С дивизией дошел до Харбина-столицы Маньчжурии. Оценив в бурятском пареньке находчивость, выносливость таежного охотника, зоркий глаз, назначили его в передовой взвод разведроты полка, который шел впереди всей дивизии.

Яркий след

За боевую операцию в г. Хайлар Жамсо был представлен к ордену за мужество и героизм. Однако эта награда в сумятице победы над Японией не нашла своего героя. 17 октября 1945г. дивизия дошла до г. Цыцыкар, где сосредоточилось высшее командование Квантунской армии. Охрану командования поручили Жамсо и его однопольчанам. Спустя некоторое время была дана команда покинуть Маньчжурию и вернуться в Советский Союз. Служба в армии продолжилась в Благовещенском укрепленном районе 192-й дивизии до 1948г. В марте этого же года демобилизован из рядов Советской армии.

Вернувшись на родину, встретив родных и близких, его не оставила мысль об учёбе. А что такое Орлик в 40-е годы? Это глухомань, тайга, бездорожье - дикий край. Судьба привела его в г.Кяхту, где он поступил в культпросветучилище на факультет культурно-просветительской работы. По окончании учебы, получив диплом, был направлен в педагогический институт г. Улан-Удэ. В институте создал и руководил студенческим научным обществом, был отличником учебы.

И опять Жамсо позвала родина. После окончания института вместе с молодой женой в 1955г. возвращается в Орлик. Здесь он работает инспектором района, а его жена, Нина Сергеевна - завучем школы. В течение десяти лет был директором районной средней школы, а следующие десять лет - партийно-советская работа секретаря по идеологии в Джидинском, Торейском, Закаменском районах, а после работал завучем районными отделениями народного образования. Следующие 10 лет были отданы двум школам районного масштаба - Заиграевской и Турунтаевской. В селе Заиграево он построил 3-этажное здание школы за небывало короткий период - два года. Эта беломраморная красавица-школа с 1972 г. функционирует и по сей день. А в Турунтаево ему пришлось закончить строительство средней школы после 12-летнего долголетия.

Следующие три года Жамсо Лобсонович работал завучем по воспитательной работе в СПТУ-11, что находится на Машзаводе. Яркой страницей этого периода жизни является организация им всесоюзной выставки под лозунгом «Завод-училище», приурочен-

Юбилей

ной к всесоюзному семинару мостостроительной индустрии СССР. За организацию этой работы дирекция завода достойно наградила его 3-комнатной квартирой.

И наконец по направлению Обкома партии был назначен директором музея истории Бурятии. Весь накопленный опыт, организаторские способности были отданы музейному делу. И здесь оставлен яркий след: им проведена реконструкция музея. За плодотворный труд Правительством Республики Бурятия Жамсо Лобсонович представлен к персональной пенсии РБ.

И вот встреча свое 80-летие в полном здравии, Жамсо Лобсонович подводит итоги, за которые не стыдно ни перед родиной, ни перед детьми, ни перед собой.

Они прожили с любимой супругой Ниной Сергеевной прекрасную, счастливую жизнь. Воспитали 3-х замечательных детей, помогал растить 6 внуков и 2 правнуков.

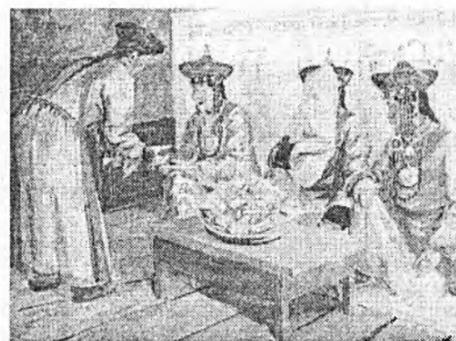
От всей души поздравляем Жамсо Лобсоновича со знаменательным юбилеем и желаем крепкого здоровья, всего самого наилучшего!

Бэлигма ОРБODOEBA.

БУРЯАД ТҮРЭ ЯАЖА БҮТЭДЭГ БАЙГААБ?

Сагаалгание угтуулан

Урданай зон тогоон шулуун зүүн урагшаа хэлтэһэн, тинимэхээ зүүн урда зүгтэ байдаг зон элбэг, элдни байдалтай байха гэжэ хэлсэдэг. Нээрээшье, тинимэ гэшээ гү гэжэ ханахаар байгаа. Ород соо байһан буряадууд урданайнгаа заншал алдаагүй, бурханаа, обоогоо тахяад лэ байдаг гэшээ ааб даа.

1949 ондо Бооржын районы Цаган-Олуй шотагай Ехэ Булаг гэжэ газарта хараһан түрэ тухайгаа бэлхэхэн. Тэрэнэйһээ урагланшыс, хойшошье тинимэ түрэ хараагүйб.

Жалсан Холхоонойхи тинихэдэ бэринэ буулгажа, Нима хүбүүгээ гэрлүүлээ һэн. 1-2 үдэр урда тээнэ басагата айла басаганай наадан болобо. Хадамда ошохоёо байһан басаган нүхэдөөрөө гэртээ сайлаанда байгаа, түрэл айлууудаараа айлаһана, үглөөдэрынь хадамда ошохо басагыё буяалган болоно. Басаганай нүхэд басагадэингаа дунда гоё хубсаһатай, уйлажа байхынь хараа бэлэйб. Басага бунхэнүүдээ залгаад, хамсы соогуураа бэснүүдээ холбоһон байгаа. Тинихэдэнь хубүүд хам орожо, тэрэ басагыё нүхэд басагадһань талалжа абаха гэжэ носолдоон болобо. Хэзээшье хубүүд динлэжэ, бэри

болохо басагыё һугадан, залуу бэрсэдэй дунда оруулхалаараа, хүргэхээ бэлдэнэ. Бараа шэрэнэн тэргэнүүдтэй олон хазаар моритой зон аха захая урдаа хараад, турын болохо айлаа, хулһидаа ошонод.

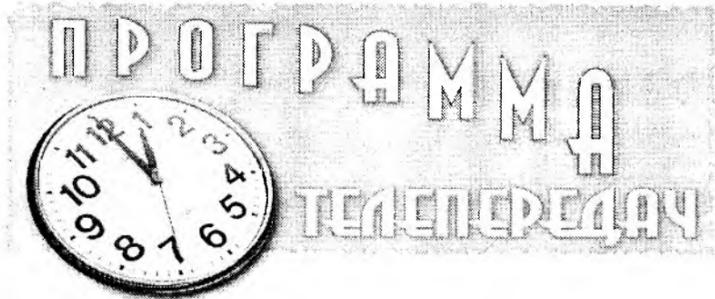
Зунай саг байгаа. Абатанайн гэр - урда тээнэ, тээ хойнонь шэнэ гэр баряатай. Һэеы гэрэй туурга шуугаатай. Эдээ хоол шанагданан, урагуудые угтахар бэлэн. Урагууд бууба. Морин абажа, сэргэнүүдтэ уяад, залуу бүхэтэйшүүл хоер алыгата дэлгээжэ, толгойгоо дохин, гэртэ орохые урина. Эрэнэн урагуудай аха захатанай: худын түрүү, бэээр худа, цаһатайшуул, бэээр худагы гэртэ орожо, бурханда мүргөөд һуухадань, удаадахи зон баһал бурханда мүргэжэ, байһан зонинэ золгоод, газарта дэбдһэһэн шэрдэг дээгүүр бүхэтэйшүүл дэбшалаад, эхэнэрнүүд сомсойгоод һуунад. Сай аягалжа, табаг мэдүүлхэдэни, айлан бууһан урагууд залааһа залана. Төөлэйһөө эхитэй, шагайта адагтай залааһанууд залуушуулай гарт орожо, тэдэ газаа гаража эдһэндэ, хубаалданад. Архи аягална, гэрий эзэнэй хубүүд ханын забһараар шэлтэй харые һугалаадыне үзэнэ. Бэри

буужа байһан басаган шэнэ гэртэ гэзэгсэ хахалуулжа, үнээс һамган ёһоор хоёр болгон туйба хэжэ гэрүүлнэ. Тэрэнэй һүүлээр шэнэ гэрһээ абынгаа гэр хүртээр мүргэ мүргэһөөр ошоно. Урдань шэрдэг баряад ябанад, ара тээнэ хүрьгэн хубүүн һамганайнгаа субыл хормойһоо баряад аалихан алхана. Абынгаа гэртэ орожо, бэри бурханда мүргэнэ. Удаань тулга дээрэ байһан халуун сай гү, али һү һамарна. Тингээд лэ гэрий эзэн эхэнэр боложо, сай аягалжа эхилнэ.

Худа урагууд хөөрэлдэнэд, эдээ хоол, духарья барина, сэхэ һогтоһон хүн үгы. Бууһан урагууд бараагаа буулгажа, шэнэ гэртэ табигад, тон һүүлэ дэрынь үлөөжэ, хазаар моритой залуу хубүүд тэрэбэндэ, тинихэдэнь хубүүнэй талаһаа залуушуул баһал морёор гуйлгээдэжэ, дэрынь буяан абаад, гэртэ оруулжа, залуушуулай орон дээрэ табина. Аха захашуул гаража, урагуудыё үдэнэнэ. Мориний жолоо сэргэнээ тайлан абажа, хоёр гар дээрээ табиад эрхыгээрээ барин эзэндэнь харбайнад. Урагуудай мордоһоной һүүлээр үлөөн зон гэртэ орожо, найраа үргэлжэлүүлнэ. Залуушуул хазаар морёор урагуудыё үлөөнхэдөө, аргалаар шэдэнэд. Нарынь буяалдана, эшэнь найн хүрэгтэ гэнэн удхатай байгаа ёһотой.

Г.ЕШИИЖАМСОЕВА.

Урда-Ага.

Понедельник, 24

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 Х/Ф «ПОЛОСАТЫЙ РЕЙС»
12.00 Т/С «КЛОН»
13.00 НОВОСТИ
13.05 Т/С «ЖЕНЩИНЫ В ЛЮБВИ»
14.00 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВИННИ-ПУХА»
14.30 Х/Ф «РИСК - БЛАГОРОДНОЕ ДЕЛО»
16.00 НОВОСТИ
16.20 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ»
16.50 Т/С «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ БУРЖУА»
17.50 «ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ
20.00 Т/С «КЛОН»
21.00 ЖДИ МЕНЯ
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
23.40 СПЕЦРАССЛЕДОВАНИЕ. «СОБАЧИЙ БИЗНЕС»
00.30 НОЧНОЕ «ВРЕМЯ»
00.50 ИСКАТЕЛИ. «КРОВАВОЕ ВОСКРЕСЕНЬЕ: ВЕК СПУСТЯ»
01.20 КРЫЛЬЯ. «И ОДИН В МОРЕ ВОИН»
01.50 «РУССКИЙ ЭКСТРИМ»

«Россия»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
06.05, 07.15, 07.45, 08.45, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
06.45, 08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.45 «ВЕСТИ НЕДЕЛИ»
10.45 «КОМНАТА СМЕХА»
11.40 В «ГОРОДКЕ»
11.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.50 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ»
13.50 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
15.30 Х/Ф «НАПЕРЕКОСЯК» (США)
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
18.00 ВЕСТИ
18.10 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
18.45 Т/С «КАРМЕЛИТА»
19.45 Т/С «ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ»
20.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
21.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Вторник, 25

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
11.20 Т/С «КЛОН»
12.30 КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ
13.00 НОВОСТИ
13.05 Т/С «ЖЕНЩИНЫ В ЛЮБВИ»
14.20 Х/Ф «ОПАСНЫЕ ГАСТРОЛИ»
16.00 НОВОСТИ
16.20 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ»
16.50 Т/С «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ БУРЖУА»
17.50 «ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ
20.00 Т/С «КЛОН»
20.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СУСЫКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
23.40 КРЕМЛЬ-9. «ВЫСТРЕЛЫ В СМОЛЬНОМ. ЖЕНСКИЙ СЛЕД»
00.30 «ВРЕМЯ»
00.50 «ФОРМУЛА ВЛАСТИ»
01.20 НОВЫЕ ЧУДЕСА СВЕТА. «ДОМ КУЛЬТУРЫ ДЛЯ АБОРИГЕНОВ»
01.50 Д/Ф «МГУ. ЛУЧШИЕ ГОДЫ ЖИЗНИ»
02.20 Х/Ф «ПРОБЛЕСКИ НАДЕЖДЫ»
04.20 Х/Ф «ПРОТИВОСТОЯНИЕ»
06.05 «ПОДВОДНЫЙ МИР АНДРЕЯ МАКАРЕВИЧА»

11.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.30 ВЕСТИ - БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.50 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ»
13.50 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
15.30 «ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ»
16.30 «РОКОВАЯ ОШИБКА ГЕНЕРАЛА ПУГО»
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.45 Т/С «КАРМЕЛИТА»
19.45 Т/С «ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ»
20.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
21.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
21.30 ВЕСТИ - БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.55 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «ВЛАДИМИР ЛЕНИН. АНАТОМИЯ ЛЕГЕНДЫ». ФИЛЬМ 2-Й
01.15 Х/Ф «МИРОТВОРЕЦ»
03.15 «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ»

«НТВ»

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.05 Т/С «МЕРТВЫЕ НЕ ЛГУТ-2»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
11.55 «СТРЕСС»
12.55 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
14.00 «СЕГОДНЯ»
14.35 Т/С «НА ВИРАЖЕ»
15.30 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
16.35 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.55 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «ВЛАДИМИР ЛЕНИН. АНАТОМИЯ ЛЕГЕНДЫ». ФИЛЬМ 1-Й
01.15 «СИНЕМАНИЯ»

«НТВ»

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.05 Т/С «МЕРТВЫЕ НЕ ЛГУТ-2»
11.00, 14.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
11.55 Т/С «МАНГУСТ-2»
14.35 Х/Ф «ЧУДОВИЩЕ» (ФРАНЦИЯ)
16.35 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.20 ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
18.35 Т/С «ПОЛИЦЕЙСКИЙ КЭТТС И ЕГО СОБАКА»

КАНАЛ БГТРК
19.35 КИНОМАТОГРАФ
19.50 АНТОНОВ: УЧЕНЫЙ, ПУБЛИЦИСТ, ЖУРНАЛИСТ

КАНАЛ НТВ
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.40 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
21.45 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
22.50 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
23.00 «СЕГОДНЯ»
23.45 Т/С «ЛАНДЫШ СЕРЕБРИСТЫЙ»
00.45 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
01.00 «СЕГОДНЯ»
01.15 «ОБРАЗ ВОЖДЯ»

«Ариг Ус»

08.10 «ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ»
08.15 М/С «КОТОПЕС»
08.40 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.05 М/С «КАК ГОВОРIT ДЖИНДЖЕР»
09.30 ФОРМУЛА УСПЕХА
09.40 НАШИ ПЕСНИ
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф «СУПЕРМОЗГ»
ПЕРЕРЫВ ДО 17.00

17.00 Т/С «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ»
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 МОСКВА: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ
18.45 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.00 «ЦЕНА ЛЮБВИ»
20.00 МАГАЗИН «САКВОЯЖ» ПРЕДСТАВЛЯЕТ. «ЗНАКОМЫЕ НЕЗНАКОМКИ»: ДИРЕКТОР ГИМНАЗИИ № 3 МУНКУЕВА А.А.
20.30 НУЖНЫЕ ВЕЩИ
20.35 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 «ОКНА». ФОРМУЛА УСПЕХА
22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 Х/Ф «КАРТЫ, ДЕНЬГИ, ДВА СТВОЛА»

«Тивиком»

07.20 «ШКОЛЬНОЕ ТВ»
07.50 «ЛОСК». ПОГОДА
08.00 М/С «ДЕТКИ ИЗ КЛАССА 402»
08.25 М/С «ТАРАКАН-РОБОТ»
08.50 М/С «КОТ ПО ИМЕНИ ИК»
09.15 М/Ф «КОТ В САПОГАХ»
09.35 Т/С «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
10.30 «24». ПОГОДА
10.50 «НЕДЕЛЯ»
12.00 «ОЧЕВИДЕЦ»
13.00 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»
13.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.00 «ЧАС СУДА»
15.00 «ЧЕРНЫЕ РЭКЕРЫ»
16.15 М/С «ВУНШПУНШ»
16.40 Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
17.00 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
18.00 «ЧАС СУДА»
20.00 «ФУТУРАМА»
20.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
21.00 Х/Ф «ЧИСТИЛЬЩИК»
22.55 «ЛОСК»
23.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»

«СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Х/Ф «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210»
07.40 М/Ф «ГОРА ДИНОЗАВРОВ»
07.50 М/Ф «СМЕШАРИКИ»

08.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
09.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С «ШПИОНКА»
11.30 Х/Ф «САБРИНА ПОД ВОДОЙ»
13.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
14.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
14.30 МУЛЬТФИЛЬМ
15.00 М/С «ОЗОРНЫЕ АНИМАШКИ»
15.30 М/С «КАСПЕР»
15.55 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.25 М/Ф «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
17.00 Х/Ф «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
18.00 Т/С «ВОСЕМЬ ПРОСТЫХ ПРАВИЛ ДЛЯ ДРУГА МОЕЙ ДОЧЕРИ-ПОДРОСТКА»
18.30 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
19.00 Х/Ф «ШПИОНКА»
20.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «ВОДНЫЙ МИР»
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ

«ДТВ»

09.35 «ZTV»
10.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «НА БУЛЬВАРЕ...»
11.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
12.00 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
12.35 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
12.50 Х/Ф «САМЫЙ МЕТКИЙ»
15.00 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
15.05 МУЛЬТФИЛЬМЫ
15.30 «ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА»
16.30 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
16.45 Т/С «ОКРУГ КОЛУМБИЯ»
17.50 МУЛЬТФИЛЬМ
19.00 Х/Ф «ДИКАЯ ЛЮБОВЬ»
21.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
22.00 Д/С «ВЫСОКАЯ ЦЕНА СЛАВЫ»
22.40 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
22.55 Т/С «КОДЕКС ЧЕСТИ»
00.00 Х/Ф «ВРЕМЯ ТАНЦЕВАТЬ»

«Россия»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
06.05, 07.15, 07.45, 08.45, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
06.45, 08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.45 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»

20.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 «ОКНА»
22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 Х/Ф «МЕЖДУ АНГЕЛОМ И БЕССОМ»

«Тивиком»

07.50 «ЛОСК». ПОГОДА
08.00 М/С «ДЕТКИ ИЗ КЛАССА 402»
08.25 М/С «ТАРАКАН-РОБОТ»
08.50 М/С «КОТ ПО ИМЕНИ ИК»
09.15 М/Ф «38 ПОПУГАЕВ»
09.30 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
10.30 «24». ПОГОДА
10.50 «ЧИСТИЛЬЩИК»
13.00 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»
13.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.00 «ЧАС СУДА»
15.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
16.15 М/С «ВУНШПУНШ»
16.40 Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
17.00 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
18.00 «ЧАС СУДА»
20.00 «ФУТУРАМА»
20.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
21.00 Х/Ф «ФОРМУЛА 51»
22.50 «ЛОСК»
23.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
00.15 «ВЕСЕЛЫЕ БАКСЫ»
00.30 «24». ПОГОДА

«СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Х/Ф «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210»
07.40 М/С «КЕМ БЫТЬ?»
07.50 М/Ф «СМЕШАРИКИ»
08.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
08.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
09.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С «ШПИОНКА»
11.30 Х/Ф «ВОДНЫЙ МИР»
13.55 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ
14.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «САБРИНА

- МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
14.30 МУЛЬТФИЛЬМ
15.00 М/Ф «ОЗОРНЫЕ АНИМАШКИ»
15.30 М/Ф «КАСПЕР»
15.55 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.25 М/Ф «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
17.00 Х/Ф «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
18.00 Т/С «ВОСЕМЬ ПРОСТЫХ ПРАВИЛ ДЛЯ ДРУГА МОЕЙ ДОЧЕРИ-ПОДРОСТКА»
18.30 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
19.00 Т/С «ШПИОНКА»
20.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Х/Ф «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «ВИРУС»
00.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»

«ДТВ»

09.35 «ZTV»
10.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «НА БУЛЬВАРЕ...»
11.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
12.00 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
12.35 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
12.50 Х/Ф «ВРЕМЯ ТАНЦЕВАТЬ»
14.55 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
15.00 МУЛЬТФИЛЬМ
15.30 «ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА»
16.30 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
16.45 Т/С «ОКРУГ КОЛУМБИЯ»
17.50 МУЛЬТФИЛЬМ
18.40 Т/С «НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ»
19.15 Х/Ф «ЗАЛОЖНИКИ ДЬЯВОЛА»
21.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
22.00 Д/С «ВЫСОКАЯ ЦЕНА СЛАВЫ»
22.40 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
22.55 Т/С «КОДЕКС ЧЕСТИ»
00.00 Х/Ф «САБОТАЖ»

Среда, 26

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
11.20 Т/С «КЛОН»
12.30 КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ
13.00 НОВОСТИ
13.05 Т/С «ЖЕНЩИНЫ В ЛЮБВИ»
14.10 М/С «ЛИЛО И СТИЧ»
14.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
16.00 НОВОСТИ
16.20 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ»
16.50 Т/С «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ БУРЖУЯ»
17.50 «ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ»
19.00 НОВОСТИ
19.20 ПРЕМЬЕРА. «ВСТАНЬ И ИДИ»
20.00 Т/С «КЛОН»
20.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
23.40 КРЕМЛЬ-9. «ВЫСТРЕЛЫ В СМОЛЬНОМ. ЖЕНСКИЙ СЛЕД»
00.40 «ВРЕМЯ»
01.00 ТЕОРИЯ НЕВЕРОЯТНОСТИ. «ГИПНОЗ»
01.30 «СКАНЕР»

«Россия»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
06.05, 07.15, 07.45, 08.45, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
06.45, 08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.45 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
11.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ

12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.50 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ»
13.50 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
15.30 «ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ»
16.30 «ЧЕРНЫЕ ВДОВЫ»
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.45 Т/С «КАРМЕЛИТА»
19.45 Т/С «ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ»
20.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
21.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.55 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «ДУЭЛЬ РАЗВЕДОК»
01.15 Х/Ф «ДОМ СВИДАНИЙ»

НТВ

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.05 Т/С «МЕРТВЫЕ НЕ ЛГУТ-2»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.15 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
11.45 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД»
12.20 «РАСТИТЕЛЬНАЯ ЖИЗНЬ»
12.55 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
14.00 «СЕГОДНЯ»
14.35 Т/С «НА ВИРАЖЕ»
15.30 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
16.35 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.00 «СЕГОДНЯ»

17.20 ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
18.35 Т/С «ПОЛИЦЕЙСКИЙ КЭТТС И ЕГО СОБАКА»
КАНАЛ БГТРК
19.35 «КЛЮЧ». КРОССВОРД-ШОУ
19.45 «ТАМИР»
КАНАЛ НТВ
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.40 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
21.45 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
22.50 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
23.00 «СЕГОДНЯ»
23.45 Т/С «ЛАНДЫШ СЕРЕБРИСТЫЙ»
00.45 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
01.00 «СЕГОДНЯ»
01.15 Х/Ф «СМЕРТЕЛЬНЫЕ МЫСЛИ»

Ариг Ус

07.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
08.10 «ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ»
08.15 М/С «КОТОПЕС»
08.40 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.05 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
09.30 ФОРМУЛА УСПЕХА
09.45 «НЕОФИЦИАЛЬНО»
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф «МЕЖДУ АНГЕЛОМ И БЕССОМ»
ПЕРЕРЫВ ДО 17.00
17.00 Т/С «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ»
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 М/Ф «КАК ГОВОРIT ДЖИНДЖЕР»
18.45 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.00 «ЦЕНА ЛЮБВИ: ОЧАРОВАННЫЙ ЗЛОМ»
20.00 «БУДНИ»
20.15 ФОРМУЛА УСПЕХА
20.20 НУЖНЫЕ ВЕЩИ
20.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 «ОКНА»

22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 Х/Ф «КАНИКУЛЫ САНТА-КЛАУСА»

Тивиком

07.50 «ЛОСК». ПОГОДА
08.00 М/С «МСТИТЕЛИ»
08.25 М/С «ТАРАКАН-РОБОТ»
08.50 М/С «КОТ ПО ИМЕНИ ИК»
09.15 М/Ф «ПРЯНИК»
09.30 Т/С «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
10.30 «24». ПОГОДА
10.50 Х/Ф «ФОРМУЛА 51»
13.00 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»
13.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.00 «ЧАС СУДА»
15.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ». ПОГОДА
16.15 М/С «ВУНШПУНШ»
16.40 Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
17.00 Т/С «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
18.00 «ЧАС СУДА»
20.00 М/С «СИМПСОНЫ»
20.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
21.00 Х/Ф «НЕВЕРОЯТНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ЭРНЕСТА В АФРИКЕ»
22.55 «ЛОСК»
23.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Х/Ф «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ»
07.40 МУЛЬТФИЛЬМ
07.50 М/Ф «СМЕШАРИКИ»
08.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
09.00 Х/Ф «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ. МЕНТЫ-3. НОВЫЕ ВЕЯНИЯ»
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С «ШПИОНКА»
11.30 Х/Ф «ВИРУС»
13.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
14.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
14.30 МУЛЬТФИЛЬМ

15.00 М/Ф «ОЗОРНЫЕ АНИМАШКИ»
15.30 М/Ф «КАСПЕР»
15.55 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.25 М/Ф «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
17.00 Х/Ф «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
18.00 Т/С «ВОСЕМЬ ПРОСТЫХ ПРАВИЛ ДЛЯ ДРУГА МОЕЙ ДОЧЕРИ-ПОДРОСТКА»
18.30 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
19.00 Т/С «ШПИОНКА»
20.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «СМЕРТЕЛЬНАЯ БИТВА»
00.05 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
01.00 КОМЕДИЯ НА СТС: «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»

ДТВ

09.35 «ZTV»
10.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «НА БУЛЬВАРЕ...»
11.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
12.00 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
12.35 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
12.50 Х/Ф «САБОТАЖ»
14.55 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
15.00 МУЛЬТФИЛЬМЫ
15.30 «ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА»
16.30 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
16.45 Т/С «ОКРУГ КОЛУМБИЯ»
17.50 МУЛЬТФИЛЬМ
18.40 Т/С «НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ»
19.15 Х/Ф «ТИХОНЯ»
21.20 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
21.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
22.00 Д/С «ВЫСОКАЯ ЦЕНА СЛАВЫ»
22.40 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
22.55 Т/С «КОДЕКС ЧЕСТИ»
00.00 Х/Ф «РЭМБО: ПЕРВАЯ КРОВЬ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Четверг, 27

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
11.20 Т/С «КЛОН»
12.30 «ВСТАНЬ И ИДИ»
13.00 НОВОСТИ
13.05 Т/С «ЖЕНЩИНЫ В ЛЮБВИ»
14.10 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «УТИНЫЕ ИСТОРИИ»
14.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
16.00 НОВОСТИ
16.20 «УГАДАЙ МЕЛОДИЮ»
16.50 Т/С «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ БУРЖУЯ»
17.50 «ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ»
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
19.20 ДОК. ДЕТЕКТИВ. «ТЮРЕМНАЯ МЕТКА». ДЕЛО 2004 ГОДА
20.00 Т/С «КЛОН»
20.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
22.00 ВРЕМЯ
22.30 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
23.40 «ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
00.30 НОЧНОЕ «ВРЕМЯ»
00.50 УДАРНАЯ СИЛА. «ОРУЖИЕ СПЕЦНАЗА»
01.20 «ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ». ВЛАДИМИР ГИЛЯРОВСКИЙ
01.50 «ВЛАСТЕЛИН КОЛЕЦ»: ИСТОРИЯ ПРОДОЛЖАЕТСЯ»
02.20 Х/Ф «НАДИН»
03.50 Х/Ф «ПРОТИВОСТОЯНИЕ»

05.30 Х/Ф «ЮЛИЙ ЦЕЗАРЬ»

«Россия»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
06.05, 07.15, 07.45, 08.45, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
06.45, 08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.45 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
11.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.50 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ»
13.50 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
15.30 «ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ»
16.30 «ЗАГОВОР-62»
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.45 Т/С «КАРМЕЛИТА»
19.45 Т/С «ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ»
20.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
21.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

КАНАЛ «РОССИЯ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.55 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
00.00 «ВЕСТИ+»
00.20 «ФАЛЬШИВОМОНЕТИЧКИ. ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ»
01.15 Х/Ф «НАЙТИ ФОРРЕСТЕРА»

НТВ

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.05 Т/С «МЕРТВЫЕ НЕ ЛГУТ-2»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
11.55 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК»
12.55 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
14.00 «СЕГОДНЯ»
14.35 Т/С «НА ВИРАЖЕ», 7 С.
15.30 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
16.35 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.20 ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
18.35 Т/С «ПОЛИЦЕЙСКИЙ КЭТТС И ЕГО СОБАКА»
КАНАЛ БГТРК
19.35 «ТВОЙ ШАНС»
19.45 ТЕЛЕВИЗИОННАЯ ПРИЕМНАЯ
КАНАЛ НТВ
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.40 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ», 4 С.
21.45 Т/С «КАРУСЕЛЬ», 4 С.
22.50 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
23.00 «СЕГОДНЯ»
23.40 «К БАРЬЕРУ!»
01.00 «СЕГОДНЯ»
01.15 Х/Ф «ВРЕМЯ ПЕЧАЛИ ЕЩЕ НЕ ПРИШЛО»
03.20 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
04.05 Т/С «ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ»
05.00 «СЕГОДНЯ»
05.10 Т/С «ЗА ГРАНЬЮ ВОЗМОЖНОГО»
05.55 Т/С «ОПЕРАТИВНИК»
06.40 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»

09.50 ФОРМУЛА УСПЕХА
09.55 НАШИ ПЕСНИ
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф «КАНИКУЛЫ САНТА-КЛАУСА»
ПЕРЕРЫВ ДО 17.00
17.00 Т/С «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ»
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 М/С «КАК ГОВОРIT ДЖИНДЖЕР»
18.45 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.00 «ЦЕНА ЛЮБВИ»
20.00 «БУДНИ»
20.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
20.55 ФОРМУЛА УСПЕХА
21.00 «ОКНА»
22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 Х/Ф «БОЖЬИ КОРОВКИ»

Тивиком

07.50 «ЛОСК». ПОГОДА
08.00 М/С «МСТИТЕЛИ»
08.25 М/С «ТАРАКАН-РОБОТ»
08.50 М/С «КОТ ПО ИМЕНИ ИК»
09.15 М/С «КОТ, КОТОРЫЙ УМЕЛ ПЕТЬ»
09.30 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
10.30 «24». ПОГОДА
10.50 Х/Ф «НЕВЕРОЯТНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ЭРНЕСТА В АФРИКЕ»
13.00 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»
13.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.00 «ЧАС СУДА»
15.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
16.15 М/С «ВУНШПУНШ»
16.40 Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
17.00 Т/С «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
18.00 «ЧАС СУДА»
19.00 «ЧАС СУДА»
20.00 «ЛОСК». ПОГОДА
20.10 «РАДАР-СПОРТ»
21.00 Х/Ф «ОБСУЖДЕНИЮ НЕ ПОДЛЕЖИТ»
22.55 «ЛОСК». ПОГОДА
23.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
00.15 «ВЕСЕЛЫЕ БАКСЫ»
00.30 «24». ПОГОДА

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/С «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210»
07.40 МУЛЬТФИЛЬМ

07.50 М/С «СМЕШАРИКИ»
08.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
09.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
10.30 Т/С «ШПИОНКА»
11.30 Х/Ф «СМЕРТЕЛЬНАЯ БИТВА»
13.30 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2
14.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
14.30 МУЛЬТФИЛЬМ
15.00 М/С «ОЗОРНЫЕ АНИМАШКИ»
15.30 М/С «КАСПЕР»
15.55 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.25 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
17.00 Т/С «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
18.00 Т/С «ВОСЕМЬ ПРОСТЫХ ПРАВИЛ ДЛЯ ДРУГА МОЕЙ ДОЧЕРИ-ПОДРОСТКА»
18.30 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
19.00 Т/С «ШПИОНКА»
20.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «СМЕРЧ»
00.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ

ДТВ

09.35 «ZTV»
10.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «НА БУЛЬВАРЕ...»
11.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
12.00 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
12.35 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
12.50 Х/Ф «СЕКСТЕТ»
14.50 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
14.55 МУЛЬТФИЛЬМЫ
15.30 «ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА»
16.30 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
16.45 Т/С «ОКРУГ КОЛУМБИЯ»
17.50 МУЛЬТФИЛЬМ
18.40 Т/С «НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ»
19.15 Х/Ф «КРУГ ОБРЕЧЕННЫХ»
21.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
22.00 Д/С «ВЫСОКАЯ ЦЕНА СЛАВЫ»
22.40 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
22.55 Т/С «КОДЕКС ЧЕСТИ»
00.00 Х/Ф «БИТВА ДРАКОНОВ»

ВНИМАНИЕ!
ОПТовая продажа автозапчастей
ГАЗ
по ценам завода
скидки до 10% на остальную продукцию!
Это действительно НИЗКИЕ цены и реальные гарантии!

Пятница, 28

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
10.00 НОВОСТИ
10.05 Т/С «БЛИЗНЕЦЫ»
11.20 Т/С «КЛОН»
12.30 ДОК. ДЕТЕКТИВ. «ТЮРЕМНАЯ МЕТКА». ДЕЛО 2004 ГОДА
13.00 НОВОСТИ
13.05 Т/С «ЖЕНЩИНЫ В ЛЮБВИ»
14.10 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «АЛЛАДИН»
14.50 Т/С «ЛЮБИТЕЛЬНИЦА ЧАСТНОГО СЫСКА ДАША ВАСИЛЬЕВА-2»
16.00 НОВОСТИ
16.20 Х/Ф «БЕГЛЕЦЫ»
18.00 «ПЯТЬ ВЕЧЕРОВ»
19.00 НОВОСТИ
19.20 «ЗИМНЯЯ ШУТКА С БРАТЬЯМИ ПОНОМАРЕНКО»
20.00 Т/С «КЛОН»
20.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
22.00 ВРЕМЯ
22.25 ЮМОРИСТИЧЕСКИЙ КОНЦЕРТ
23.50 Х/Ф «ЛЮБОВЬ ЗЛА»
01.50 Х/Ф «РОККИ-3»
03.50 Х/Ф «ПРОТИВОСТОЯНИЕ»

«Россия»

06.00 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
06.05, 07.15, 07.45, 08.45, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
06.45, 08.15, 09.05 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.45 Т/С «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
11.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»

12.50 «МУСУЛЬМАНЕ»
13.00 «ВСЯ РОССИЯ»
13.15 «ГОРОДОК»
13.45 «В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
15.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
15.30 «ЧАСТНАЯ ЖИЗНЬ»
16.30 «МОЙ СЕРЕБРЯНЫЙ ШАР. ОЛЕГ ДАЛЬ»
17.30 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
17.40 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
18.00 ВЕСТИ
18.10 Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
18.45 Т/С «КАРМЕЛИТА»
19.45 Т/С «ИСЦЕЛЕНИЕ ЛЮБОВЬЮ»
20.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
21.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
21.20 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
21.50. «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
21.55 «КРИВОЕ ЗЕРКАЛО»
00.25 Х/Ф «ВОЗВРАЩЕНИЕ ТИТАНИКА»

НТВ

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.05 Д/Ф «ОБРАЗ ВОЖДЯ»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
11.55 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
12.55 Т/С «ПАРНИ ИЗ СТАЛИ»
14.00 «СЕГОДНЯ»
14.35 Т/С «НА ВИРАЖЕ»
15.30 Т/С «КАРУСЕЛЬ»
16.35 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.20 ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
18.35 «СТРЕСС»

КАНАЛ БГТРК
19.35 МИР СВЯЗИ
19.45 ЗДОРОВЬЕ В ВАШЕМ ДОМЕ
КАНАЛ НТВ
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.45 Х/Ф «ТАНГО И КЭШ»
22.50 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
23.00 «СЕГОДНЯ»
23.45 «СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО. ИНФОРМАЦИЯ К РАЗМЫШЛЕНИЮ. ЖЕНЩИНЫ ЗА РЕШЕТКОЙ»
00.40 Х/Ф «ИСТИВИККИЕ ВЕДЬМЫ»
03.00 «КОМА. ЭТО ПРАВДА»
03.30 «АНАТОМИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ»
04.05 Т/С «ВРЕМЯ - ДЕНЬГИ»
05.00 «СЕГОДНЯ»
05.15 Т/С «ЗА ГРАНЬЮ ВОЗМОЖНОГО»

Ариг Ус

07.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
07.50 НАШИ ПЕСНИ
08.05 «ГЛОБАЛЬНЫЕ НОВОСТИ»
08.15 М/С «КОТОПЕС»
08.40 М/С «ОХ УЖ ЭТИ ДЕТКИ»
09.05 ФОРМУЛА УСПЕХА
09.10 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
09.35 МОСКВА: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ
10.00 ЗАВТРАК С ДИСКАВЕРИ
11.00 Х/Ф «БОЖЬИ КОРОВКИ»
ПЕРЕРЫВ ДО 17.00
17.00 Т/С «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ»
17.45 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЮЩЕГО
18.15 М/С «КРУТЫЕ БОБРЫ»
18.45 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
19.00 «ШКОЛА РЕМОНТА»
20.00 «НУЖНЫЕ ВЕЩИ»
20.10 МУЛЬТФИЛЬМ
20.20 ФОРМУЛА УСПЕХА
20.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 «ОКНА»

22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 Х/Ф «ОСКАР»
01.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
01.30 БОЕВИК «УМЕРЕТЬ ЗА»

Тивиком

07.10 «ЛОСК». ПОГОДА
07.20 «РАДАР-СПОРТ»
08.00 М/С «МСТИТЕЛИ»
08.25 М/С «ТАРАКАН-РОБОТ»
08.50 М/С «КОТ ПО ИМЕНИ ИК»
09.15 М/С «СТРАШНАЯ ИСТОРИЯ»
09.30 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
10.30 «24». ПОГОДА
10.50 Х/Ф «ОБСУЖДЕНИЮ НЕ ПОДЛЕЖИТ»
13.00 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»
13.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.00 «ЧАС СУДА»
15.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
16.15 М/С «ВУНШПУНШ»
16.40 Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
17.00 «МЯТЕЖНЫЙ ДУХ»
18.00 «ЧАС СУДА»
20.00 «МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ». «ЛОСК»
20.25 «ЧЕЛОВЕК НЕДЕЛИ»
21.00 Х/Ф «МОРСКОЕ ПРИКЛЮЧЕНИЕ»
22.50 «ЛОСК»
23.00 Т/С «ЖЕЛАННАЯ»
00.15 «НЕВОЗМОЖНО ИСПРАВИТЬ. ГЕН УБИЙЦЫ»
01.25 Х/Ф «ПРЕСЛЕДОВАНИЕ»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Т/С «БЕВЕРЛИ ХИЛЛЗ 90210»
07.40 МУЛЬТФИЛЬМ
07.50 М/Ф «СМЕШАРИКИ»
08.00 М/Ф «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
08.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
09.00 Х/Ф «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
10.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ

10.30 Т/С «ШПИОНКА»
11.30 Х/Ф «СМЕРЧ»
14.00 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
14.30 МУЛЬТФИЛЬМ
15.00 М/С «ОЗОРНЫЕ АНИМАШКИ»
15.30 М/С «КАСПЕР»
15.55 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА»
16.25 М/С «ЛЮДИ В ЧЕРНОМ»
17.00 Т/С «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
18.00 Т/С «ВОСЕМЬ ПРОСТЫХ ПРАВИЛ ДЛЯ ДРУГА МОЕЙ ДОЧЕРИ-ПОДРОСТКА»
18.30 Т/С «САБРИНА - МАЛЕНЬКАЯ ВЕДЬМА»
19.00 Т/С «ШПИОНКА»
20.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ»
20.30 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
21.00 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «ФАКУЛЬТЕТ»

ДТВ

09.35 «ZTV»
10.30 МУЛЬТФИЛЬМЫ
11.00 «НА БУЛЬВАРЕ...»
11.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
12.00 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
12.35 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
12.50 Х/Ф «БИТВА ДРАКОНОВ»
14.50 «НЕСЛУЧАЙНАЯ МУЗЫКА»
14.55 МУЛЬТФИЛЬМЫ
15.30 «ШОУ РЕКОРДОВ ГИННЕССА»
16.30 «ТЕЛЕМАГАЗИН»
16.45 Т/С «ОКРУГ КОЛУМБИЯ»
17.50 МУЛЬТФИЛЬМ
18.40 Т/С «НАПРЯГИ ИЗВИЛИНЫ»
19.15 «БЫТЬ ВЛЮБЛЕННЫМ»
21.30 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
22.00 Д/С «ВЫСОКАЯ ЦЕНА СЛАВЫ»
22.40 «АГЕНТСТВО КРИМИНАЛЬНЫХ НОВОСТЕЙ»
00.00 Х/Ф «ПОРОЖДЕНИЕ АДА»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Суббота, 29

Первый канал

07.00 НОВОСТИ
07.20 М/С «АМЕРИКАНСКИЙ ХВОСТ»
08.00 Х/Ф «ДОСЬЕ ЧЕЛОВЕКА В «МЕРСЕДЕСЕ», 1 С.
09.20 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!
10.00 СЛОВО ПАСТЫРЯ
10.10 ЗДОРОВЬЕ
11.00 НОВОСТИ
11.10 «СМАК»
11.30 «КУМИРЫ». АНДРЕЙ МАРТЫНОВ
12.10 ЛУБЯНКА. «БРИЛЛИАНТОВОЕ ДЕЛО», 1 С.
13.00 НОВОСТИ
13.10 ИСТОРИЯ С ГЕОГРАФИЕЙ. «ВНУТРИ ТОРНАДО»
14.20 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «МИККИ МАУС И ЕГО ДРУЗЬЯ»
14.50 УМНИЦЫ И УМНИКИ
15.30 «ПЕСТРАЯ ЛЕНТА». «РАЗВЕДЧИКИ В КИНО»
16.20 «СЛАБОЕ ЗВЕНО»
17.10 Х/Ф «КОЛОМБО НРАВИТСЯ НОЧНАЯ ЖИЗНЬ»
18.50 КЛАССИКА УОЛТА ДИСНЕЯ
19.00 НОВОСТИ
19.10 СУББОТНИЙ «ЕРАЛАШ»
19.40 «НОВЫЕ ПЕСНИ О ГЛАВНОМ»
21.00 «КТО ХОЧЕТ СТАТЬ МИЛЛИОНЕРОМ?»
22.00 ВРЕМЯ
22.20 «РОЗЫГРЫШ»
23.40 Х/Ф «ТРИО»
01.40 Х/Ф «ЦВЕТЫ ОТ ПОБЕДИТЕЛЕЙ»
03.30 Х/Ф «ГАРРИ ПО ПРОЗВИЩУ «ГВОЗДЬ»
05.10 Х/Ф «ЮЛИЙ ЦЕЗАРЬ»

«Россия»

06.45 Х/Ф «ЭД»

08.15 «БОЛЬШАЯ ПЕРЕМЕНА»
08.40 «ЗОЛОТОЙ КЛЮЧ»
09.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.20 «РУССКОЕ ЛОТО»
09.55 «УТРЕННЯЯ ПОЧТА»
10.25 «СУББОТНИК»
11.10 «СМЕХОПАНОРАМА»
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.20 «СТО К ОДНОМУ»
13.15 «В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ»
14.15 «КЛУБ СЕНАТОРОВ»
15.00 ВЕСТИ
15.20 Х/Ф «НЕПОДСУДЕН»
КАНАЛ БГТРК
17.00 ТОЧКА ЗРЕНИЯ ЖИРИНОВСКОГО
17.15 КУРЬЕР
17.20 ОСЕННИЙ ВАЛЬС
17.30 МЫ И НАЛОГИ
17.40 ТЕЛЕВИЗИОННАЯ ПРИЕМНАЯ
17.55 «БУРЯД ОРОН». ХУДОЖЕСТВЕННО-ПУБЛИЦИСТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА
18.15 К 60-ЛЕТИЮ ПОБЕДЫ. «СТРОКИ МУЖЕСТВА И ЛЮБВИ»
18.30 «ВАШЕ ПРАВО». ОТВЕТЫ НА ВОПРОСЫ ТЕЛЕЗРИТЕЛЕЙ
18.40 ПРИМИТЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
19.00 «КУБОК ЮМОРА»
20.50 В «ГОРОДКЕ»
21.00 ВЕСТИ
21.25 «ЗЕРКАЛО»
21.35 «ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ»
22.05 «КОМНАТА СМЕХА»
23.05 Х/Ф «БАНДЫ НЬЮ-ЙОРКА»
02.15 Х/Ф «УБЕЙ МЕНЯ НЕЖНО»

НТВ

07.00 М/Ф «АРГОНАВТЫ»
07.20 Х/Ф «ТАНГО И КЭШ»

09.00 «СЕГОДНЯ»
09.20 М/Ф «КАК ЛЕЧИТЬ УДАВА»
09.30 Т/С «2,5 ЧЕЛОВЕКА»
09.55 «БЕЗ РЕЦЕПТА»
10.25 «ДАКИЙ МИР» С ТИМОФЕЕМ БАЖЕНОВЫМ
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.15 «РАСТИТЕЛЬНАЯ ЖИЗНЬ». КИРИЛЛ ЛАВРОВ
11.55 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК»
12.55 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
14.00 «СЕГОДНЯ»
КАНАЛ БГТРК
14.20 БАМБААХАЙ
14.40 О ВРЕМЕНИ И О СЕБЕ. ЭКСКЛЮЗИВ
КАНАЛ НТВ
15.00 Х/Ф «КРОВЬ ЗА КРОВЬ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.20 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД». ГУГО АЛФЕРЬЕВ. «ОТЕЦ-ОДИНОЧКА»
17.55 «СВОЯ ИГРА»
18.55 «ЧЕТВЕРТАЯ МИРОВАЯ ВОЙНА. ЭРНЕСТО ЧЕ ГЕВАРА»
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.40 ПРОФЕССИЯ - РЕПОРТЕР
21.10 Т/С «МАНГУСТ-2»
22.20 Х/Ф «МИСС КОНГЕНИАЛЬНОСТЬ»
00.35 Х/Ф «БАРБАРЕЛЛА»
02.30 «ФУТБОЛЛИСТИКА»
03.30 Т/С «ОДНАЖДЫ В КАЛИФОРНИИ»
05.00 «СЕГОДНЯ»
05.15 Х/Ф «ДРАКУЛА», 1 С.

Ариг Ус

07.40 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
08.00 Т/С «НАША СЕКРЕТНАЯ ЖИЗНЬ»
08.50 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
09.15 ФОРМУЛА УСПЕХА
09.20 М/Ф
09.40 Т/С «АГЕНТСТВО НЛС»
10.35 «БУТЕРБРОД»
10.50 М/Ф.
11.00 Х/Ф «ОСКАР»

13.20 М/Ф «СЕЙЛОРМУН С НОВА С НАМИ»
14.30 «ДВЕ БЛОНДИНКИ ПРОТИВ ГРЯЗИ»
15.00 «ЖИЗНЬ В СЛОВЕ»
15.30 Х/Ф «ЗЕЛЕНЫЙ ЛЕД»
18.00 Т/С «ЛИВЕРПУЛЬ-1»
18.55 ФОРМУЛА УСПЕХА
19.00 ЗАПРЕТНАЯ ЗОНА
20.00 Д/Ф «ВИЗАНТИЯ - ИСЧЕЗНУВАША ИМПЕРИЯ», 3 С.
21.00 «НА НОЧЬ ГЛЯДЯ»
22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 «САША ПЛЮС МАША»
23.30 Т/С «ЛЮБОВЬ НА ШЕСТЕРЫХ»
00.05 «СМЕШНЫЕ И ГОЛЫЕ»
00.35 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
01.05 Х/Ф «МУЖЧИНА КАК ЖЕНЩИНА»

Тивиком

08.30 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА». ПОГОДА
09.30 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КОНАНА-ВАРВАРА»
09.55 М/С «ЯСОН И ГЕРОИ ОЛИМПА»
10.20 М/С «УОЛТЕР МЕЛОН»
10.50 М/С «ФУТУРАМА»
11.50 «ОЧЕВИДЕЦ»
12.50 Х/Ф «ДЮНА»
13.50 «КРИМИНАЛЬНОЕ ЧТИВО». ПОГОДА
14.30 «24». «ЛОСК»
14.50 «ПРОВЕРЕНО НА СЕБЕ»
15.50 «АФРОМОСКВИЧ». ПОГОДА
16.25 «МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ». «ЛОСК»
17.00 «ШЕСТОЕ ЧУВСТВО»
17.55 Х/Ф «ВЕСЕЛАЯ ПАСХА». ПОГОДА
20.00 «НЕДЕЛЯ». ПОГОДА
21.00 Х/Ф «ПЕРВЫЙ РЫЦАРЬ»
22.50 «ЛОСК»
23.45 «РАСПЛЮЩЕННЫЙ КОСМОС». ПОГОДА
00.15 Д/Ф «МИР ЗА ГРАНЬЮ»
01.15 «ПЛЕЙБОЙ» ПРЕДСТАВЛЯЕТ...

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Х/Ф «ПОДЕРЖАННЫЕ МАШИНЫ»
08.50 М/Ф «ПЕППИ ДЛИННЫЙ ЧУЛОК»
09.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
09.30 М/С «РАДУЖНАЯ РЫБКА»
10.00 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
10.15 ТЕЛЕИГРА «ПОЛУНДРА!»
10.45 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
11.00 М/С «СТЮАРТ ЛИТТЛ»
11.30 М/С «ТУТЕНШТЕЙН»
12.00 М/Ф «В НЕКОТОРОМ ЦАРСТВЕ»
12.35 М/Ф «ЛЕТУЧИЙ КОРАБЛЬ»
13.00 ТЕЛЕИГРА «САМЫЙ УМНЫЙ»
15.00 СПАСИТЕ, РЕМОНТ!
16.00 «ПРОГУЛКИ С МОРСКИМИ ЧУДОВИЩАМИ», 3 С.
17.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
17.30 ТЫ - СУПЕРМОДЕЛЬ-2
18.35 Х/Ф «ФАКУЛЬТЕТ»
20.45 Х/Ф «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «БРИЛЛИАНТОВЫЙ ПОЛИЦЕЙСКИЙ»
00.00 Х/Ф «СМЕРТЕЛЬНАЯ БИТВА-2. УНИЧТОЖЕНИЕ»
01.50 Х/Ф «МАЙОР ДАНДИ»

ДТВ

10.35 «ZTV»
11.35 МУЛЬТФИЛЬМЫ
12.45 ПРОГРАММА О ФОТОГРАФИИ «СВЕТ И ТЕНЬ»
13.05 ТУРИСТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА «В ДОРОГУ!»
13.15 Х/Ф «РЭМБО: ПЕРВАЯ КРОВЬ»
15.30 Д/С «БЕЗ ЦЕНЗУРЫ...»
16.30 Т/С «СТРОГО НА ЮГ»
17.30 «ПУТЕШЕСТВИЕ СО ВКУСОМ»
18.00 «АРСЕНАЛ»
18.30 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
19.00 Х/Ф «БЫТЬ ВЛЮБЛЕННЫМ»
21.00 Х/Ф «БРЮС ЛИ В НОВОЙ ГВИНЕИ»
23.00 «ЗВЕЗДНАЯ СЕМЕЙКА»
00.00 «ДЖО-МИЛЛИОНЕР»

Воскресенье, 30

Первый канал

07.00 НОВОСТИ
07.20 М/С «АМЕРИКАНСКИЙ ХВОСТ»
08.00 Х/Ф «ДОСЬЕ ЧЕЛОВЕКА В «МЕРСЕДЕСЕ», 2 С.
09.20 АРМЕЙСКИЙ МАГАЗИН
09.50 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «КОМАНДА ГУФФИ»
10.10 «В МИРЕ ЖИВОТНЫХ»
11.00 НОВОСТИ
11.10 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.30 ПОКА ВСЕ ДОМА
12.10 ЛУБЯНКА. «БРИЛЛИАНТОВОЕ ДЕЛО», 2 С.
13.00 НОВОСТИ
13.10 ЖИВАЯ ПРИРОДА. «ПРАВДА О БОЛЬШОЙ БЕЛОЙ АКУЛЕ»
14.20 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «МИККИ МАУС И ЕГО ДРУЗЬЯ»
14.40 РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ КИНОПРЕМИЯ «ЗОЛОТОЙ ОРЕЛ»
17.30 НАРИСОВАННОЕ КИНО. «СПИРИТ: ДУША ПРЕРИЙ»
19.00 ВРЕМЕНА
20.00 ВОСКРЕСНЫЙ «ЕРАЛАШ»
20.20 Х/Ф «ГОРЕЦ - КОНЕЦ ИГРЫ»
22.00 ВРЕМЯ
22.45 Х/Ф «ГОДЗИЛЛА»
01.10 БОКС. БОИ СИЛЬНЕЙШИХ ПРОФЕССИОНАЛОВ МИРА. АРТУРО ГАТТИ - ДЖЕЙМС ЛЕЙХА
02.10 СУПЕРЧЕЛОВЕК. «ВТОРАЯ ЖИЗНЬ»
03.10 СЬЮЗЕН САРАНДОН, БРЭД ПИТТ В ФИЛЬМЕ РИДЛИ СКОТТА «ТЕЛМА И ЛУИЗА»
05.30 Х/Ф «ЮЛИЙ ЦЕЗАРЬ», ЗАКЛ. СЕРИЯ
06.10 Д/Ф «ОХОТНИК НА ЛЮДОЕДОВ»
«Россия»
06.45 ЛЮДМИЛА ХИТЯЕВА В ФИЛЬ-

МЕ ТАТЬЯНЫ ЛИОЗНОВОЙ «ЕВДОКИЯ»
08.25 «КОЛОССАЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО»
08.40 «ВОЕННАЯ ПРОГРАММА» АЛЕКСАНДРА СЛАДКОВА
09.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ (НА БУР. ЯЗ.)
КАНАЛ «РОССИЯ»
09.20 «СТУДИЯ «ЗДОРОВЬЕ»
09.50 «ТВ БИНГО-ШОУ»
10.05 «ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ»
11.00 «ВОКРУГ СВЕТА»
12.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
12.10 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
КАНАЛ «РОССИЯ»
12.20 «ПИРАМИДА»
12.50 «ГОРОДОК»
13.20 «САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР»
14.15 «ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС»
15.00 ВЕСТИ
15.20 «ФИТИЛЬ № 28». САТИРИЧЕСКИЙ ТЕЛЕЖУРНАЛ
16.20 СОКРОВИЩА ИНДИЙСКОГО КИНО. МЕЛОДРАМА «ЛЮБОВНЫЙ НЕДУГ»
19.05 «ЛУЧШИЕ ПЕСНИ», ФИНАЛЬНЫЙ КОНЦЕРТ
21.00 «ВЕСТИ НЕДЕЛИ С СЕРГЕЕМ БРИЛЕВЫМ»
22.00 «СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРРЕСПОНДЕНТ»
22.25 Х/Ф «ЧАС ПИК»
00.25 ЛЮК БЕССОН ПРЕДСТАВЛЯЕТ. «МИШЕЛЬ ВАЛЬЯН. ЖАЖДА СКОРОСТИ»
02.30 Х/Ф «ПОЧТИ ТЕМНО»

НТВ

06.50 М/Ф «СКАЗКА О РЫБАКЕ И РЫБКЕ», «СКАЗКА О МЕРТВОЙ ЦАРЕВНЕ И СЕМИ БОГАТЫРЯХ»
07.50 НИНА ИВАНОВА В ФИЛЬМЕ «ЖИЛА-БЫЛА ДЕВОЧКА»

09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 «СКАЗКИ БАЖЕНОВА»
09.45 «ИХ НРАВЫ»
10.25 «ЕДИМ ДОМА»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.15 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ. ОБЗОР ЗА НЕДЕЛЮ»
11.50 «ТОР ГEAR»
12.25 «ДАЧНИКИ»
13.00 «ШКОЛА ЗЛОСЛОВИЯ»
14.00 «СЕГОДНЯ»
КАНАЛ БГТРК
14.20 «ОТТИНИСЬ»
14.40 МУНХЭ ЗУЛА
КАНАЛ НТВ
14.55 Х/Ф «ПРИЕЗЖАЯ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.20 «ТАЙНЫ РАЗВЕДКИ»
17.55 «СВОЯ ИГРА»
18.55 «ЧЕТВЕРТАЯ МИРОВАЯ ВОЙНА. БЕЙРУТ, ЛЮБОВЬ МОЯ»
20.00 «СЕГОДНЯ»
20.40 «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
21.10 Т/С «МАНГУСТ-2. МУЖСКАЯ ЛОГИКА»
22.20 Х/Ф «24 ЧАСА»
00.05 «ВЫСОЦКИЙ В КИНО. СВОЯ КОЛЕЯ»
01.20 Х/Ф «ВЕРТИКАЛЬ»
03.15 Х/Ф «НИКАКИХ ПРОБЛЕМ!»
05.00 «СЕГОДНЯ»
05.10 Х/Ф «ДРАКУЛА», 2 С.
06.30 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ. ОБЗОР ЗА НЕДЕЛЮ»

Ариг Ус

08.00 НАША СЕКРЕТНАЯ ЖИЗНЬ
09.40 Т/С «АГЕНТСТВО НЛС»
10.30 «С УТРА ПОРАНЫШЕ»
11.30 «БУТЕРБРОД»
11.50 Т/С «ЛИВЕРПУЛЬ-1»
12.40 МИКС ФАЙТ: БОИ БЕЗ ПРАВИЛ
13.10 ФОРМУЛА УСПЕХА
13.15 М/Ф

13.40 М/Ф «СЕЙЛОРМУН С НОВА С НАМИ»
14.30 БЛАГАЯ ВЕСТЬ
15.00 Х/Ф «ПОБЕДИТЕЛИ И ГРЕШНИКИ»
17.30 МАСКИ-ШОУ
18.00 САША ПЛЮС МАША
18.30 ДВЕ БЛОНДИНКИ ПРОТИВ ГРЯЗИ
19.00 «ШКОЛА РЕМОНТА. ИГРАЕМ В КЛАССИКУ»
20.00 Д/Ф «ВИЗАНТИЯ - ИСЧЕЗНУВШАЯ ИМПЕРИЯ», 4 С.
21.00 ЗАПРЕТНАЯ ШКОЛА
22.00 «ДОМ-2. ЗИМОВКА»
23.00 МИКС ФАЙТ: БОИ БЕЗ ПРАВИЛ
23.30 Х/Ф «ТРОЕ ВОЛХВОВ»

Тивиком

08.20 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА». ПОГОДА
09.20 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ КОНАНА-ВАРВАРА»
09.45 М/С «ЯСОН И ГЕРОИ ОЛИМПА»
10.10 М/С «УОЛТЕР МЕЛОН»
10.40 М/С «СИМПСОНЫ»
12.10 «ОВОЧКА-3»
12.40 Х/Ф «ДЮНА»
13.50 «ВОЕННАЯ ТАЙНА»
14.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
14.45 «ЧЕСТНАЯ ИГРА»
15.00 Х/Ф «ЛЕПРИКОН-3»
16.45 «ОЧЕВИДЕЦ»
17.50 «ШКОЛЬНОЕ ТВ»
18.20 «ЛОСК». ПОГОДА
18.30 «МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ»
19.10 «ТОЧКА ЗРЕНИЯ ЖИРИНОВСКОГО»
19.30 СПЕКТАКЛЬ: «С ЛЮБИМЫМИ НЕ РАССТАВАЙТЕСЬ»
20.30 «24». «ЛОСК». ПОГОДА
21.00 Т/С «ХОЛОСТЯКИ»
23.00 Т/С «ОТПЕТЫЕ МОШЕННИКИ». ПОГОДА

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00 Х/Ф «ДЖЕППЕТО»
08.20 М/Ф «ВЕРНИТЕ РЕКСА»
08.50 М/Ф «ПЕППИ ДЛИННЫЙ ЧУЛОК»
09.20 М/С «СМЕШАРИКИ»
09.30 М/С «ОСТРОВ ЧЕРЕПАХ»
10.00 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
10.15 «ПОЛУНДРА!»
10.45 М/С «ТОМ И ДЖЕРРИ»
11.00 УТРО С КИРКОРОВЫМ
12.00 ТЫ - СУПЕРМОДЕЛЬ-2
13.00 «ЖИЗНЬ ПРЕКРАСНА»
15.00 СНИМИТЕ ЭТО НЕМЕДЛЕННО
16.00 ФИЛЬМЫ ПР-ВА ВВС: «КОГДА СОН АТАКУЕТ»
17.00 ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
17.30 ТЫ - СУПЕРМОДЕЛЬ-2
18.30 Х/Ф «БРИЛЛИАНТОВЫЙ ПОЛИЦЕЙСКИЙ»
20.30 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.00 Х/Ф «СЫН РУСАЛКИ»
00.0 КИНО В ДЕТАЛЯХ
01.01.00 Х/Ф «ФАВОРИТ»

ДТВ

10.35 «ZTV»
11.35 МУЛЬТФИЛЬМЫ
12.45 «СЕКРЕТЫ ГИППОКРАТА»
13.00 «СЕРЕБРЯНЫЙ РУЧЕЙ»
13.15 Х/Ф «ПОРОЖДЕНИЕ АДА»
15.30 Д/С «БЕЗ ЦЕНЗУРЫ...»
16.30 Т/С «СТРОГО НА ЮГ»
17.30 «ВСЕГДА ГОТОВЫ!»
18.00 «ДЖО-МИЛЛИОНЕР»
19.00 Х/Ф «ПАТРИОТ»
21.00 Х/Ф «12 УДАРОВ»
23.00 Х/Ф «ОХОТА НА СУТЕНЕРА»

НАЙМАН МҮРТЭЙ НАНАМЖАНУУД

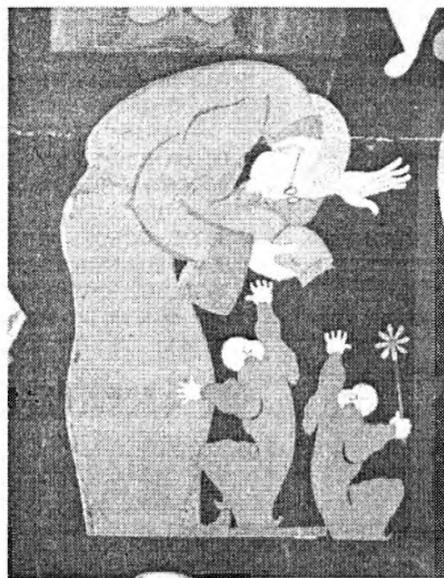
Элбэг МАНЗАРОВ

«Нэрээ хухаранхаар - яһаа хухара»
Нэрээ урданай гоё үгэ.
Нэрэтэй солотой байгаад дээрэнээ
Намагта унахань энэ шоро.
Өөрынгөө нэрые хүн өөрөө
Өөдэрхэжэ байһаар унагаадаг доро.
Өөдэгүй ябахань муу ёро,
Өөдэлхэ гээшш үдэрөөр бэшэ.

Бага, ехэшье ажалые бүридүүлһэн,
Бата урагшаа ханаатай бизнесмээн
Амаараа хүдэлдэг аргагүй гоёһон,
Аляа нэгэн ганса хэстэсмээн.
Бүридхэхэ, бүтүүлхэ, урбуулха,
арьбажуулха,
Бүхы ажалшадтаа айлдхыха
бизнесмээн.
Хара амин, хармаан соорхой,
Харуу, хатуу, хоһон хэстэсмээн.

Үнэр баян нуухаяа ханабал,
Үглөөдэрэйхией хана үсэдөөр.
Үрингүй зөөриез, үридэ оронгүй,
Үрэхэхэ, үдэхэ өөрһөөшни хамаатай.
Үхибүүд олон - дээдын баян,
Үндэнэ тари, үндэнэ бари,
Үндэрөөр сэгнэ нүхэдөө ходо,
Үмэнэй урда сэбэр яба.

Хэдышье гоё эхэнэр байгаашье хаа,
Хэдэгэнтэхэ, хэдэр болобол, хэрэггүй.
Хэм гэжэ бии ха юм даа
Хэмтэй ябаханиинь сэнтэй.
Хэрээгэ, хэрүүлшэ өөрыһөө
дүлдэдадаг,

Хэсүү сагта өөрыгөө харуулха,
Хэшэхэ, аргадаха, хайрлаха,
Хэшэг буянда хүртэхэ - эхэнэрэй эрдэни.

Сэсэн бодол, сэбэр ханаан -
Сэгээн сэлмэг тэнгэри.
Найдамжатай, наартай нүхэр
Наранай туяаһаа дулаан.
Налгай, налгархай хүн
Наһанай нүхэр, хүнгэн.
Нозоо, нойртой нэгэн
Нойтон, ноохой, хүйтэн.

Дан үгытэй байхыдаш,
Дайрахагүй шамай нүхэд.

Дунда баян болоходош,
Дүүрэн айлшалха хүнүүд.
Дээдын баян болоболшни,
Дээрмэшэн гэхэ шамайе.
Дээрэлхэнгүй, яаншьегүй яба,
Дайсан болохош баранда.

Һамгандаа мүнгөө һарбайхыдаш,
һанаа сэдхэлынь дүүрэхэнхэй,
Һаймһарха, һаахарха нюурташни,
Һайшаалда хүртэхэш нэгэ хэды.
Хэды үшөө мүнгэ олохобши гэжэ
Хээээшье шамайе ойлгохогүй.
Эрэ хүнэй эди шэдиие
Эршэ ехэтэйе ойлгохо - ухаан.

Өөртэшни дуратай хүдэлмэри
Өөдэш үргэхэ, өөдэлхэш мэтэр.
Өөрөө һайн хүдэлөө хаа,
Өөрынгөө харгы олоош сэбэр.
Таарахагүй ажал тархи үбдэхөөхэ,
Татаха гэдэргэш, тоглуулхаш тахир.
Тойбо түбэг болохоёо орондо
Түргэн мултаржа ошоһониинь дээрэ.

Ойрохон нүхэдһөөнь һалахада,
Ой соо ябаһан шандаган шэнги.
Олзо олохо ойртолсолгоһоо,
Олом гараха, оломой хүшэнһөө.
Олиггүй хүнөөр нүхэсэбэл,
Ойрын нүхэрөө ханахаш.
Ой гутахадаа одоо,
Ойлгооб гэжэ мэдэхэш.

Баян хүн бардам ухаатай,
Баяжаха тумая олон ханаатай.
Баярлажа ябахыгүй нэгэ муу заяатай,
Барагсааха гэжэ байхыгүй наһандаа.
Үгытэй хүн ухаан дүүрэн
Үлгэ, һалгаяа хайрлаха шүүрэн.
Үгэхэ юумэ үгышье хаа,
Үгөөрөө ойгуулха ямаршье хаа.

Баян хүн хүндэ тоогүй,
Баян бардамынь ганса өөртөө.
Баян хүн саагуураа
Барлаг болошонхой зөөридөө.
Үгытэй хүндэ хамаагүй,
Үргэн дайдань альган соонь.
Үмдэн халаһатай байгаашье хаа,
Үмхэ хилээмэниинь амтатай.

Хүхижэ, хөөрөжэ ябаха -
Хүнэй бэзын элүүр.
Хошон һонин зугаа,
Хүсэхэн хоёр дали.
Хатуу шэрүүн хараал -
Хатанги уйдхартай үбшэн.
Хоб, жэб зугаа -
Хоолойдо торохон яһан.

Ехээр ном уншадагби гэдэг
Ехэл хүндэ бээ тоолодог.
Ехэтэ һонирхон нураа һааш,
Ехэнхидээ тэрэнээ хөөрөжэ шадахагүй.
Елын, елбын урдашни
Енгүү зангаа гарган байдаг.
Ендэр дээрэ дуудаа һааш,
Ехэ тэнэг, үйлөө харла.

ЭДИР БЭШЭГШЭДЭЙ ЭГЭШЭ, ЭХЭ

Үндэр хүрээ хагануудай
Үбсүү дэрлэн нэмжынэн,
Үргэн Сэлэнгэ угалзатай
Үлэштэ хүтэй шотагни.
Баян сэсэн түүхэтэй,
Бардам хүндэмүүшэ зонштой,
Хаан Чингисэй юрөөлтэй,
Һүн дээжэтэй хүтэймни.

Людмила бага наһандаа
Бүтэд төвдэйтэйгөө

Людмила шүлэг зохёодог юм гэжэ хэн мэдэбэ. Статъя, очерк, зураглал гэхэ мэтэ зохёолнуудынь республикын хэблэлдэ уншадаг ха юмбибди, телерадио-дамжуулгануудынь анхаран харадаг, шагнадаг гэшэбди. Гушаад жэлэй туршада иматгал журналистын замаар ябажа нэрэтэй солотой болонхой Людмила ДОРЖИЕВА удаадахи ойгоо тэмдэглэхэн.

Хэдэтэйб гэжэ эхэнэр тухай хэлэхэн ямар юм, харин Людмилын бэе, шарайе харахада, тэдэтэй гэжэ тодорхойлоор бэшэ — угаа залуугаар харадаг. Арбан жэл доошолуулаашье хада, алдуу болохогүй хэбэртэй. "Ямар ноуса байхаб даа, - гээд, Людмила Будажаповна энеэбхилхэ юм. — Залуудаа би спортдо сэхэ хамаатай ябаа бэлэйб. Республикын "Спартагай" суглуулагдамал командада олон жэлэй туршада оролсон ябахандаа, Буряадай, Россин наадануудта нэгэтэ бэшэ илалтанууды туйлаа бэлэйб. Би тиигэхэдэ

гоор хэдэн жэлэй туршада олон репортаж, интервью, зураглалнууды манай анхаралда дурадхадаг бэлэй.

Багша мэргэжэлтэ, багашуулай сэдхэл, ухаанай онсо хэлбэрийн тайлбарилжа шадаха талаан бэлигтэй журналист "Хараасгай" гэжэ Буряад орондо тэрэ сагта гансахан хэблэлдэ хабаадалсаха золтой болоо бэлэй. "Хараасгай" далижалгада Людмила Доржиевагай хубита бии гэжэ хэлэмээр. Монгол туургатанай багашуулай хэблэлые дэмжэхэ хараатайгаар тусхай марафон "Хараасгай" дали доро эмхидхэгдээ бэлэй. Тэрэ эмхидхэлэй туйлай ехэ ажалые Людмила Будажаповна дабажа гаралсаа юм.

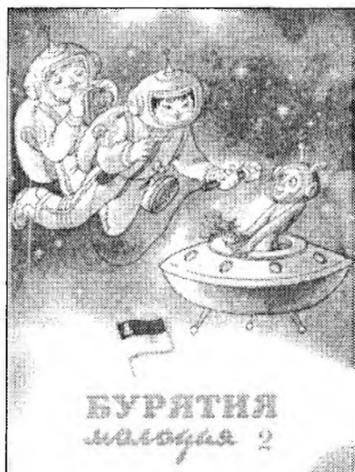
Л.Б.Доржиева ажал эмхидхэлгын талаар шумай эрмэлзэлтэй байдагаараа олониие гайхуулдаг. Нэгэл юумэндэ

Нина басаган Арипатага

шуналан оробол, бэрхэшээл, шалтаганууды тоохоёо болидог, хэрэгэй захадань гарахал гэжэ оролдодог зантай. Иимэл эмхидхэлшэ бэлигтэй хадань, тэрэниие республикын залуушуулай хэрэгүүдэй талаар хороондо ажалахыень уржа ааб даа.

Энэ хороондо ажалажа байхадаа, залуушуулай зохёохы ажал дэмжэхэ талаар Людмила угаа ехэ габыатай. Тэрэнэй энэ ажал тухай Нина Артугаевагай тэмдэглэл уншагшадта дурадхая.

БУРЯТИЯ
налоотца 2

Москва хотодо, 2000-2001 онуудта Звенигород, Самара, Томск г.м. хотонуудта үнгэргэгдэн фестивальнуудта манай эдир журналистууд хабаадаһан байна.

2000 ондо "Буряадай залуушуул" гэнэн номой согсолбори Л.Б.Доржиева хэблэжэ гаргаһан юм. Энэ номын 5-дахи республиканска номой салоной һайндэртэ "Үхибүүдэй хэблэл" гэнэн номинацида 2000 оной эгээл һонин удхатай, һайн ном гэжэ хэлэгдэн, мүнгэн премидэ хүртэнэн юм. Эдир бэшээшэдые ажалын аша үрэн, дүнгүүдын гэршэлжэ, "алтан бороогой адхарһандал" энэ ном соогоо үхибүүдэйнгээ бэшэнэн зохёолнуудые Л.Б.Дор-

Аша хүбүүн Ниматаяа

жиева оруулжа шадаһан байна. Эдир бэшээшэдые һурган хүмүүжүүлгын ба бэлэдхэлгын шэнэ программа байгуулагдаһан юм. һуралсалай шэнэ түрүү онол аргуудые нэбтэрүүлжэ, бэдэрэлгын, зохёохы замаар дабшахыень уржалһан гаршагтай түсэб табья.

Эдэ хүүгэдтэй, эдир журналистуудтай хүдэлжэ байдаг багшань хадаа Л.Б.Доржиева болоно. Уран зохёолдо, шүлэг бэшэдэг ульһатай үхибүүдэй арга боломжые, шадалые баримталан, бэлигые даган мүлжэ, хүмүүжүүлжэ байна гэшэ.

Эдир бэшээшэдэй, журналистуудай харгыень нилээн үргэн, дардам болгожо, "ногоон үйлсэ" нээһэн байна. Эдир бэшээшэдэй түрэлхидшые баяртай, үхибүүдынь хүхюутэй. Хэжэ байһан ажалын хожом хэтэдээ энэ зулгы хөөрхэн үхибүүдэй ажабайдалай харгыда нилээн ехэ тулга боложо үгэнэ гэхэдэ болоно.

Дүршэлтэй, бэлэдхэл һайтай, бүхы һаналаа хүүгэдтэ зориулһан хүмүүжүүлэгшэ — журналистын ажалын үрэ дүн — шабинар гэшэ ааб даа. Хоёр зуугаад гаран эдир бэшээшэ журналистууд Л.Б.Доржиевагай хүтэлбэри доро һуража, Буряад ороноо холо ойгуур

суурхуулан, түрэл Буряадайнаа "алтан гуурһатай алтан дээжэнь" боложо ябана гэхэдэ болоно. Харанутова Тамара, 65-дахи һургуули дүүргэн, мүнөө МГУ-гай оюутан; Чимита Цынгуйева, 29-дэхи гимнази дүүргэн, Москвагай налогово академиин 4-дэхи курсын оюутан, Валерия Намсараева ТГУ дүүргэд, "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанда эршэмтэй һайнаар хүдэлөө, Оксана Базарова, Ира Курева гэжэ байгаад БГУ-да эрхимээр һуража байна. Эдэ нэрлэгдэн хүбүүд, басагаднай һургуулиа алтан, мүнгэн медальнуудаар дүүргэжэ, эрдэм

Америкын Аляска штатта
танисаһан нүхэдөөрөө

һуралсалай үргэн харгыда гаранхайл даа.

Л.Б.Доржиева Россин Федерацин соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ гэнэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй, соло габыатай.

35 жэлэй хугасаа соо ажалдаа үнэн сэхэ ханджа, зүрхэ сэдхэлээрээ сэбэр залуу зандаа ябанал даа.

"ШЭНЭ ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭ"

Хэрбээ табан жэлэй урда республикын дэбисхэр дээрэхи нэгшье һургуулида типографин аргаар хэблэгдэдэг нэгшье сонин газетэ гарадаггүй байбал, харин энэ үедэ тад ондоо байдалтай.

Бүхэроссин хүүгэдтэй Орденов түдэ үнгэртэй үхибүүдэй бэлэдхэл слэдто хабаадаһада

Шэнэ шэнжэтэй хэблэл тушаа манай юбияр Людмила Доржиева ородоор иигэжэ олондо мэдээсэнэ.

"НОВАЯ ПАРА: ШКОЛА-ГАЗЕТА"

Уважаемые коллеги, педагоги — организаторы детских средств массовой информации!

Жагда свободного слова охватила всё общество, включая и школу. Каждый школьник испытывает потребность в коммуникации. Детская пресса помогает школе и обществу создавать особое социальное пространство, где ребята могут самореализоваться и выразить

себя. Школьные газеты - это своего рода социальный проект, план изменения жизни в лучшую сторону, диалог подростка с жизнью. Газета "возвеличивает" мысль подростка и помогает ей обрести смысл и существование. Школьные газеты позволяют детям обрести и сохранить открытость мысли, без которой личная свобода невозможна. Те ребята, которые целиком отдают себя только как потребители во власть радио, телевидения, рекламы, становятся пассивными. Подростки, которые с помощью газет общаются друг с другом, вместе творят, радуются новым знаниям, поднимают серьёзные темы, всегда занимают активную жизненную

позицию. Проявляют свои таланты на страницах газеты художники и поэты. Одним словом, школьные газеты становятся местом встречи различных идей, дискуссий, налаживания контактов. Хочется выразить благодарность тем школам, которые откликнулись на нашу просьбу и отправили данные для издания первого справочника школьных газет. С интересом мы просмотрели все названия газет и их выходные данные.

Тиражи газет небольшие, начиная с одного-двух экземпляров — стениных, и компьютерных, насчитывающих до трехсот экземпляров. Газеты распростра-

няются не только на территории самой школы, но и в семьях учащихся. Газеты печатаются на русском и бурятском языках. Также пресс-центры школ выпускают альманахи, авторские сборники стихов, рассказов. Очень приятно, что через газеты школьники утверждают свои творческие притязания.

Школьные газеты — новое, интересное дело. За ними большое будущее.

Школа юного корреспондента для малой прессы является первой ступенью к творческому совершенству.

Энэ хуудаһа
Н.НАМСАРАЕВ бэлдэбэ.

Улаан-Удын багшанарай училищин шаби ябааб. Удаань энэ мэргэжэлээрээ дээдэ эрдэмтэй болооб. Багшалааб. Буряадай номой худалдаанай хороондо ажаллаашье туршааб. Али шотагуудта ямар удхатай номууд хэрэгтэйб, буряад зохёолшодой номууды олоор худалдаанда гаргаха гэхэ мэтэ асуудалнууд тэрэ сагта манай ажалай шэглэл, зорилго байгаа юм".

Гэбшье, ажалын намтарай ехэнхи хубинь иматгал журналистикатай холбоотой болоо. "Агаарай долгиндо Людмила Доржиевагай дамжуулга". Иимэ соносхол доро багашуудта зориулжа, республикын радио-

"БУРЯАДАЙ ЗАЛУУШУУЛ"

2000 онһоо эхилээд, жэл бүри "Алтан гуурһан" гэжэ эдир бэшээшэдэй заншалта республиканска слёт үнгэргэгдэдэг юм. Энэ слэдто хэды олон үхибүүд Буряад ороноо суурхуулааб! Конкурсуудай ба фестивальнуудай шагналнууд энэниие гэршэлэнэ.

1993-1994 онуудта Гэсэрэй һайндэрнүүдтэ Монгол гүрэндэ болоһон "Их наадамда", 1996 ондо Новосибирск хотодо "Алтан гуурһан" гэнэн Сибириин 1-дэхи слэдой ажал ябуулгада, 1997 ондо Итали гүрэндэ бүхы дэлхэйн эдир журналистуудай һургуулида, 1997-1998 онуудта

“ВЕЛИКИЙ ПОТОК” ЖИЗНИ И СМЕРТИ

Хэнтийн БАТХУУ – молодой талантливый поэт, по духу близкий к современной монгольской постмодернистской поэзии. По его мнению, он является выразителем общей “монгольской философии”. Стихи Батхуу удивляют, притягивают нестандартным восприятием мира. В его поэзии решаются вечные вопросы бытия, где эсхатологическая тема тесно переплетается с буддийской гармонией мира, создавая особый стиль его лирики.

Центральная идея и основной конфликт литературы экзистенциализма – существование в мире среды иррациональности и абсурда, столкновение “человеческого запроса” с “тотальным неразумием мира”, бунт против бессмыслицы бытия, против агрессии бесчеловечности, против участи “человеческой толпы” – в поэзии Х. Батхуу является основной линией, проходящей через все его творчество. Особое мироощущение в поэзии Батхуу создается наложением на западную концепцию видения бытия собственной, в основной канве буддийской, философии восприятия мира, где неприятие всего земного проявляется как тленность, мгновенность бытия.

Х. Батхуу – поэт оригинального философского мышления, название его сборника стихов на русском языке “Их урсгал” (Великий поток) отражает основной смысл его поэзии. В стихотворении “Великий поток” – круговорот жизни и смерти составляет суть Вселенной:

Ухал амьдрал руу урсана	Смерть перетекает в жизнь,
Амьдрал хууг минь урсгана	Жизнь в потоке своем несет
	моего сына.
Хүүминь аавруугаан урсана	Сын мой в отца своего втекает,
Намайг хуу минь урсгана	А сын в потоке несет меня.
Би эжрууган урсана	Я в маму свою перетекаю,
Эжингэн би урсгана	А мама течет во мне,
Ирсэн зүгүүгээ ээж минь урсана	Течет она в сторону,
	откуда пришла.

Эргэн орчлон бүхэдэн урсана. И все мироздание – Великий поток. Все в этом мире – великий поток живого и мертвого. Его философская концепция отличается от буддийского круговорота жизни оригинальным ракурсом видения данной проблемы. Главная мысль – если бы не было смерти, то не было бы жизни. И отсюда основной мотив его лирики – смерть как благо. К чему бояться смерти, если мы ее еще не ведали? Этот вопрос он задает во многих своих стихотворениях. Великий поток его начинается именно со смерти, смерть приносит рождение, рождение – это только мгновение на этой земле. Затем снова уходившь в свое естественное, родное, вечное – смерть. Время в “Великом потоке” – краткий момент настоящего в соотношении с бесконечно длящейся вечностью.

Стихи Батхуу построены на намеках, ассоциациях, перифраз является одним из особо востребованных поэтических приемов. В стихотворении “Воловья телега” олицетворением жизненного пути выступает “ухэр тэргэн” (вол, запряженный в телегу). В данном контексте вол, запряженный в телегу, в мифологии многих народов символизирующий Время, отсчитывает время жизни человека. Образ “воловьей телеги” в монгольской традиционной культуре – символ жизни, ибо монголы юрты возили на волах, и образ вола как олицетворение движения по этой жизни является естественным. Сама форма юрты своим овальным оформлением напоминает купол вселенной, и потому “воловьей телега” с юртой также символизирует вселенскую круговорот, где все живое на земле подчиняется этому закону. Композиционно стихотворение построено как круговое движение

ние в пространстве трех поколений, сменяя друг друга продолжающий бесконечный круг жизни. Дед медленно уводит повозку с волом к небесным горам, вол (время бесконечно) возвращается, а дед остается на вершине, этот вол дальше ведет отца на вершину.

Би үхэр тэргэн хотлоод	Вот и сам иду за Небесную гору,
Тэр л уулсын зуг алхаж явна	За собой оставляя скрип тележных колес.
Миний хойноос хэн хараад	Знаю, кто взглядом метко провожает,
Юу бодож зогссоныг	Потому оглянуться
Мэдэж байгаа болохоор	назад я боюсь.
	би эргэж хархагүй!
Үхэр тэргэн алдчихвий	Боюсь ненароком
	гэхээс л эмээж явна.
	распрячусь...

И когда наступает очередь лирического героя вести вола с повозкой к вершине, то надо идти очень медленно, чтобы продать жизнь сыну, и нельзя оглядываться, как дед и отец. Восточная идея, что смерть переходит в рождение, делает естественным уход без оглядки. Движение вола с телегой прекратит нельзя, а если лирический герой оглянется и упустит телегу, то сыну придется сменить отца раньше времени.

Символичен уход к горам, где гора выступает естественным для всего монгольского ареала символом моста между мирами. Путь-дорога, ведущая в центр – это черта, общая для многих мифологий. В данном контексте дорога земной жизни неизбежно ведет к верховному сакральному центру.

Если в стихотворении “Мольба” из ранней лирики герой возмущается неразумием этого мира, юношески бескомпромиссно отрицая неприемлемые законы жизни, то в зрелой лирике – философское обобщение мысли, что земная юдоль самая несчастная и смерть более приятна и ближе человеку. Метафизическое неприятие человеческого удела в данном тексте проявляется на чувственном, эмоциональном уровне. Человек, по мысли автора, явился в этот мир “только раз взглянуть, поглядеть траву и уйти”. Идея “Смерть моя, не покидай меня” проходит рефреном через творчество поэта, где смерть выступает как необходимая, естественная, присущая вечности категория.

Поэзия Х. Батхуу восходит к традиционной философской монгольской поэзии. Философское кредо знаменитого гобийского Ноён хутагт Данзан Равжаа (XVII век) ассоциируется с творчеством Батхуу:

Уул нь гараад	Облака сгустились,
Бороон орохын цагт	Дождь идет,
Үүдэн хойморийн	Дверь или передняя сторона
ялгаан юун?	Какая разница?
Үйл нь ирээд	Судьба такая,

үхэхийн цагт	Время смерти пришло,
хүгшэн залуугын	Не все ли равно
Ялгаан юун?	Старый или молодой?

Как отмечает Батхуу, ему также близки поэтические образы и философский мир его учителя – поэта Данзан Нямсүрэн:

Өнөөдөр би овсон дээр пшгэнэм, Сегодня я по траве хожу,
Өно хойчдоо овс над дээр урганам. Завтра на мне трава будет расти.

Переживания единой цепи бытия мы видим в истоке творчества молодого поэта, воспринявшего подобное философское мировидение от своих предшественников. Как считает поэт, монгольская философия видения бытия отличается от буддийской несколько иной концепцией, которую он и доказывает своими стихами.

В стихотворении “Бурхан зүгэй халхин” - “Божественный ветер” Батхуу символически развивает тему любви, где традиционные, буддийские и современные монгольские символы, переплетаясь, создают новые оригинальные образы. Женские груди с драгоценным молоком, ассоциируясь с бумбой (в буддийской иконописи будда держит драгоценный сосуд (бумбу), содержащий амриту), символизируют жизнь. А в момент любви бумба напоминает сердце; когда сердце к сердцу вместе прильнут, возникает буддийский символ единства – две рыбки, обозначающие инь и янь. Соединение в любви души и телом настолько крепко, что совпадают рисунки на ладонях. Божественный ветер соединяет сердца, и с этого начинается дальний Путь любви: *Альган хээгээл нилуулж /Хоюулаан эрхэлхэг/ Билигийн хоёр загас /Бунган хээтэй болгор/ Бурхан зүгийн салхин /Зүрхэн тушаа иргэг* “Лаская друг друга/, Если соединить ладони рук, /Образы двух рыбок/ Облик сердца приобретают. /И тогда божественный ветер/ Посещает любящие сердца”. Любовь благословляется небом, и если есть любовь, то и царская корона ни к чему для любящих сердец. В каждой юрте в повой семье есть алтарь, на котором обязательно присутствуют четыре символических животных: луу, арслан, шубуун хани, бар ‘дракон, лев, птица, тигр’, оберегающие очаг. В данном стихотворении автор создает философскую концепцию любви: сердца наполнены божественным ветром, любовь греет как жар солнца; и когда жизнь постепенно уходит, как убывающая луна пятнадцатого дня, остается символ любви – “романтическая” фотография в сердечке. Таким образом, образ сердца проходит через все стихотворение в разных символических воплощениях.

Особую трудность для перевода составляют подобные стихи, имеющие широкие контекстуальные и интертекстуальные связи. Текст, имея суггестивное воздействие, осознается интуитивно, возможно, семантическое богатство поэзии Х. Батхуу в переводе передать почти нереально. Рахмет Шоймарданов перевел на бурятский и русский языки стихи молодого монгольского поэта предельно близко к оригиналу, сохраняя особенность его лексикки.

Оригинальность поэзии Х. Батхуу – все завуалировано до изысканного изящества, семантическая насыщенность текста проявляется именно в такой манере изложения. Намеки проясняются на уровне народнопоэтической символики, буддийских философских символов, идей современных постмодернистских направлений и, как сам автор признается, в его творчестве наиболее обозначены именно монгольские корни.

А.ДАМПИЛОВА,
кандидат филологических наук.

Буряад эсэгтэй Монголой залуу поэт Болдын Батхуу (Хэнтийн Батхуу гээд бэшэхэ дуратай, түрэнэн аймагаа дурдуулаха зорилготой гээшэ ааб даа) Улаан-Үдэдэ жэлһээ үлүү байха зуураа оортөнз найшаагданан буряад поэдүүдэй зарим шүлэгүүдые халха монголд оруулжа байдаг. Гийгэжэ Д.Улзытуевай, Ц.Д.Дондоковагай, А.Талхаевай, Г.Раднаевагай, Г.Базаржаповагай, Р.Шоймордановай хэдэн шүлэг оршууланхай. Мүнөө А.Ангархаевай хоёр шүлэг Б.Батхуугэй монголшолһоние жэшээ болгон толилнобди.

Ардан АНГАРХАЕВ СҮҮДЭР

Өргөн талд
Үүдэн сүүдэр
Далайн долгио мэт
Эвхэрэл очно,
Дэлхийн дэвсгэр мэт.
Дэлгэгдэн оршино.
Хан гардын жигүүр
Өдөөн гээх адил,
Амьсгал агаар мэт

Хувилан хувирна,
хувьсана.
Сэвшээ салхи адил
Сэрүүн сэвшээ сүүдэр
Гүвээ даваа дамжин,
Хөвөө зах нь хөвсөлзөнө,
Хөх үүлс хөвөлзөнө,
Хөх уус дайвалзана.
Гайхамшигт сүүдэр
Нуур мэт, нууцхан хүсэл
мэт.
Тасаршгүй тавилан гэж

Тархиндаа бодож суухад,
Өмнө минь
Өчүүхэн нэгэн сүүдэр

Цэцэгтээс цэцгэнд дамжнам,
Навшаас нанан өргөөлнөм.
Энэ харин эрвээнэй сүүдэр
байсан
Эгц босоо нь харин миний
Сүүдэр байсан...

«Зовлонгоо би зоригороон
лууланам
Зол жаргал амрагаан
гууланам...»
Хэнтийн Батхуу.
Хүслээн дагаад амдрах
аргагүй
Хуй салхи шиг хяслан юм даа.
Хүний сэтгэлд багтах учиргүй
Хүйтэн хүдэн хорвоо юм даа.
Сарьдаг уулсыг давмаар
байлаач

Сэтгэл зүрх минь хаашаа
одно.

Уярах сэтгэл минь хайраар
дүүрэнч

Учирсан жаргал минь хаашаа
одно.

Гэрэлт хайрын сэтгэл дотор
Гэгээн дэлүү бадамлаж
байлаач.

Хүн олны тодороос намайг
Хэн нэг нь зэмлэж байлаач.

Төрөх үхэхийн завсарт
ганцаар
Тэр л шөнийн зовлон хэцүүч.
Хэцүү бүхнийг зоригоор
туулах

Хүслийн галаа асааж суунам.
Үдшийн бүрийг үнэгэн саран.
Үнэгэн саран үүрийн гэгээ.

Үүрдийн наран чиний царай
Үнэгч хайрын мөнхийн наран.

Санаж явахад бүтнэ гэдэг
Ардын минь үг үгэн юм уу.
Сапанын эрхээр чамайгаан
дурсахад

Сонсох бурхан байдаг юм уу.
Элэг зүрхийг минь илбэн
таалсан

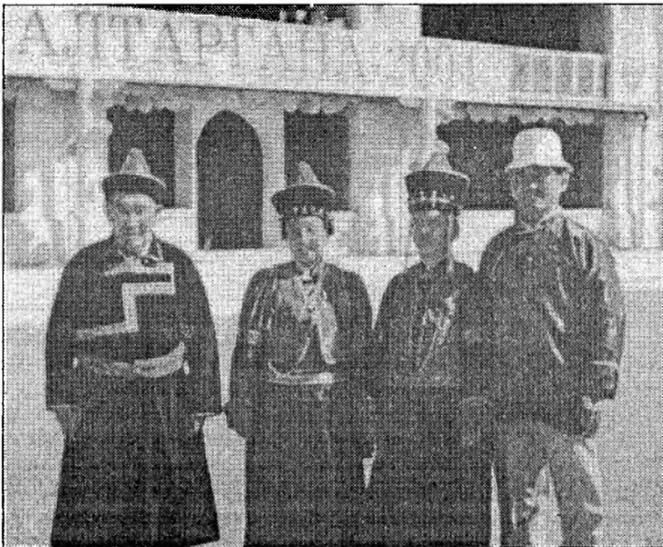
Энхрий уяхан гар билээ.
Насны нар хиртэж цөвтсөн
Намрын бороо шиг гуниг юм
даа.

Үдшийн бүрий үнэгэн саран
Үнэгэн саран үүрийн гэгээ.
Үүрдийн наран чиний царай
Үнэгч хайрын мөнхийн наран.
Буряад хэлнээс Болдын
Батхуу монголчилов.

Сагаалгание угтуулан

АРАДАЙ ЁНО ЗАНШАЛНУУДЫЕ - НУРАЛСАЛАЙ ХЭРЭГТЭ

Урда-Агын дунда бургуюлиин багшаар хүдэлхэн Галина Гомбоевна ЕШИЖАМСОЕВА «Этнопедагогикые яаж мүнөө хэрэглэхэб» гэнэн асуудал тушаа өөрынгөө һанамжа бэшэбэ. Тэрэнэйн удха дээрэ бүгээһэн статья уншагшад ай анхаралда дурдаханабди.

ХҮН түрэлтэнэй үни холоһоо сэсгэнэдэг байһан арадай ёно заншалнууд, зарим хүзэгэй зүйлнүүд мүнөө сагай залуу үетэниие хүмүүжүүлэхэ хэрэгтэ түшэг тулгуури боложо эхилээ. Эдэ бүхэнэй хэрэггүй зүйлнүүдыень орхёод, арадай түрүү байдалай жама ёһонуудые хүндэтэй дээрэ тоолоод, мүнөөнэйнгөө ажабайдалда хэрэглэхэмнай шухала.

Мүнөөнэй залуу үетэнэй зангай муудалга, энэрхы сэдхэлгүй байлга, ажал хэхэ дурагүй байха ушар хадаа манай арадай урданайнгаа ёно заншал мартаһан ушарһаа баһа дулдыдана.

Хубилган шэнэдхэлгэдэ арад зомнай бэлэн бэшэ байһаһан ушарһаа үгтэһэн эрхэ сүлөө гээшые зүбөөр эдлэжэ шадахагүй байна. 1917 оной хубисхал эхэнэр хүндэ бүһэтэйшүүлтэй адли эрхэ сүлөө үгөө, энэнь эмэгтэйшүүлэй бүхы шадабарияа бэелүүлэхэ хэрэгтэнь ехэ һайн байгаа юм, харин нүгөө талаһаа эхэ хүн гэр бүлэһөө, үхибүүдһээ холодошоо. Энэнь хүмүүжүүлгын хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулаа.

Октябриин хубисхалһаа урагша эсэгэ хүн гэр бүлээ толгойлдог байһан һаа, мүнөө энэ хэрэгтэ эсэгын үүргэ гээшэ тон багахан болохой. Бүлын үүргэ гээшэ мүнөө һуларанхай. Харин хургуули үхибүүдые хүмүүжүүлэхэ үүргые дууһыень өөр дээрээ абанхай. Гүрэмнай һая бологор ниитын хүмүүжүүлгэ дэбжэдэг байгаа, хэдэн үе үхибүүднэй коммунизмын суртаал дээрэ хүмүүжүүлэгдэһэн байгаа гээшэ ааб даа. Харин мүнөө юумэн ондоо боложо байна.

Тиихэдэнь залуу үетэниие мүнөө яаж хүмүүжүүлэлтэйб?

Хүмүүжүүлгын хэрэг ажалда бидэ бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй үни холоһоо зохёон байгуулан педагогикые хэрэглэнэбди, харин тэрэнэйнгээ хажуугаар арадай эртэ урдын хүмүүжүүлгын эрдэм ухаан гээшые хэрэглэлэхэ ёһотойбди. Этнопедагогика хадаа арадай залуу үетэниие хүмүүжүүлгын дүй дүршэл тухай эрдэм ухаан болоно. Манай Агын автономито округой буряадууд урданайнгаа ёно заншал ехээр алдаагүй байна. Саг соогоо арадыннгаа ёно заншал гээшые һэргээхэ ажал эхилһэмнай һайн. Энэ ажалда арадай гэгээрэлэйхид ехэһэн хубитаяа оруулна. Баһал хэрэгтэй сагтаа «Толон» һонин бии болоо. Тэрэнэй нюурнууд дээрэ эрдэмтэд, наһажал зон, багшанаар, дасанай ламанар болоод бэшэшые зон элдэб һонирхолтой юумэ бэшэдэг болонхой. Хүмүүжүүлгын хэрэгтэ һонирхолтой толилогонууд гэхэдэ: «Угсаага зоной хургаал» (Ц.Х.Жамья-

нова), «Эхэ, эсэгын хургаалһаа эхитэй» (Х.Багдалаева), «Эрдэм баялиг - эрхим баян» (Ц.Номтоев), «Арад зоной хургаалнууд» (Ц.Рыгдыновэй монголһоо оршуулга), «Уг гарбалай дэмбэрил» (Д.Н.Цырендашиев), «Түрэл хэлээ түгэс шудалаа» (Я.Г.Санжиеватай интервью), «Арбан хара нүгэл» (Ю.Раднаев) гэхэ мэтэ.

Буряад арадай үхибүүгээ хүмүүжүүлдэг зүйлнүүд соо мүнөө сагта хэрэглэхээр юумэн олон. Жэшэнь, буряадууд нялха үхибүүндэ адууһанай нооһо, хуурай шэбхэ хэрэглэдэг байһан. Тиихэдэнь нарай үхибүүн нурадаггүй байгаа. Үхибүүнэй нэгэ наһатай болотор хари хүн гэртэнь ородоггүй байгаа - сээртэй айл. Энэнь мүнөөнэй карантинһаа шанга ха юм.

Үхибүүнэй хүгжэлгын хурсаануудые арадай аман үгэ ийгэжэ тэмдэглэдэг байһан: «Таба һаратайдаа ташаганаса энелхэ, найма һаратайдаа нам бууха» г.м. Буряад арад үхибүүдээ хара баһаһаань хойшо «хүгшэрхэдэмнай, маанадаа үргэжэ ёһотойш» гэжэ хургадаг байгаа. Үхибүүдэй эхэ, эсэгэ хүгшэрхэ, үбгэрхэ сагһаа айдаггүй, харин үхибүүгүй айл олон хүүгэдтэй айлһаа үхибүү үргэжэ абадаг байгаа. Энэ һайн һайхан заншал мүнөөшые бии. Үргэмэл хүүгэд түрэнэн үхибүүдтэй адли эрхэтэй байдаг.

БУРЯАД бүлэдэ үхибүүдэй халта Б томо болохоорнь, дүүрэн эрхэ үгэдэг байгаа, тиймэһэнь тэдэнэр баһаһаа гэр бүлэ, түрэл саданайнгаа урда хэмгүй ехэ хариоусалгатай болодог һэн.

Нүүдэл байдалтай буряадууд өөһэдэгөө хангадаг байһан юм. Тиймэһээ үхибүүдээ элдэб олон юумэ хэжэ хургадаг байгаа. Нооһо ээрэхэ, арһа элдэхэ, хубсаһа оёхо мэтэһээ эхилээд, яаж мори хургаха, хорихо, мал адууһа, элдэб зэбсэг дархалха г.м. олон юумэ шадаха ёһотой байдаг һэн. Харин мүнөөнэй үхибүүд дүй дүршэл тобишолон хургаалай мэдээснүүдые мэдэхэ болоошые һаа, юрэнхы ажабайдалда ахир тулюур байшадаг.

Элдэб эрдэм ухаанда хургахын хажуугаар арадыннгаа дархалалга, ургалта гээшэдэ хургаха гээшэ мүнөөнэй сагта тон шухала. Үхибүүдээ ажал хэжэ хургадаг дүршэл шадабарияа дэмыдэ мартаад байнабди гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Арадай залуу үетэниие хүмүүжүүлгэ хадаа олонийтын экономика эрхэ нүхэсэлнүүдһээ дулдыдадаг байгаа. Отог

отогой бүлгэмүүд хадаа хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхаралаа хандууддаг байһан юм. Залуушуудта табидаг эрилтэнүүдынь адли, нэгэн шэглэлтэй байдаг, ганса өөрынгөө бэшэ, ондоошые үхибүүдтэ эрилтэтэйгээр хандадаг байгаа.

Тэрэ үеын эрхэ нүхэсэлнүүд ба шэрүүн бэрхэтэй ажабайдал гээшэ зүб ябадалтай, үнэн сэхэ, найдабаритай, ажаалда дуратай, ямаршые хүндэ байдалһаа гаража шадаха - иимэ хүнүүдые хүмүүжүүлэхэ эрилтэ табидаг байгаа ха юм. Буряад зон ехэнхидээ хүмүүжүүлгэдэ этигүүлгэ, үльгэр жэшээ харуулалга, эрилтэ г.м. онол аргуудые хэрэглэдэг байгаа.

Баһа тиихэдэ буряад зон бага хитүүшэг байхала һанадаг. Юрэнхыдөө үсөөн үгтэй аад, шэжжэлэн адаглааша байгаа. Үдэр бүрийн байдалай тэмсэл иимээр идхана ха юм. Мүнөөшые малшадай үхибүүд юумэ адаглахадаа, жэшэнь, төөриһэн хурьга ягааад бэдэрхэб г.м. олон байгааилин тэмдэгүүдые мэдэдэг.

Зүб мүрөөр ябалга гээшые зүблөө үгэлгэ, хоримжолго, эрхим жэшээ г.м. онол аргуудтай туһаар бэелүүлдэг. Иимэрхүү зарим хургаал мүнөө «Толон» һониндо толилогдог болонхой.

Гэр бүлын эмхи, гэр бүлынхидэй харилсаан, тэдэнэй хүзэглэл хадаа гэртэһинээ хүндэлэхэ, үгэ дуулаха г.м. хүмүүжүүлгын хэрэгтэ нүлөө үзүүлдэг. Тиймэһээ үхибүүдэйнгээ хажууда гэртэһинийн хэрэглэдэг, тоосолдоогүй, бэе бэе доошоо хаража доромждоггүй байгаа, эсэгэ хүн шийдэхэ үгтэй байһан. Баһа дүү хүн аха хүнһөө урид ородоггүй, хөөрлэдөө аха захань эхилхэ ёһотой байгаа, үхибүүд бүдүүн зоной хөөрлэдөөндэ оролсодоггүй, аха хүнэй һуугаагүйдэ дүү хүн һууха эрхэгүй г.м. хоримжонууд байһан юм. Бүдүүн хүнтэй тоосолдохо гээшэ тон хэрэгтэ айнади тоологдохо байһан.

Олонийтын харилсаанай ондоо болоходо, арадай хүмүүжэлгэ гээшэдэ хандаалга баһа тад ондоо болоһон юм. Урданай ёно заншал мартаһанһаа боложо, манай үхи хүүгэд бэлин шэбшэг хэлэдэг, аха захаяа хүндэлхээ болёо, ажал хэхэ

дурагүй болоо гэжэ һанахаар.

Мүнөө сагта олон юумэн һула табигдаа, тиихэдэ зарим телевидеоканалуудай дамжуулганууд залуу үетэниие һамуу, зальхай ябадалда хургана.

Хара баһаһаань манай арад үхибүүдээ хүн амитаниие хайрлажа, хүн зондо туһа хэжэ ябаха гэжэ хургадаг, ерэнэн хүниие хүндэлжэ айлшаалуула ёһотой байгаа. Энэнь баһал тэрэ сагай эрхэ нүхэсэлнүүдһээ үндэһэтэй байгаа болоно. Юуб гэхэдэ, айл бүхэн бэе бэеһээ холо байрладаг байгаа ха юм, тиймэһээ ерэнэн хүн хүндэтэй айлһанда тоологдохо байгаа. Харин мүнөө ажабайдалай ондоо болоошые һаа, энэ һайхан ёно заншал мартагдаха ёһогүй.

УРДАНАЙ ёно заншалнууд хаанһаа үндэһэтэйб: арадай заншалһаа гү, шажан мүргэлһөө, мухар хүзэгһөө гү - энэнь хамаагүй, харин хүмүүжүүлгэдэ ямар нүлөө үзүүлгэб - энэнь шухала. Манай арадай аман үгэдэ хүмүүжүүлгэдэ хэрэгсээхээр һайн арга боломжонууд бии. Арадай үльгэр, оньһон үгэ, зарим уран бэшээшын найруулганууд соо аха захатаниие хүндэлэхэ тухай хэһэгүүдые хүмүүжүүлгын ажаалда хэрэглэхээр байдаг. Жэшэнь, хурагшадаар хүдөө, байгааали шэжжэлхээ гарахын урда: «Ярахада - даараха», «Дүтынь хараад - дүрбэ хонохо» г.м. тараха оньһон үгэнүүдээр үхибүүдээ ташилсуула. «Хүн болохо - баһаһаа, хүлэг болохо - унаганһаа», «Нэрээ хухаранхаар - яһаа хухара», «Эрхые һуранхаар - бэрхые һура», «Хэбтэһэн хүн хээли алдаха, ябаһан хүн яһа зууха», «Тэжээһэн буруу тэргэ эбдэхэ» г.м. арадай оньһон үгэнүүд гүнзэгы сэсэн удхатай, хүмүүжүүлгын хэрэгтэ ехэ таарамар арадай аман үгын гүнзэгы булаг мэтэ, тэндэһээ сэсэн мэргэн бодолнуудые абажа хэрэглэжэл байхаар.

Баһал зүб мүрөөр ябалга, һайн һайхан абари зан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ арадай дуун, түрэл аяганууд хубитаяа оруулжа шадаха. Түрэл аялга гээшэ хүнэй зүрхэ сэдхэл хүдэлгэжэ, гоё һайхан мэдэрлэнүүдые түрүүлжэ шадаха ха юм. Тиймэһээ тэдэниие шадабаритайгаар хэрэглэжэ шадаха шухала.

Арадай ёно заншалнууд хүмүүжүүлгын хэрэгтэ угаа ехэ удхатай. Тэрэниие зүб мүрөөр хэрэглэхын түлөө нэгэн хамта эрдэм ухаан болгожо хабсарха, саашань хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Буряад зон үни сагһаа «Эрдэм бэлиг - эрхим баян» гэжэ тоолодог байгаа. Тиймэһээ мүнөө үедэ манай хургуулинуудта энэниие гүнзэгыгөөр ойлгуулжа байха зэргэтэй.

Арадай ёно заншалнуудые хургуулидашые, бүлэдэшые хэрэглэхэ шухала.

Г.ЕШИЖАМСОЕВА, арадай гэгээрэлэй отличник, багшын ажалай ветеран.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чойбалсан хотодо «Алтаргана» һайндэрэй үедэ. (Зүүн гарһаа хоёрдохи Г.Г.Ешижамсоева наһанайнгаа нүхэр Боро Палановтай болон нотогайхигтаа).

Арбаадхан мүшэрөө надхуулан Агархан занданай һайханиинь бэ. Ашатымнай замые заажа үгэһэн Ашатайхан аба, эжымнай һайханиинь бэ.

Хорёодхон мүшэрөө надхуулан Холбоохон занданай һайханиинь бэ. Хойшодоймнай замые заажа үгэһэн Хүгшэнхэн аба, эжымнай һайханиинь бэ.

Үргэнхэн мүшэрөө надхуулан Үетэйхэн занданай һайханиинь бэ. Урдымнай замые заажа үгэһэн

УРДАНАЙ ДУУНУУД

Үбгэнхэн аба, эжымнай һайханиинь бэ. ГАНХУЯГАЙ ДҮҮ ХҮБҮҮН - ГАНСУХЫН ДУУЛАҺАН ДУУН Наринхан хээрыем Наранхан булагай дабаан дээ. Наһанхан туршадам һанаданхай

Нангинхан сэдхэлтэй амарагни даа. Үрөзхэн хээрим хүлэрүүлһэн Үлымнай гурбан дабаан дээ. Үеынгөө туршада һанаданхай Үнэнхэн сэдхэлтэй амарагни даа. ДАСАНАЙ МАГТААЛ Шарахан Булгатые тойрогшо Шааян байгаа Ономнай.

Шааяа Ононой хормойдо Шарахан зандан дасан байна. Шарахан зандан дасангынь Шарама алтан ганжартай

Хүрин Булгатые тойрогшо Хүүен байгаа Ономнай. Хүүе Ононой хойморто Хүрин зандан дасан бии.

Хүрин зандан дасангынь Хүүгэн худагтын арамнайтай. Хүрээл ошожо мүргэхэм Хүрин хүжын хангалтай.

Г.ЕШИЖАМСОЕВАГАЙ бэшэжэ абанан дуунууд.

«ШАМНАА НУРГААЛ АБАНАБ, ТАЛЫН ГОРХОН...»

ДВЕ ЗВЕЗДЫ

И у звезд есть разные чины!
О звезде второй величины -
Даже ярче первой коль горит
Ничего никто не говорит.

Говорят о первовеличинной,
Даже ставшей тлеющей лучиной,
О второй напишут сотни од -
Лишь когда покинет небосвод!

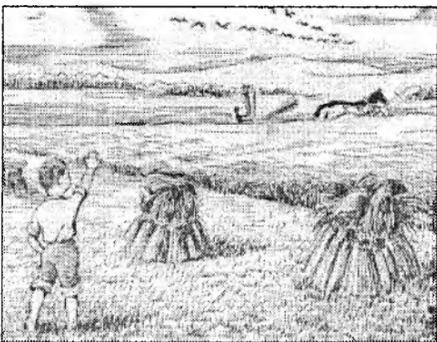
СОБАЧЬЯ ДРУЖБА

В соседнем дворе, за дощатым забором
Два пса, каждый день
раздираемы спором,
Дерутся задорно, друг друга кусают,
Рычат и визжат, и отчаянно лают,
Когда же чужой появляется пес,
Псы рвут молча, без лая, всерьез.

РЕВНОСТЬ

В неверности жену он укорял,
Назойливо и часто повторял!
«Я чувствую, что ты мне неверна!»
Но поняла ли верная жена,
Что не страдал он ревностью, любя, -
Самолюбиво тешил сам себя!

ЗЕМЛЯ РОДНАЯ

В зените славы вверх не вознесись,
Земля - твой старт, тебя взметнула
в высь...
Земля - твой старт, но ведь она - и финиш,
Покинув все, ее ты не покинешь!

ПОДУШКА

Подушка из пуха жестка, угловата,
Бессонница мучит - настала расплата:
Коль не был бы друг им оболган
так гадко, -
Хоть камень под голову,
спал бы он сладко!

ЗАВОЕВАНИЯ

Завоеватели всех наций, рас и лет,
История хранит вам черный след,
И в черном списке ваши имена
Презреньем ваша жизнь заклеяла!

Завоеванья светлого ума,
Прекрасны и светлы, как жизнь сама,
В вас воплощенье истинных побед,
Гонящих мрак, несущих людям свет!

ЛЮБОВЬ

Когда любовь превыше всякой страсти,
Ей не страшны капризы и напасти
Судьбы стропливой, ветреной, крутой,
Она, как самородок золотой,
Чиста, светла всегда, в любой среде -
И в горечи разлук,
И в счастье, и в беде!

ДОЛЯ СУДЬБЫ

Когда к тебе явилось счастье в дом,
Гордился ты: «Моя заслуга в ней!»
Ушло оно - в чем ты был виноват
Не странно ль слать судьбе
проклятий град?

ВЕЧНЫЙ БОЙ

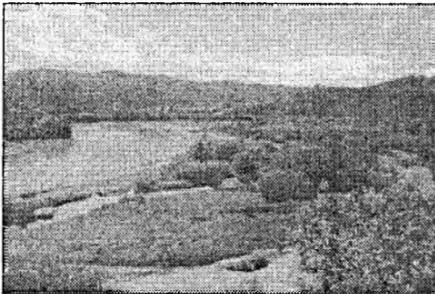
Арканы лжи порою Правду душат
В грязь клеветы с высот достойных
рушат,
Но всякий раз удавку лжи отсечь
Правды успеваешь меч!
О, как у лжи веревка велика! -
Ей меры нет, ее длинны века!

ДОБРОЕ СЛОВО

Добрых деяний основа -
Искреннее, доброе слово.
Силу и радость дарящее,
Счастье людское творящее.

В вечности самое вечное -
Доброе слово сердечное.
К сердцу от сердца кочуй -
Раны людские врачуй!

ТАЛЫН ГОРХОН

Шамнаа нургаал абанаб, талын горхон:
Шалаяд гүйнгүй, хөөнэ буурангүй
урданах,
Хобоо эрьехээн хадуурнагуйш
ондоо эрьедэ горхон, -
Холын далайе хододоо хараад дабшанах!

УЛЫБКА СЧАСТЬЯ

Ты вся трясешься, будто от озноба,
И смотришь в мир, как говорится, в оба, -
Ты как боишься счастье проглядеть!
Напрасный труд! Скажу,
чтоб знала впредь:
Улыбкой счастье может озарить
Лишь тех, кто сам готов его дарить!

ПОТРЕБНОСТЬ В УМЕ

В беседе с умным ум немалый нужен,
Чтоб сам собою не был ты сконфужен.
В беседе с тем, кто равен по уму, -
Чтоб показать, что равен ты ему.
А в разговоре с самодуром банальным
Не меньше нужно быть,
чем гениальным!

ЗАЛОЗОУБЫЙ

/Эпиграмма/

Цедя слова сквозь зубы золотые,
Из золота червонного литые,
Улыбкой ослепляя золотой,
Он прав не скроет злобный и крутой.
Ведь в древнем Риме роль
смертельной пули
Играли золоченые пилюли.

КОЗЛЫ

Козел, венчая гор гряды, -
На фоне звезд - не в их ряду,
Но он причастен к высоте!

Но как смешон в своей тщете,
Стать ровень с тем, что в горном крае,
Козел домашний на сарае!

УРИЛДААН

Далитай гэхээр - Зээрэдэ урагшаа
пиидэнэ,
Дахаад хойнохоонь Хээрэ уурлаад
хиидэнэ.
Ами голоо гамнангүй гүйхэдөөш ахижа
ядаад,
Ама хоолойноо хордотор хусаа адахан
аад!

ҮГЭСӨӨН

Мантан турань сонхотоо юутгээ
наргаана.
Малтаад унагааха гэлсээн аад,
булдааа
Мартаабди, хүйхэрнүүд, -
Галсал баханань аргаахан
Маанадай гэрхэнүүдые низа дарахал
унахадаа.

ҮҮЛЭН

Залхуу зайгууш хаань үүдэндэ
Задараагүй зали би, мэдэ:
Ангахан дайдые абархын түлөө
Аадарлан дуунахаааш айдаггүй юрэдөө.

ЯБАГАЛАН ХҮН

Аян харгыда заадуулан унадаг ардагаа
Алдаа янзатай. - Эмээлээ үргэлөөд
ябана лэ.
Анхандаа хүндэтэй ябахан аад,
аашалаад,
Алдар нэрээ төөрихэн ахамдые
хануулана лэ.

НАРАН

Уулын саанааа үглөөгүүр гарахадаа,
Урин ульаараа харгуулааш маанадаа.
Үдэшэндөө үнөөхил зандаа найханш даа, -
Үүлэхэнүүд лэ үнөө тодхор шэрэнэл даа!

АРХИИН ДОМБО

Хооһолоод, холжорон ороходо
бэлэнш хаа,
Хоолойн уйтан аад, хөөргөө гарахань
хэсүү гээ.
Олон лэ холшор хүбүүд зосоонь хосороо
даа!
Оёоргүй тэрэ хуурсаг юундэ табинаш таг
дээрээ?

САХИЛГААН

Тэнгэридээ үүлэн удаан унтаа нэрингүй,
Тэсэжэ ядаад, сахилгаан ташуурдаа
нэнгэргүй.
Ухаа алдаад лэ, удархан үүлэн аадарлаа, -
Утахан ташуур хэрэгтэйл хаш даа
заримдаа!

НАРАН ТУХАЙ ДУУН

Найман зүгтэ туяараад,
Наран мандан энеэгээл!
Нармай дулаан дайдаа
Найртайханаар үлгыдөөл.

Хамаг элшэ шэнээгээ
Хайрлангүйхэн түхөөгөөд,
Халаглангүй тэрэндээ
Хада дэрлээд унаал даа.

Наран хуби заяандаа
Найдамтайхан унтаал даа -
Налгайханаар энеэгээр
Дахин эрьезд гараал даа!

ХҮҮРГЭНҮҮД

Үе наһандаа амархые мэдээгүй
хүүргэнүүд
Үмхирөөдш, үйрэхэ-бутарха байдаг аал?
Хоёр зүрхэ холбоһон хүүргэнүүд юундэ
Ходо хандарнаб? Холбоонь мүнхэ бэшэ
хаал?

ХЮРӨӨ

Хоёр гарай хослол-үгсөө мэдэнгүй гүш?
Хоорондоо шамайе хайра гамгүй
намнана...
Шүдэгүй болоод, хаагдахадаа, нүхэр,
гомдохогүйш,
Шэлэжэ олоһон хуби заяанш тиймэ
байна...

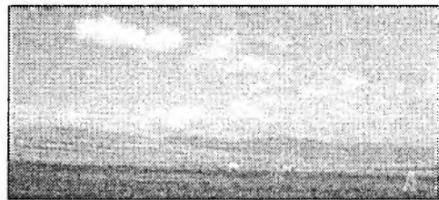
ҮРГЭБШЭ

Дайнай үедэ даагдаагүй үргэбшэ,
үлдөөгүй -
Гайтай нэн даа, үхэлхөө бүтэн гаралган.
Үхэр буугай номонһоош хүнгэн бэшэ,
үзөөгүйш,
Үлэн хотоомхоёо үргэлөөд ходо ябалган.

ГЭШХҮҮР

«Газар дороһоо гараһан тодхор!» - гэлдэн,
Базар Хорлоо хоёр сэдхэлээ тамалаа
гэгэлдэн,
Гэмтэ ябадалай гэшхүүр өөдэ хэдэн
жэлдэ
Эрхэ хүбүүнэйнгээ абирхыень хараагүйл
тэдэ!

ТАЛАДА

Галзуу түймэрэй алдууран талада
гарахалаар
Гандуу хабарай тэнгэри гэнтэ аадарлаа.
Гал уһан хоёрой дайсад бэшэ хаань
анханһаа
Гансааш дуһал газарта буухагүй нэн
заяандаа!

ОЛОНОЙ ХҮСЭН

Абарга мантан шонын араг яһан
Хабарай саһанһаа халта гараа
бултайгаад...
Эбтэй шаазгайнудай дараагүй хаань
хамһан,
Энгэй амитад хюдуулха нэн булта
айгаад!

ГУТАЛ

Суутай фабрикийн ялагар гуталда
хабшагдаад,
Суухартарнь хүлөө холгоош хаа,
хайрлахагүй, хаяха аалш?
Алталмал тамгыень хараад,
анхандаа абалан аад,
Али харгыдаа тулихадаа абяалан
уйлаха аалш?

ГУНИГ

Урихан нюдэнш уһатаад байн,
Уйдхар гомдолһоо гажараа гүш?
Сэнгэхэ наһанай шүүдэр байһы
Сэгнэжэ ядашоод гунираа гүш?

Хоёрхон нидхэнш далитаад байн,
Холые зорихоор шэртээ гүш?
Өмөгхон наһанай шүүдэр байһы
Ойлгожо ядашоод гунираа гүш?

Тэгшэхэн бэш нугараад байн,
Тэршэлхэ урмагүй зогсоо гүш?
Элирхэн наһанай шүүдэр байһы
Этигэжэ ядашоод гунираа гүш?

НИЮТАГАЙ ШУБУУД

Наратай дулаан нюотагаа магтажа,
Намжар найханаар дуулалдаа
шубуудууд.
Харалган халхинда хашагдаад, мэгдэжэ,
Хайртай дайдаһаа зугадаа хушуураад.

Үбэлэй шэрүүн хүйтэнгэй тэмсэжэ,
Үлэн шубууд туйлалдаа дуугайгаар.
Энхэргэн нюотагаа орхингүй, тэсэжэ,
Сэнхирхэн хабарые хүлээжэ
доруунаар!

АРАДАЙ ДУУНАЙ АЯЛАНЧУУД

Юунд дуугай нуухамнайб,
Юрын зугаа дэлгэл.
Юунэй түлөө уухамнайб,
Юрөөл, дуугаа хэлсээл.

Хуурым наашань үгйт,
Хуушан дуугаа эхилэе.
Ажалша нүхэдни, дүхйт,
Аялга нэгэдэн зэдэлгэе.

Хуурайм угаһанай нуладабал,
Хургаяа хүргэн эршэдхыгт.
Хуушан дуунайм удаарбал,
Дуушан сэдхэлээр дэмжэлсыгт!

Үбгэн таабайн дуулахада,
Үндэһэн соёлой аялга.
Альгаяа ташан шуухада,
Арадай найгин захилга.

УБГЭНЭЙ ДУУНУУД

Байсадаа наратан харагдагша
Баруун Бургалтайм гоё гээшэ.
Балшар наһанһаам ханагдагша
Баабайм түрэхэн нютаг юм даа.

Эхинһээ наратан харагдагша
Эльдин Бургалтайм гоё гээшэ.
Эдирхэн баһаһаам ханагдагша
Эжымш түбхинэһэн нютаг юм даа.

Үндэртөө наратан харагдагша
Үнжээн Бургалтайм гоё гээшэ.
Үхибүүн ябаханаа марташагүй
Өөрымни түрэхэн нютаг юм даа.

Эдын голые зубшаад,
Зэргэ гурбан Бургалтай.
Доодо, Дээдэ, Баруун,
Домог суута Бурма-Галтай.

Доодо Бургалтай холо шэнги,
Добонь халхалаад тиинэ гү даа.
Домтой нүхэрни холо шэнги,
Докторой курсада аад, тиинэ гү даа.

Дээдэ Бургалтай холо шэнги,
Дэбсэгын халхалаад тиинэ гү даа.
Демократ нүхэрни холо шэнги,
Дэлгүүрэй харилсаанда тиинэ гү даа.

Баруун Бургалтай холо шэнги,
Байсань халхалаад тиинэ гү даа.
Баталсан нүхэрни холо шэнги,
Багшын курсада аад, тиинэ гү даа?

Хүхэрэн харагдадаг хүбшынгөө
Хүтэл дээрэ гарахадам,
Хүхюун залуу наһамни
Хүнүүдэй дунда үнгэрбэ.

Сэнхирлэн харагдадаг хадынгаа
Сээжэ дээрэ гарахадам,
Сэнгүү залуу наһамни
Сэлээн соогоо үбгэрбэ.

Зурамтай, тахилтай уулынгаа
Зулай дээрэ гарахадам,
Зулгы залуу наһамни
Зугаа боложо мүнхэрбэ.

Цыбикжап НАЙДАНОВ

ХҮГШЭНЭЙ ДУУНУУД

Үнедээ адуулжа ябахадам,
Үеым нэгэн наашаа гэе.
Үгы гэжэ арсахадам,
Үзэм, саахар маа даа гэе.

Хонидоо адуулжа ябахадам,
Холшор нэгэн наашаа гэе.
Хожом гэжэ арсахадам,
Конфет, саахар маа даа гэе.

Баруун арын модые
Бараан тоншуул нарьюулаа,
Басаган залуу ябахадам,
Баабайн хүбүүн дурлуулаа.

Энгэр газарый модые
Эрэн тоншуул нарьюулаа.
Эелдэр залуу ябахадам,
Эжын хүбүүн дурлуулаа.

Халоун нугын үртэмдэ
Хазараа гээгэ моримни.
Хари холын газарта
Хадамай болоо бээмни.
Ногоон нугын үртэмдэ
Ногтоо гээгэ моримни.
Ноён, баян газарта
Нютагаа ханаа бээмни.
Энхэрэн, таалан үргэнэн
Эжыгээ ханажа уярадагби.
Эрхим үхибүүд олонтой,
Эрдэмтэй болгожо табьяалби.
Альган дээрэ үргэнэн
Абаяа ханажа гунирдагби.
Ашанар, эзэнэр олонтой,
Айлай нэрые манаалби.
Хуушан дуугаа дуулажа,
Дуушан солотой болонхойб,
Хурим, түрэдэ буулсажа,
Худа, урагууд олонтойб.

ХУБҮҮНЭЙ ДУУН

Дошхон борынгаа хатар,
Добые дабажа ерэхэдэмни,
Доһолон, хүлгэнэн уян зүрхыемни
Домноод табихаа яһан хүмши.

Эмниг борынгоо хатар,
Эгсые дабажа ерэхэдэмни,
Эелдэр налгай урихан зүрхыемни
Эмшэлээд табихаа яһан юмши.

Гунан борынгаа хатар, жороогоор
Гурбадахаа зорижо ербэлби.
Гуламта бадарааха зүбшөөл
үгэхэдш,
Гуйраншан ябахана болиболби.

БАСАГАНАЙ ДУУН

Хана тушаам ялархан
Карсин дэнгэйм зоболон.
Харанхы болотор хүлээжэ,
Хайран бээе зобоогооб.
Сонхо тушаа ялархан
Шубуун дэнгэйм зоболон.
Солбо гаратар хүлээжэ,
Сохом бээе зобоогооб.
Үүрэй сайхын урдахана
Үнэгэнэй харахы болошодог,
Үлдэжэ ябуулхын урдахан
Үгын абадаг болонхойб.
Наранай гарахын урдахана
Намжаахан туяатай болошодог,
Намнажа ябуулхын урдахана.
Найдальн асуудаг болонхойб.

БАЛШЫСА БАРИХА ГЭЭД...

Үнинэй танил тала болоһон
Эржээнэ Арюуна хоёр байд гээд
лэ амаралтын үдэр Элеваторай
дэлгүүртэ уулзахадаа, һонин
нормойгоо удаахан зугаалдадаг
заншалтай болоһон юм.
Нэгэтэ алтан намарай намдуу
дулаахан үдэр тэдэнэр
уулзаһаар, Арюунань үетэндөө
ийгэжэ хэлэжэрхибэ:

- Дондогшин Нона гэжэ
нэртэй залуухан басаганда
дурлашоо бшуу.

- Угы, Арюуна, юугээ хэлэнэ
гээшэбши? Хэн шамда хэлээб?
Али шимни тэдэ хоёрой
таалалдажа байхыень өөрөө
хараа гүш? - гэжэ мэтээр
мүшхэжэ, мүрдэжэ оробол даа.

- Угы, би тэдэнэй таалалдажа
байхыень хараагүйб. Дондог-
тойшни хамта ажалладаг Должид
намда үсгэлдэр зугаалжа үгөө
ха юм...

Эржээнэ иимэ хоб жэб хоёр
шэхээрээ дуулаһандаа тэрэл
үдэрһөө хойшо хайшан гэжэ
үбгэнөө балшыса бариха тухайгаа
үдэршье, һүнишье шэбшэдэг болошобо...

Нэгэтэ Дондок Дампилович
ажалһаань ерэнээр хубсаһаа
һэлгэжэ үмдөөд, газетэ, жур-
налнуудые уншахаа диван
дээрэ хэбтэшэбэ.

Һамганиинь костюмайнь
хармаануудые урбуулан үзэжэ
байһаар, альганай шэнээн
саарһа оложорхибо. Тэрээн
дээрэн иигэжэ бэшээтэй байба:
«Үглөөдэр Прогрессэ - зургаан
сагта. Нона» Тэрэ саарһыень
байрадан хээд, үглөөдэр
болотор үбгэндөө юушье
хэлэнгүй, аниргүй байжал
мэдэбэ.

Хойто үдэрһын Дондогой
һамган ажалһаань эртшэжэ
гараад, «Прогресс» кинотеатрай
үүдэндэ үбгэнөө хүлээжэл байба.

Хүнүүд кинодо оро ороһоор
үүдэнэй хажууда хоёрхон эхэнэр
үдэшэбэ. Эржээнэ тэрэ залуухан
сэбэрхэн басаганда дүтэлөөд
һонирхобо:

- Хүлисэгты намайе, кинодо
оронгүй, нүхэрөө хүлэсэнэ гүт?

- Тиигэнэб, хамта ажалладаг
нүхэрөө хүлэсэнэб. Таанар баһал
хүние хүлээнэ ёһотойт?

- Үбгэнөө хүлээнэб даа!
Эгээл энэ үедэ гоёор хуб-
салһан залуухан хүбүүн баса-
ганда дүтэлөөд:

- Нона, хүлисэгты намайгаа,
ажалдаа удаарааб, - гэжэ иддам-
ханаар хэлээд, тэрэнэе гарһаань
хүтэлөөд, үүдэ руу шургашаба.

Эржээнэ үбгэнөө балшыса
барингүй хооһоор гэртээ ошожо
ябахаддаа: «Үнөөхи Нона гэшэнь
харагдаад, теэд Дондогой орондо
юундэ ондоо хүн эрээ гэшэб?
Байзалши, шүдхэр, шамайе
балшыса баряагүйдөө, ханаагаа
амархагүйл байхаб!» - гэжэ мэт-
тээр тархи соогуураа эдэб
юумэ шэбшэнэшье, мухарюула-
нашье...

Һамганайнгаа саарһа
һаршагануулжа байхые тийхэдэ
дуулаһан Дондок хойто үдэрһын
столово соо Нонотой хамта
эдеэлжэ һуухадаа, һамгандаа
баригдаһан тухайгаа зугаалжа
үгөөд, намтай суг ажалладаг
Баатар хүбүүнтэй мүнөөдэр
кинодо орохыень Нолье гуйһан
байгаа ха юм.

ЭРЭШҮҮЛДЭ
НАЙДАХААР ГҮ?

Нэгэтэ Мармайн һамган
Дэждэ ондоо аймагта ажаһуудаг
эхэ, эсэгындэ айлшалажа ошохо
болоһондоо эрдээ иигэжэ
захиба:

- Шамайгаа гансаарыешни
орхижо, олон хоногоор баа-
байндаа ошоод ерэхэмни. Ондоо
эхэнэрнүүдтэй холбоорилдоо
һаашни, толгоймни үһэн сай-

шаха, шүдэнүүдни унашаха,
һодэдни һохор болошохо. Тиймэ
ушарһаа юушье хэжэ шадахаа
болёод, наһан соогоо хүзүүн
дээрэшни һуушаха болоно ха
юмбиб.

Нэгэ һара шахуу болоод,
һамганиинь гэртээ бусаба. Ехээр
баярлаһан Мармай һамганайн-
гаа пулаадые тайлажа абаад
хараба: үһэниинь саб сагаан
хүбэндэл сайшаһан, шүдэнүү-
дын унашаһан, һодэдын
онишоһон байбал гэшэб.
Ухаангүй ехээр гайхашаһан
Мармайнниинь:

- Бишни шинингээ хүүрээр
нэгэшье эхэнэртэ дүтэлөөгүй ха
юмбиб, - гэжэ хэлээд, үбсүүгээ
лүс гэртэ һодаргалба.

- Шимни намайгаа унатарни
мэхэлжэ һурашаһан бооходой
ха юмши даа! Ямар һамгадаар
оройлоһон тухайшни үтэр
түргэн элирүүлхэм, ехээр бүү
онголзо, - гэжэ хэлээд, тэрэн
газаашаа гүйжэ гарашаба.

АБАРИ ЗАНГАА
МЭДЭЛСЭХЭ ГЭЭД...

Сандак Санжидма хоёр
танилсаһаар хахад жэл боло-
шоһон юм.

Тэдэ хоёрой уулзажа, зу-
гаалдаха зугаань дууһаха юм
бэшэ хэбэртэй. Нэгэтэ уулза-
хадаа, Сандак бэе бэынгээ
абари зан тухайгаа зугаалдаа
гэжэ дурадхаба. Сандак эрэ хүн
хадаа түрүүн өөрынгөө абари
зан тухай зугаалба:

- Гэрэй эзэн болоод, үүдээ
дэлин орохоодо, малгайгаа
баруун һодон дээрээ үмдэнэн
байбал, шамдаа ухаангүй
дуратайгаа мэдүүлхэб, шамаяа
таалахаб, эрхэлүүлхэб, бэлэг
сэлэг барихаб. Харин малгайгаа
зүүн һодон дээрээ үмдэнэн
байбал, шамдаа дурагүй боло-

һоноо мэдүүлхэб, шамаяа
хараажашье, зэмэлжэшье
болохоб!

Аниргүй шагнаад һууһан
Санжидма өөрынгөө абари зан
тухай иигэжэ хэлэбэ:

- Газаһаа орожо ерэхэдэшни,
гарнуудаа гүзээндэе һалааб-
шалан баряад байгаа һаа,
шамдаа олиггүй дуратай, амтатай
эдеэ хоол, зөөлэхэн, сэбэр унгари
бэлдэнхэй хүлээжэ байһанай
тэмдэг гэшэ. Харин хоёр гараа
һюргандаа һюугаад байгаа
һаамни, шамдаа оройдоошье
дурагүй болонхойб, эдеэ
хоолшье, унтари бэлдээгүйб,
газаа хонохоодо болохош гэнэн
тэмдэг гэжэ бата бэхээр ойлгожо
абаарай даа.

ДОЛСОНЬ ООМНИ
АСУУГЫГ, ХҮНДЭТЭ
ХУДАНАРНИ

Нэгэтэ тарган намарай
амаралтын үдэр Дандар
Дугарович табин наһанайнгаа
юбилейдэ түрэл гаралнуудаа,
худа урагуудаа, үетэн нүхэдөө
урйһан байба. Уригдаһан айлшад
оройхон болотор найрлаад, гэр
гэртээ таража ошоо ааб даа.
Холоһоо ерэнэн айлшадын
Дандарайдаа хонобо.

Гэрэй эзэд Дандар Долгор
хоёр үглөөгүүр эртэхэн бодожо,
эдеэ хоол бэлдээд, айлшадаа
арай-шамай һэрэежэ, «тархи
түрүүгээ» заһахыень столдоо
урйжа һуулгаба.

Һайнаар унтажа садаагүй
айлшадын амагдаа уһа балга-
һандал, абыа аниргүй эһнээлжэ,
һуняжа һуубад.

- Угы, хүндэтэ айлшадни,
юундэ уруу дуруу болошоод

һууна гэшэбта? - гэжэ гэрэй
эзэн худанартаа хандаба.

- Энэ Балдан худатнай бүхэли
һүниндөө гэрэйтай дорботор
хурхиржа, бидэниие оройдоо-
шье унтуулаагүй ха юм! - гэжэ
хорон шорон хэлэ аматай Хорло
хэлээжэрхибэ.

- Ши, Хорло, юугээ хэлэнэ
гээшэбши? Долсонһоомни
һурты, нүхэдүүдэ. Гүшаад жэдэ
намтаа тэбэрилдэн унтахадаа,
хурхиршан гэжэ нэгэтэшье
хэлээгүй юумэл, - гэжэ Балдан
худын хэлэхэдэ, тэндэ
һуугаашад «гэдэһэнэйнгээ
тэйһэртэр» энеэлдэжэ, худай
хүйтэн уһа бээдээ адхаһандал,
одоол нойрһоо сэлмэжэ,
хундагатай духарянуудаа нэгэ
мүһэн барижа, хүхюун гэгшын
толгой заһалга эхилшоо бэлэй.

ШЭХЭНШНИ БҮРЯАД,
АМАНШНИ ОРОД
ГЭЭШЭ ГҮ?

Нэгэтэ хотодо ажаһуудаг гэр
булынхид шэрээгээ тойрон
һуугаад, үдэһын хоол эдижэ
һуубад. Хүгшэн эжынгээ
бэлдэнэн угаашье амтатай хоол
эдижэ һууһан табатай Солбон
абынгаа урдаһаа сэб сэб
хараад, иигэжэ асууба:

- Папа, шиний шэхэн буряад,
харин аманшни мангад /ород/
гээшэ гү? Хүбүүнэйнгээ хэлэ-
һэниие даб гээд ойлгоогүй абань
ехэл гайхангаар һонирхобо:

- Угы, ши юундэ тийгэжэ
һананабши? Миний аман, хамар,
һодон, шэхэн, хасар-бултадаа
буряад ха юм!

- Папа, ямар нэгэ хүнэй
буряадаар асуухадань, ши
ородоор харьюсадаг ха юмши,
ушар тиймэйһээ шэхэншни
буряад, аманшни ород гэжэ
хэлэхэдэ, алдуу болохогүйл, -
гэжэ хэлээд, хоолоо эдижэ
оробо.

Сүлөөгүй эдеэлжэ һуугаа-
шадай бултадаа лүгшэтэрөө
энеэлдэн тухайнь мүнөөшье
болотор мартагдаагүй юумэл даа.

Эсэгын дайнай, эрдэм
ухаанай болон
багшын ажалай ветеран
Дамнин ОШОРОВ.

Бүхэдэлхэйн харилсаан: буряад-монголшуудай хуби заяан

Ж.Гэрэл: «МОНГОЛДОО ҮДЭНЭНЭЙ ХАРЮУЕНЬ БУСААХА...»

Иүүлэй жэлүүдтэ гадаадын гүрэнэй эрхэтэн болоһон монголшууд олон болоо. Тэдэнэй нэгэн - зураашан Жиндийн ГЭРЭЛ. Тэрэ Голландида Искусствын академи 1998 ондо дүүргэжэ, тэндэхи эрхэтэнэй эрхэ зэргэтэй болоһон байна. Харин мүнөө Монголой Соёл урлалай академин Дүрсэлхэ урлалай институтай директор Л.Бумандоржын урилгаар табан жэлэй хэрээ бэшгээр тус хургуулида багшала байгаа юм байна. Уран зурааша Гэрэлтэй уулзажа, тэрэнэй ажалайнь, ажамидаралайнь талаар һонирхободди.

— Та гадаадын эрхэтэн болохооо урид Монголд ямар ажал эрхилдэг байһан байнат?

— Зураг лэ зурадаг байһан. Хүүгэдэй ордоной багшаар, театрай уран зураашаар, кино буулгадаг газарай ба шаазанай үйлдбэрийн ажалшанаар гэхэ мэтэ олон газарта ажаллажа байгаа. Гурбан жэлэй сэрэгэй алба хаажа байха үедөө, зураг лэ зуража ябааб. Гэхэдэ Монголд зурааша гэдэг мэргэжэл эзэлсэгүйб, юрэл өөрын абьяас һонирхолоор ябажа, мэдээжэ зураашад Б. Пүрэвсүрэн, Ц. Ойдов, Б. Гоош гогшэдэй ударидалга доро ажаллажа, нилээдгүй дүрэжэһэн байһаб. Ингэжэ ябахадаа, Голландида хургуулида нураха гэһэн туйлай ехэ ханаанда абтажа байһаар, 1994 ондо тус улас зорижо, 1998 ондо зураашын мэргэжэл эзэлэ бэлэйб.

— Хари гүрэнэй эрхэтэн болоһоор хэдэн жэл болобот. Яагаад гадаадын эрхэтэн болохооо шийдэһэн байнат? Аба, эжы, аха дүүнэртэй эсэргүүсэгүй гү?

— Манай гэр бүлынхин хорико байгаагүй. Би анханһаа энэ гүрэндэ хургуулида нураха хүсэжэ, ханаандаа хүрөөб. Хургуулида түгэсһэн жэлдээ тэндэхиин эрхэтэн болоо һэм. Мүнөө бараг долоон жэл болобо. Нуража байха үедөө олон орон нотагуудаар ябажа үзөөд, Голландида һайхан орон ханагдаагүй бшуу. Юундэб гэхэдэ, Голландида хүнэй эрхэ ба сүлөө - хамагай түрүү һуури эзэлдэг, бидэнэй ошожо ажамидархы хүсэдэг Америкэһэ үлүү эрхэ сүлөөтэй орон. Хамагай голын гэхэдэ, түрээ засаг залуу уран бүтээлшэды дэмжэдэг байха юм. Тус улсай засагай газарһаа хургуули түгэсэжэ байһан оюутад сооһоо бэлитгэй, зурагта

үнэн сэдхэлхэ дуратай залуушуулые шалгаруулжа, дүрбэн жэлэй туршада һара бүри 400 евро салин түлэдэг. Энэ хугасаа соо зурааша хүн өөрын гэнэн байра һууриа олохо, өөрын шэглэл элирүүлхэ, саашанхи ажамидаралайнгаа бата үндэһэ табиха зорилго табидог...

Гүрэнэй талаһаа иимэ харгалза доро байбашье, зураашад өөһэдөө оролдожо хүдэлмэрилөөгүй һаа, ганса зураг зураад, амидарха юм болбол, хүндэ. Хаанашье уран зураашадай амидарал адлихан. Тиймэһээ зурааша хүнэй хамагай гол заршам (принцип) болобол, бусадһаа ондоогоор ухаагаа гүйлгэжэ, эсэхэ сусахы мэдэнгүй ажаллаха юм.

— Тание хэлсэнэй ёһоор ажаллана гэлсэнэ. Энэтнай хоёр гүрэнэй засагай зургаануудай хоорондын гү, али хубийн хэлсэн гү?

— Үнгэрһэн жэл Дүрсэлхэ (Изобразительное) искусствын дээдэ хургуулин директор Л. Бумандорж манайда багшалыш гэнэн урилга эльгээгэ һэн. Тийгэжэ табан жэлэй хэрээ бэшгээр багшала байһаб. Эндэ ерээд багшын ажал хэжэ байхадаа, сэдхэлни дүүрэн байна. Мүнөө жэл түрүү шатын 22 хүүгэдтэй классай ударидагша багшаар томилогдооб.

— Монголой уран зурагай багшанар хэр талаан бэлитгэйб? Тание яагаад уриха болооб?

— Монголой зураашад, уран бүтээлшэд бэлиг түгэдээр гэжэ бододогби. Эндэ уран зураашадай дуталдаһанһаа намайе уриагүй байха. Гэхэдэ Баруун Европын болбосорол мэргэжэлтэй болоһон намһаа шэнэ һонин юумэн гаража болохо гэжэ найдаһандаа бээ.

— Иимэ найдабари бэлүүлхын тулада һуралсалай ямар онол аргууды хэрэглэнэт?

— Миний нуража гараһан хургуулида хүнэй ухаан бодолдо ехэ анхарал хандуулагдадаг, хүнэй хээгүй юумэ хэ, шэнэ юумэн дээрэ ухаагаа гүйлгэ гэнэн эрилтэнүүды табидог байһан. Иимэ онол аргууды би баһа баримталнаб. Харин өөрын олоһон мэдэс үлүүсэ ойлгуулха, өөрын ханаһан соо юумэ хүүлэхэ гэжэ хүсэдэггүйб. Юундэб гэхэдэ, хүүгэд булта нам шэнги сэдхэлтэй болобол удхагайл дээ. Тиймэһээ элдэб гадаадын зураашадаар лекци, семинарнууды ябуулхы хэшээдэг.

— Голландида уран бүтээлээ хээд амидарха, эндэ багшала хоёрой хоорондо хэр ехэ илгаатайб? Тание урижа, хэлсээгээр ажаллуулжа байгаа хадаа бусад багшанарһаа үлүү салин түлэдэг гү?

— Голландида амидарха гү, али эндэ байхань мэдээжэ илгаатай. Би мүнгэ олохын түлөө амидаржа байгаа болбол эндэ ерэхгүй һэм. Би бэшэ багшанартай адлихан салин абадаг. Хэдысье гадаадын харьяатан гэжэ ябабашье, миний һудалһаар монгол шуһан гүйжэ байгаа. Тиймэһээ нотагтаа ерэжэ, өөрын олоһон мэдэсээ монгол хүүгэдтэ хүргэхэ хүсэл ханаан байна даа. Монгол хүнһөө түрэжэ, Монголдэ үндэһэнэй харюуень бусааха миний нангин уяга гэжэ бододогби. Би энэ хэлсэнэй хугасаа соо багшалаад, дахин багшалагүйб. Юундэб гэбэл, багша хүн уран бүтээлээ хэхэ сүлөө забгүй бододог юм байна.

— Танай нэгэ бүтээл хаяхан нээгдэһэн үзэсхэлэндэ табигдаһан байна. Урид бээ даһан үзэсхэлэн эмхидхэ һэн гүт? Ямар шэглэлээр зураг зурана?

— Эгээл һүүлшынхиеэ "Намар" гэнэн үзэсхэлэндэ оролсооб. Тэндэ би өөрынгөө портрет зуража табья һэм. Монголдэ бээ даһан үзэсхэлэнгэ гаргажа байгаагүйшье һаа, хэдэн хамтарһан выставкэнүүдтэ хабаадалсааб. Харин Голландида жэлдэ нэгэ дахин бээ даһан болон хамтарһан 4-5 үзэсхэлэн гаргадаг байһан. Би нэгэл темээр ходо зуража байдаггүйб. Нэгэ үедэ юу зурахаар байнабиб, тэрэнээ зуранаб. Гэхэдэ алибаа юумэний дотоодо мүн шанарынь гаргахы оролдоогби. Жэшээнь, хүрэг (портрет) зуража эхилхэдэ, хүнэй гоё һайхание зурахаһаа үлүү досоохи сэдхэлэнь гаргажа зурадаг. Юрэн хэлэбэл, зурааша хүн хэн нэгэндэ һайшаагдаха, таарагдаха гэжэ бэшэ, харин зурагаа өөртөө зураха ёһотой. Өөртөө зураһан зурвгышени хүн һонирхожо байгаа болобол, тэрэһи уран зураг болоо.

— Сүлөөтэй уран бүтээлшэд зурагаа дуратай сэнгээр табидог. Танай бүтээлнүүд хэдыгээр сэнгэгдэдэг бэ?

— Уран бүтээлшэд, илангаяа Монголой зураашад өөрын бүтээлээ ехэ хямдаар худалдадаг. Энэ буруу зүйл гэжэ ханадагби. Зураашад өөрын бүтээлы мэргэжэлэй зэргэдэ хүрһэн гэжэ үзэжэ байгаа хадаа зоригтойгоор сэнгэжэ

Монголой байдал. Д.Батсуурай зураг.

нураха ёһотой. Зураг гэдэг болобол эд бараан бэшэ. Үнэн һонирхоһон хүн ямаршье сэнгээр хамаагүй абадаг. Би зурагайнгаа үнэ хээээдэшье буулгадаггүй. Харин нэгэ дахин һонин ушар болоо бэлэй. 2000 ондо гурбан уран зураашад хамтаран "Нүхэдүүд" гэжэ нэртэй үзэсхэлэн гаргажа байбабди. Тэндэ табигдаһан "Чингис хаанай хүрэгтэ" нэгэ хүн ехээр хорхойтобо. Тэрэ зураг хоёр миллион түхэригөөр үнэлэгдэһэн байгаа. Тийгээд нэгэ буурал хүгшэн үдэр бүри ерэжэ, "би энэ зураг абаха байгаа, харин һаһажаал хүндэ нимэ үндэр сэн дийлэхгүй байна. Нэгэ миллионгоор үгэ. Манай үбгэн зурагта дуратай. Харин тэрэнэй дура буяламаар Чингис хаанай хүрэг олодоогүй юм" гээд гуйжал байгаа. Тийхэдэнь хэлэһэн сэнгээрнь үгэжэрхөө бэлэйб. Тэрэ хүн болобол зохёолшо Туяа гуй байһан байгаа гэжэ хожомын мэдээ һэм. Тэрэ зураг дүрбэн нодэтэйгөөр зурагдаһан байгаа бшуу. Энэнь Чингис хаанай хүр хүсэ элирхэйлһэн удхатай. Дүрбэн нодэтэй энэ хүрэг шэртэн хаража байхада, тон хүрөөтэй байдаг гэжэ хүнүүд хэлсэдэг юм аа.

Д. ЦОГЗОЛМАА хөөрэлдэбэ.
"Өдрийн сонин"
Бадмажаб ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ
бураадшалба.

НАЙЗА ХОЁРОЙ НАЙДАМТАЙ ХОЛБООН

Тайлбари: «Губида» гэжэ шүлэг миний юм. «Буряад үнэнэй» «Дүхэригтэ» январийн 13-най дугаарта Болдын Батхүүтэй нэрээр толилогдоходоо, Л.ТАПХАЕВ монголһоо оршуулба гэжэ тэмдэглэгдэһэн байба. Энэ намаралга юундэ болобо гэхэдэ, иимэ: бидэ Батхүүтэй бээ бэеингээ шүлэгүүды халха монголһоо буряадта, буряадһаа монголдэ оршуулалсадагбди. Би «Губида» гэжэ шүлэгөө редакцияда үгэхэдөө, нэрээ табяагүй байшооб. Би өөрөө олон монгол зохёолшоды буряадшалдагби.

ГОВЬД

Аргамж урт сүүлээрээ, дэлхийн цээжийг ташуурдаж Араа соёо шүдээрээ, толгодын оройг хяргасан Аврага луугийн амьдрал, улгэ гүрвэлийн нутаг Амьд ергөнцийн домог, алтан элст говь минь! Нарны элгэндэ бүдээцэх тэгш хязгааргүй элсэн дээр Нартын хэвлийд мөнхрсөн, түмэн амьтны мөр байдаг Ази тивийн дундах, ургамал цэцэгсийн орон Ачлалт тэнгэрээс заяатай, элст манхан говь минь! Үндэслээд, навчислаад, ямарч ургамал хатаагүй Өндөглөөд, өсөөд харин, юун үндэс тасрав даа Сахан л гэж санахад, сая түмэн жилүүд өнгөрчээ Сарьдагийн мөс, хайлаад урсаад, уяраад ширгэжээ! Тэмээн жингийн ачаа, тэнцэж ядхад Тэнгэрийн амьтан, элсэн жимээр гуйвхад Манай эриний өмнөх, мянган жилүүд урсаж Мяралзах зэрэглээ болоод, говьдоол шингэж үлдээ юу. Элсэн нүүдэлд хучигдсан, эх дэлхийн хөрс! Өнчин хайлааснаас өөр юмгүй, хоосон нүцгэн Элэг эмтлэн, гуниг төрүүлсэн, эзгүй цөл Элж эцсэн, элэнцэг өвгөдийн нутаг минь! Хонь ямаад нь, хорхой мэт зулгааж орхио юу? Харь санаатан, хараал ерөөл тавьж орхио юу? Бух Буурнууд нь бууц шоройг нь, малтаж орхио юу? Бусдын гар билян заяаг минь, сэвтээж орхио юу? Түмэннээ шингэр, тал дугираг хэлбэртэй

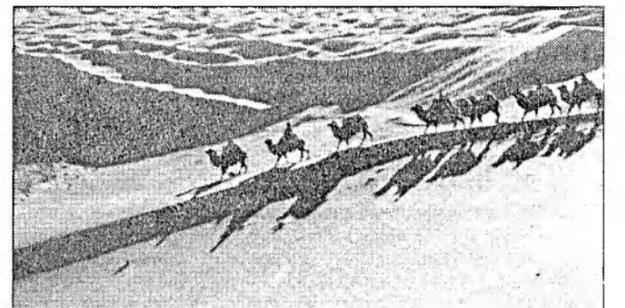
Тиймэһээ хаш, иимэ хүлээгдээгүй алдуу гарашоо. Яаха бэлэй гэжэ ехээр ханаата болонгүй, энэ шүлэгөө Б.Батхүүтэй оршуулгаар халха монгол хэлэн дээрэ тунхаглахые шийдэбэбди.

Монгол угсаата буряадууд ойлгонгүй яахаб гэжэ ханагдана. Саашадаа буряад поздүүдэй шэлэгдэмэл һайн шүлэгүүд хаа яахан монгол хэлэн дээрэ «Дүхэригтэ» табигдажа байха гэжэ найдуулая.

Л.ТАПХАЕВ.

Тэнгэрийн хаягаар, ертөнцийн зах мухардана. Газар дэлхийн магнайд гадас шиг зоолгоостой Ганцаарханаа зогхондоо, галт наран шиг санагдана. Говийн заг, гоёо мангир, таана хөмуул! Элсэн манханаас цааш, орь! ганц юу ч угуй! Ай хөөрхий аянших замд, учирсан худаг цөөрөм Аль эртнийн танил мэт, сэтгэлд дотно. Ширэн ховоог, сураар татаж ундаалаад Тэнгэрийн хязгаарт, хүрнэм гэж явнад Тэнгэрийн хаяа, гүйцэгдэхгүй л байнам Тэмээнүүд бөхийгөө, тэгээд цаана нь эсгий гэр цайнам. Ай бурхан! Сар тэнгэрт мэт, газарт айл байнам Ай бурхан! Нар тэнгэрт мэт, газарт монгол минь байнам. Эсгий үүд сөхнөм! Эзэн үгүй гэр, элч дулаан айл Аргал ганцхан, голомт дүүрэн уугинам. Аян замдаа ундаасаж, ажжаагаа биз дээ гэх шиг. Гүүний айраг, идээ цагаа нь дүүрэн мэлтэлзэнэ Ижил нь үгүй амтан, ингэний ааруул, аманд бутарнам Ижилгүй ганцхан, монгол зоны заншил, сэтгэлд шингэнэм.

Эзэн нь хаана явна, би мэдэхгүй! Энэ говийн уудамд, эзэн ганц л гэлтэй Тив дэлхийн дунд, тэмээн сүргээ хариулсан. Түмэн жилийн өмнөх, элэнц хуланц минь бодогдоно. Намуухан байснаа, хаанаас ч юм бэ салхи дэгдээд Нар сар бүрхсэн, гэлсэн угалз эхлэнэ.

Лобсон ТАПХАЕВ

Салхинд туугдсан элсэн говиор тэнгэр далилаж Эргэх орчлонг бүхэлд нь тэгээд тэмтэрч байсан юм. Гандирсын орон, байгалийн энэ л толиндоо Ганжирт хотуудын эрхэмсэг хаадыг тольдож. Эцэг тэнгэр! Эзэрхэг дээдэс минь, тэр л зуг руу Эрмэг баатар цэргэнэ залж мордуулсан юм. Элэнцэгүүдийн ийм л домогт, итгэж яднам Элсэн дээр өвдөлгөж суумаар байнам Эргэж ирэхгүй тэр цагийн, тэр ард Элсэн говьдоо, энх тунх аж суунам. Эртийн цагт цэцэглэж дэлгэрч байсан Хэрэм балгас, ордон гэрүүд. Элсний нүүдэлд хучигдаа гэлтэй ч Эртний соёл, ёс заншил эсгий гэртээ байж л байнам. Зочлон очиход хаймаг тос дүүрэн байна Зууханд галтай, аргалын утаа, уугиж л байна Галавын урьдах ширгэж шингэсэн гол горхи Газрын доогуур, судлаан дагаад урсаж л байна. Их газрын хадан дээр, мөих хөшөөд Их гэгчийн аргаль, угалз сэврийн зогсном. Зээрин сүрэг тэнгэрийн хаяг өгсөөд Говийн диваажин - амгалан зүүдэндэ амгалан нойрсном. Буряад хэлээс Болдын Батхуу монголчилон. угалз - Говийн элсэн шуурга олон хоногоор үргэжлэх.

ХАЙЯМ - УЧЕНЕЙШИЙ МУЖ ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ

Где б не аел тюльпан и роза не цвела, Там прежде кровь царей земля в себя впила.

И где бы па земле не выросла фиалка, Знай - родинкой она красавицы была. Рубай и газел - самые распространенные жанры в таджикско-персидской литературе. Среди всех классических поэтов не найдется стихотворец, не создавший рубайи и газел. Но, без сомнения, самым известным среди сочинителей рубайи является Хайям.

Омар Хайям считал своим учителем великого таджикского поэта и энциклопедиста Абу Али ибн Сину (Авиценну). Говорят, Хайям покинул белый свет, держа в руках книгу «Шифо» («Исцеление») Ибн Сины. Что же связывало этих двух великих поэтов? Прежде всего, единая идея - стремление узнать загадки вечности, убеждение людей об их всемогущности, о способности народа творить чудеса. С Ибн Сины в таджикско-персидской поэзии начинается новая тенденция: свободолюбие - ринди, утверждающая, что человек - создатель и бесценное существо:

Конечно, цель всего творенья - мы!
Источник знаний и прозренья - мы!
Круг мироздания подобен перстню,
Алмаз в том перстне, без сомненья - мы!
(Перевод В. Державина)

Известный русский переводчик В.Державин по этому поводу пишет: «Великий гуманист и жизнелюб Хайям утверждает, что жизнь прославляет красоту и духовное величие человека. Он прославляет пир, но это пир высоких мыслей и благородных чувств - пир Платона, чаша вина - это волшебная чаша Джамшеда (прапрадед иранских народов), чаша человеческого разума, объемлющего весь мир».

Таджикский ученый Низами Арузи Самарканди, современник Хайяма, в книге «Чохор макола» («Четыре статьи») пишет: «Однажды в городе Балхе на пиру за веселой беседой наш учитель Омар Хайям сказал: «Меня похоронят в таком

месте, где всегда в дни весеннего равноденствия свежий ветер будет осыпая цветы плодовых ветвей». Через двадцать четыре года я побывал в Нишапуре, где был похоронен этот великий человек, и попросил указать мне его могилу. Меня привели на кладбище Хайяма, и я увидел могилу у подножия садовой стены, осененную грушевыми и абрикосовыми деревьями и осыпанную лепестками цветов так, что она была совершенно скрыта под ними. Я вспомнил слова, сказанные в Балхе, и заплакал. Нигде во всем мире до обитаемых его границ не бывало человека, подобного ему».

Другой современник великого Хайяма рассказывает: «Однажды в один прекрасный весенний день мы вышли на поле. Земля была в красивом зеленом наряде. С четырех сторон веял аромат цветов и разных трав. Внезапно поднявшийся ветер уронил кувшин и пролил вино. Огорчившись, Хайям прочитал четверостишие, обращаясь к богу:

Отклик читателя

Ты мой кувшин с вином разбил, о господи!
Ты дверь отрады мне закрыл, о господи!
Ты пролил на землю вино пурпурное, Беда мне! Или пьян ты был, о господи!

Прочитав, он замолк, и вдруг одна сторона лица у него стала черной. И тогда он обратился к Богу: Скажи: кто не покрыл себя грехами? Ты, добрыми прославленный делами. Я зло творю, ты воздаешь мне злом, Скажи мне; в чем различие между нами?

И лицо у него снова приобрело прежний вид».

Прекрасный стиль, нежный язык и глубокие мысли Хайяма повлияли на творчество всех последующих поэтов. Они посвящали ему свои произведения. Известный современный таджикский поэт Лоик Шерали в честь своего деда написал цикл четверостиший под названием «Цоми Хайём» («Чаша Хайяма»).

Убайдулло ХУДЖАЁРОВ.

ХVII ЖАРНАЙ МОДОН ХҮХЭ БИШЭН ЖЭЛ

ҮБЭЛЭЙ НҮҮЛ УЛААГШАН ҮХЭР НАРА

Буряад литэ	14	15	16	17	18	19	20
Европын литэ	24	25	26	27	28	29	30
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Һагда Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббото	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	шара Бишэн	шарагшан Тахя	сагаан Нохой	сагааншан Гахай	хара Хулгана	харагшан Үхэр	хүхэ Бар
Мэнгэ	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан
Һуудал	уһан	уула	модон	хии	гал	шорой	түмэр

Гарагай 2-го шэнын 14 (январин 24).

Хутагын хурса үдэр. Шара Бишэн, 5 шара мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бурхадта, сахюусадта, тэнгэринэртэ үргэл үргэхэ, таггаригаа болуулха, ламые бараалхаха, муу үйлын харгы хааха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, ном оршуулха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхын хажуугаар энэ үдэр хутага болон бусад хурса зүйлнүүдые бүлюудэхэ, хурсадаха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, загаһашалха, худалдаа наймаа эрхилэхэ, номлол хэхэ мэтын үйлэнүүд сэртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эг зөөри арьбажаха, мал үдэхэ.

Гарагай 3-да шэнын 15 (январин 25). Дүйсөн үдэр.

Хутагын хурса үдэр. Шарагшан Тахя, 4 ногоон мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, бурхадта, сахюусадта үргэл үргэхэ, эм найруулха, эдэй (баялигай) тэнгэридэ үргэл үргэхэ, эсэсгэй үрһэ тариха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, ада шүдхэр дараха, хубсаһа оёхо, шуһа ханаха, төөнэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэбэшье энэ үдэр хутага, шүбгэ, хүхэ хурсаджаха болохогүй, мүн үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ мэтын үйлэнүүд хорюултай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абахые тэбшэхээр.

Гарагай 4-дэ хуушанай 16 (январин 26).

Сагаан Нохой, 3 хүхэ мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Иимэ үдэр ямар нэгэ һайн үйлэ хэрэг үйлэдэжэ огто болохогүй, муу хойшололтой байха гэдэг.

Онсолбол, шэнэ гэр барижа

дууһаад, энэ үдэр тэндэ нүүжэ ороо һаа, хахасалгын аюул ерэхэ; бэри буулгабал, нүхэрһөө һалажа ошохо гэмтэй болохо; дасан (дуган) барибал, лама хубараг тогтохогүй; замда гараһан хүн хулгайшантай, дээрмэшэнтэй ушарха; үрһэ тарибал, огто ургаһгүй хатаха; нэрэ алдарт хүртэһэн хүн доройтохо; мал адууһа абабал, зөөри болохогүй; хэшгэ дуудабал, юумэ огто наашалхагүй, хэшгэһэй һүлдэ ерэхгүй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, алдуу эндуу гараха.

Гарагай 5-да хуушанай 17 (январин 27).

Сагааншан Гахай, 2 хара мэнгын, хиидэ һуудалтай үдэр. Энэ үдэр бурхан тахиха, таршинуудые олоор уншаха, шажанай һайндэр эрхилэхэ, баярта үдэрөө тэмдэглэн пайрлаха, абаһанаа бусааха, эд хуряаха, үгэһг үргэхэ, газашан юумэ үгэхэ, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха, нотагай сахюусадта үргэл үргэхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэтэй хамта энэ үдэр эм найруулха, нүүхэ, субарга болон мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, һүни ябаха, уйлаха, бөөгэй хэрэг үйлэдэхэ, тээрмэ хабсарха мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, шэг шарайн үнгэ муудаха.

Гарагай 6-да хуушанай 18 (январин 28).

Хара Хулгана, 1 сагаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр.

Энэ үдэр бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, ехэ сахюуса, тэнгэри тахиха, аршаанаар бээ арюудхаха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, замда гараха, үзэгтэ һураха, бурханай ном уншаха, шудалха, хэшгэ дуудалха, даллага абаха, гэрэй һуури тахиха, гэр бариха, үрһэ тариха, тараг бэрнэхэ, айраг халааха, үхэр андалдаха, буян үйлэдэхэ, хани нүхэдэй аша туһада түшгэлэхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые

арамнайлаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Зүгөөр мал үүсэхэ, үхибүү үргэжэ абаха, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ, хүн дүрсээ аддатураа архи ууха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эг зөөриш, малай гарза болохо.

Гарагай 7-до хуушанай 19 (январин 29).

Харагшан Үхэр, 9 улаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханай ёһо сахиха, бурханда, субаргада мүргэхэ, даллага абаха, тарниин бүтээл үйлэдэхэ, бисалгал хэхэ, ута һаһанай ном уншаха, абаһанаа бусааха, түрэлхидтээ холбоо бэхижүүлэхэ, аршаанаар бээ арюудхаха, дасан (дуган), субарга арамнайлаха, уранай ажал эрхилэхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Харин нүүхэ, хубсаһа эсхэхэ, тушаал дааха, дарсаг үлгэхэ, хээрэ нүхэ малтаха мэтын үйлэнүүд угаа хорюултай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, һаһан ута болохо, һайн нүхэртэй ушарха.

Гарагай 1-дэ хуушанай 20 (январин 30).

Хүхэ Бар, 8 сагаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, ехэ сахюуса тахиха, дасан (дуган), субарга, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайлаха, абаһанаа бусааха, модо сабшаха, амгалан байдалай түлөө ном уншуулха, сан табиha, эм найруулха, элшэниие зараха, эд бараа абаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн.

Гэхэ зуура худаг малтаха, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ, хубсаһа, малгай эсхэхэ, замда гараха мэтын үйлэнүүд сэертэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үлсэхэлэн байдал үзэгдэхэ.

Амаршалга

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛТЭЙ ДҮҮКЭЙМ

Миний дүү басаган НЕХУРОВА Дарима Цыден-Доржиевна 2005 оной январин 18-да 55 наһаяа гүйсэбэ.

Илжесер-барилгаһан гэнэн мэргэжэлтэй, 15 жэлэй хугасаа соо прокэктнэ институтта хүдэлжэ, һүүлдэнэ хүдөөгэй ПМК-да кадрнуудай таһагые даагшаар хүдэлжэ байтарнь, шэнэдхэн хубилаалтын саг боложо, Галина Цыден-Доржиевна дүү басагантаяа хамта «Теремок» гэнэн хүдэлсэгүй зөөрин агентствые байгуулжа, мүнөө болотор яһала урагшатай, олзо оршотой, үрэ дүнтэй хүдэлжэ байна.

Наһанайнь нүхэр Нехуров Леоид Будавич -ветеринарпа эрдэмэй доктор, хүдөө ажахын академиэ мүнөө оюутадта багшала. Нехуров Андрей Леонидович, хубүүниинь, МЧС-тэ юрист, бэринь - Нехурова Виктория Геннадьевна - налогово инспекцидэ баһал юристээр ажаллана.

Миронова Татьяна Леонидовна басаганинь үмсын хоёр дэлгүүр-магазинтай, хэшгэ буянтай ажаһууна. Аша хубүүн Нима зээ басаган Уля хоёрын эмгэйдэ урма зориг оруулжа, дали жогүүр ургуулжа, нара толоор гингүүдэн жаргуулна. Би Дарима дүү басагандаа баһаһа хойшо үлүү дуратай байгаабы, юундэб гэхэдэ, хоюулаа наһаараа дүгэ байгаабы. Сугтаа хоюулаа наадахабди, хүхихэбди, бинь дуулахаб, Даримамни намаяа адуулаха. Зунай сагта хони, хурьга дэлгүүр, эжы, абадаа туһалдаг бэлэйбди, баһа дүүнээрэ дүнгэлсэхэбди. Цыбик-Доржи баабайнгаа Химнын аралһаа асарһан хошууһан амтатай ногоон үһэн дээрэ дэбхээрэ дэбхээрээр эсэхэдэ, тэбэрилдэжэ, тэргэ дээрэ унтахашые ушар олон һэн. Жогтэй гоё балшар наһанай үе саг байгаа бэлэй. Мүнөөшье болотор бэс бээдэ мээхэй, туһалалсажа ябанабди даа.

Тогош эмгэймнай энэ аша басагаараа үргүүлжэ, бурханайнгаа ороңдо мордоһон юм.

Эжы аба хоёрнай город нүүжэ ерэхэдэ, Дарима дээрээ буугаа һэн. Эжымнай долоон үринэр сооһоо Даримааяа шэлэжэ, энэ басаганаараа байжа үргүүлхэб гэжэ ама гараад, мүнөө 85 наһатай, эжыгээ Дарима басаганинь, Леоид Будавич нүхэртэйгөө, дүү басаган Галитайгаа ээм дээрээ үргэжэ байна.

Миний дүү басаган Дарима зориг хүсэ ехэтэй, ажалша бэрхэ, даруу номгон, түбшэн зантай, хүнэй үгөөр, боди һайхан, арюун энэрхы сэдьхэлтэй, хүндэмүүшэ, хүндэ ходо туһа хүргэжэ ябадаг, үндэр бурханай зиндаатай хүн юм. 55 наһанайнь ойн баяраар дүү басаган Даримааяа үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, ута наһа, удаан жаргал хүсэжэ, элинсэг хулинсагаа үргэһэн буянинь тоһон шэнги бээдэнэ, наһанайнь нүхэртэнь, үри хүүгэд аша зээнэртэнь ашатын буянгаар шэнгэг эг гэжэ үрээгээд, энээхэн шүлэг зориулнаб.

ДҮҮ БАСАГАН ДАРИМАДАА Эхэ, эсэгын нангин дуранһаа, Элинсэг хулинсагайм элшэ туһаһаа

Эхэ Дэлхэйн альган дээрэ Эрбэгэрхэн дүүдэймни

түрөөлши.

Эгээл даруу, һайхан зантай, Энэрхы сэдьхэлтэй,

хулаан бодолтой, Эрмэлзэл зориг,

хүсэ шадалтай Эсэшэ сусашагүй урагшаа

һанаатай

Эб тэнюун эхын дээрэ үхин.

Эжы, эмгэй болоһон

Эгээл хайратай дүүдэймни,

Аза жаргал, амар мэндые

Альган дээрэш хүсэжэ байнаб!

Аба, эжын буян хэшэгые Аша зээнэртэш үрээнэб!

Энгельсина ГАРМАЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарһаа хоёрдохы Д.Ц.Д.Нехурова.

Амаршалганууд

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Вера Дамбиевна ДАМДИНОВАЕ түрэнэн үдэрөөр!

Таһалга соонь ороһон зоние Таатай уринаар угтажа, Хэрэг зоригьень элирүүлэн, Хэлсэхэ онсо дүрэтэй, Хэблэлэйнгээ байшангай сан жасада Хэнһээшье үлүү олзо оруулдаг Соносхол мэдээнэй таһагыё Солбон хурсаар ударидадаг Үргэн Агын найхан басаган Үдэрэй ямаршыё сагта Сулал туһалха гэжэ хэшээдэг,

Суглуулан, аятайгаар ябталжа, - Эдээ хоол, шаанигнаа эхилээд, Эддэб яла-сала мебель хүрэтэр Эндэ тэндэһээ шэрүүлжэ асараад, Эмхи гурим соонь мандаа хубаадаг, Нахима, хотоймо найрай хүндые Нааршалан, бултаңда хүртөөдэг Элбэг дэлбэг гартайл, Эмээхэй урихан сэдхэлтэйл. Тоб тобхон гэшхэдэлыень, Толи найхан шарайень, Толорһон шэмэг зүүдхэлыень Тоонгүй байхын аргагүйл. Зөөлэн дулаан зугааень, Зөөри хуряаха шадабаринень, Зориг бадаруулаа зангыень Зохишоонгүй байхын оногүйл. Алтан ойгоортнай Танаа амаршалан, Амар амгаланниё хүсэнэбди! Бурхангай, буянтай, буряад арадтаа туһатай, Олзотой омогтой, энхэ тэнюун, Олоной түлөө оролдожо, Жаргажа нуухатнай болгогой! «Буряад үнэн» хэблэлэй байшангайхид. 2005 оной январин 15.

НҮХЭРЭЙМНАЙ АЛТАН ГУУРЬАН

«Бурятия» газетымнай корреспондент Надежда ГОНЧИКОВАГАЙ ажалыё дулдыданги бэшэ жюри үндэрөөр сэгнэһэн байна. Ярослав Гашегай нэрэмжэтэ Россин Журналистнуудай холбооной Буряадай региональна эмхиин шаңда бэлигтэй журналист хүртөө. 2004 оной май-июнь нарануудта хэблэгдэһэн «Путешествие с куклами, или Как вкусен и горек калмыцкий чай» гэхэн журналистын материал тэмдэглэгдэбэ. 1976 онһоо мэргэжэлтэ журналист болоһон Надежда Александровна Гончикова Сибзаводой газетын корреспондентээр, редакторай орлогшоор, мүн Омскдо «Вечерний Омск» сониндо штатнабэшэ корреспондентээр хүдэлһэн байна. Тэндэ 1980 ондо СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүнээр абтаа. БГСХИ-гэй газетэдэ хүдэлөө, удаань хоёр жэл соо Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай литературна таһагыё даагшаар ажаллаха үедөө эгээ түрүүшын театральна газетэ хэблүүлээ. 1991 онһоо «Бурятия» газетэдэ харюусалгата секретариин орлогшоор ажаллаа, харин 1995 онһоо соёлой болон гуманитарна асуудалуудай таһагыё хүтэлөө. «Театральная пресса» гэхэн республикын СТА-гэй шангай лауреат, «Буряад үнэн - Дүхэригэй» эмхидхэһэн «Буряадай түрүү хүнүүд-2003» гэхэн конкурсын лауреат, олон һонин проектиүүдэй автор болонхой. Үнэн зүрхэһөө суг хүдэлдэг нүхэрөө амжалтаарнь амаршалнабди. Шэнэ илалтануудыё, һанаһандаа хүрэжэ байхыень хүсэнэбди! «Буряад үнэн» хэблэлэй байшангай ажалша коллектив.

Хүндэтэ дүүгээ, ЖАМСАЕВ Александр Жамсаевичыё, Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан ушарнаар амаршалаад, иигэжэ хүсэнэбди: жэл бүри жэгдэ амгалан, он бүри омог дорюун, мүнгэн шэнги мүнхэ һаһатай, оройгүй үндэр нэрэтэй, оёоргүй сэсэн ухаатай, зула шэнги бадаржа, зоңдоо хүндэтэй ябахыешни хүсөөгшэ Володя хурайхатаншни.

50 һаһанай жаргал, баяр ёһолол эдэ үдэрнүүдтэ угтажа байһан манай эжы, эгшэ, ба-сагаяа СУХОДАЕВА Лидия Николаевнае түрэнэн үдэрөөрнь нотагаархидынь, үетэн нүхэ-дынь, түрэл гаралынь хани халуунаар амаршалха зуураа ажалдаа амжалтатай, ажабай-далдаа жаргалтай, элүүр энхэ ябахыень хүсөөд, үрээл үгэ-нүүдыё хүргэһэбди: Үдэр бүхэндэ жаргалай һайхание үзэжэ, Углөө бүхэндэ наранай һайхание хаража, Үрээлэй һайхание ходо шагнажа, Үндэр һаһа һаһалжа, Үелжэ ханиһан нүхэртээ Үри хүүгэдтэ туһалжа, Үнэр баян һуугыт даа! РАДНАЕВТАНАЙ бүлэ, үри хүүгэдээрээ.

МҮНГЭН ШАНГААР УРМАШУУЛАГДАА

Шатар

Буга һарын 10-да Улаан-Үдэ хотын шатарай байшан соо Агууехэ Илалтын 60 жэлэй ойдо зориулагдаһан спартакиадын нэгэдэхи зүйл болохо шатараар мурьсөөн үнгэрбэ. Улаан-Үдэ авиационно заводой «Бурятзолото», «Водоканал» гэхэн, 1-дэхи ТЭЦ-эй, АВРЗ-гэй Улаан-Үдэ түмэр замай станциин ба 34-дэхи Мостотрядай түлөөлэгшэд эндэ сулларжа, хаба шадалаа туршалсабад. Тус мурьсөөн долоон шатада хубаа-рилагдан үнгэрөө. Нэгэдэхи шатада авиационно шатаршад 3:1 гэхэн тоотойгоор Локомотив ба вагон заһабарилгын заводой шатаршадые илаба. Бүхы уулзалганууд шанга тэмсэлэй

оршондо үнгэржэ, һүүдшын долоодохи шатын урда тээ авиазаводой шатаршад 17,5 тоотойгоор түрүүлжэ ябабад. Хоёрдохи һуурида Локомотив ба вагон заһабарилгын заводой шатаршад нэгэл очкоогоор үлэжэ ябаа. Түгэсхэлэй уулзалгада Локомотив вагон заһабарилгын заводой шатаршад «34-дэхи мостотряд» бүлгэмэй шатаршадые 4:0 гэхэн тоотойгоор шүүжэ, нэгэдэхи һуурида гарабад. Харин авиазаводой шатаршад 1-дэхи ТЭЦ-эй хүдэлмэрилэгшэдтэй тэнсэжэ, шангай гурбадахи һуури эзэлбэ. Харин «Бурятэнерго» гэхэн ОАО-гой шатаршад «Водоканал» бүлгэмэй шатаршадые 4:0 гэхэн тоотойгоор илажа, хоёрдохи һуури эзэлэе бшуу. Тиигэжэ

Локомотив ба вагон заһабарилгын заводой шатаршад мастерта кандидат В.Агафонов, В.Плеханов, В.Максимов ба Л.Мытыпова гэгшэд табадахияа түрүү һуурида гараба. Мүн хюлгэ бүхэн дээрэ илагшад элирүүлэгдээ. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ мастерта кандидат В.Агафонов (АВРЗ) эрхимлээ, харин И.Брылев («Бурятэнерго») хоёрдохи, И.Тулохонов (Авиазавад) гурбадахи һууринуудыё эзэлбэ. Хоёрдохи хюлгэ дээрэ М.Усольцев (Авиазавад) түрүүлбэ, Б.Бадмаев хоёрдохи, В.Плеханов (АВРЗ) гурбадахи һууринуудыё эзэлбэ. Абажа боломоор долоон очкоһоо долооё абажа шадан В.Максимов (АВРЗ) гурбадахи хюлгэ дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ, харин

В.Артамонов (Улаан-Үдэ хотын түмэр замай станци) В.Корольевыё илажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Эхэнэрнүүдэй хюлгэ дээрэ долоонһоо зургаа хахад очко абанан Е.Калашникова («Бурятэнерго») илалта туйлаба. Хоёрдохи һуурида О.Воробьева (ТЭЦ-1) гараба. Гурбадахи һуури И.Осипова (Авиазавад) эзэлбэ. Бүхы илагшадые Улаан-Үдэ хотын залуушуулай, физкультура болон спортын управлениин дарга А.Будаев халуунаар амаршалаад, мүнгэн шан ба дипломуудыё барюулаа. Иигээд Улаан-Үдэ хотын ажалша бүлгэмүүдэй VI спартакиада эхилбэ гээшэ. В.ТААХАНОВ, АВРЗ-гэй түлөөлэгшэ.

Сагаалганиё угтуулан

ЕРЫТ НААШАА ЁОХОРТОО

Арбаад жэлэй саада тээ бүлэг эрдэмтэд /Г.Ц.Молонов, Э.Р.Раднаев, Д.Д.Ошоров, Б.Б.Батоев, М.Н.Очилов, Н.Р.Петрова болон бусад /Усть-Ордын округто ошожо, «Педагогикын эрдэмэй үдэрнүүдыё» үнгэргэхэдөө, хургуулинуударнь ябажа, багшанартайнь, шабинартайнь тон һонирхолтой уулзалгануудыё үнгэргөө бэлэйбди. Илангаяа Буряад-Енгуудэй дунда хургуулитай танилсахадамнай, угаашыё һонирхолтой байгаа. Тус хургуулида буряад хэлээ бүхы һурагшадын шудадаг, ушар тиимһээ ород болон татаар үхибүүдын бултадаа буряад хэлтэй болошонхой байгаа хэн. (багшань Балъжинима Дамдинцыреновна Мантыкова). Тус хургуулида буряад, ород, татаар арадуудай ёһо заншалнуудтай үхибүүдыё танилсуулааг, илангаяа ёохор нааданда анхарал ехээр табигдадаг. Жэшээн, хургуулида ямар нэгэ һайндэрэй болоходо, бүхы һурагшадын ёохор нааданда гурбан дэбхар дүхэриг болгогдон хатардаг: /нэгэдэхидэнь - эхин классуудай, хоёрдохидэнь - 5-7-дохи классуудай, гурбадахидэнь - 8-11-дэхи классуудай/. Ёохорой дуунуудай үгэнүүдыень үбгэдэ, хүгшэдөө һурагшад

өөһэдөө бэшэжэ абаад, сээжэлдэдэг юм. Ёохорой дуунуудайнь урда имэрхүү байһан. Жэшээн, Хатар дээрэ ерээбди. Хатархана ерээбди, Хамаг зондо ерээбди, Ханилсахаа ерээбди. Ерыт наашаа наадандаа, Ёохор наадан хуушараа. Хуушан маягыень шэнэлжэ, Хонгёо зугаатай болгоё. Тохой зандан эмээлээ, эмээлээ Тохыг саашан мориндоо, мориндоо. Тойроод байһан залуушуул, залуушуул Ерыт наашаа наадандаа, наадандаа! Хүндэтэ уншагшад, ёохор наадан гансал Усть-Ордада һэргээгдэнэ бэшэ, харин манайшыё республикын хүдөөгэй, илангаяа Түнхэнэй, Ахын, Захааминай, Хурамжаанай, Яруунын, Хэжэнгын хургуулинуудай шабинар багшанарайнгаа хүтэлбэри доро һүүлэй үедэ ёохор нааданда дуратай боложо, тэрэнээ шэнэ маягтай болгожо байнхай. ЁОХОР НААДАНЫЕ һэргээжэ, шэнэ маягтайгаар улам саашан хүгжөөхын тула юу хэхэб гэхэн асуудал гарана. Нэгэдэхээр, «Буряад үнэнэйнгөө» хуудаһанда тус асуудалаар олон

хүнүүдэй дурадхалуудыё толилло, үргэн хэлсээ эмхидхээ. Хоёрдохор, «Буряад үнэндөө» тусхай «Ёохор нааданай дуунуудай булан» эмхидхээд, тэндээ саг үргэлжэ дуунуудыё толилло байха. Гурбадахаяр, ёохор нааданай дуунуудыё суглуулжа, тусхай ном болгоод, хэблэн гаргаха. Дүрбэдэхээр, Буряадай радиооор ёохорой дуунуудыё дамжуулаха, хүнүүдэй тэдэниё бэшэжэ абахын тула, уран гоёор уншажа үгэхэ. Табадахаяр, Буряадай телевиденеэр ёохор нааданда хургаха хэшээлнүүдыё үнгэргэдэг болохо. Зургадахаяр, «Буряад үнэндэ» ёохор нааданай шэнэ дуунуудай конкурс соносхожо, талаан бэлнтэй залуушуулыё урмашуулжа, «Ёохор нааданай лауреат» гэхэн нэрэ зэргэтэй болгохо. Дамнин ОШОРОВ, РФ-гэй болон РБ-гэй габьяата багша, СССР-эй, РСФСР-эй эрдэм һуралсалдай отличник. РЕДАКЦИНАА: Хүндэтэ уншагшаднай, Д.Ошоровой дурадхалууд тухай һанамжануудыё бидэндэ бэшын гэжэ ханданабди, найданабди.

Академический театр оперы и балета 4 февраля 2005 г. Нач. в 18 ч. 30 мин. Творческий вечер заслуженного артиста РБ Эрдэни Батсук и презентация нового аудиоальбома и компакт-диска. Участвуют: Нонна и Зорикто Тогочиевы, Цыренхам, Вика Орбодоева, театр «Бадма Сэсэг» и другие. Справки по телефону: 21-36-00. Январин 28-да, 17 сагта, БИПКРО-гой (Советская, 30) актовa зал соо Сэлэнгэ нотагаархидай эблэ Агуу Илалтын 60 жэлэй ойдо зориулан марафон үнгэргэхэнь. Нотагаархидаа уринабди. Буряад Республикын Соёлой министерство, Россин уран зураашадай Буряадай региональна таһаг Буряад Республикын габьяата уран зурааша Илья Аранзаевич Гомбоевто эгшын, Буряадай АССР-эй болон РСФСР-эй физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, химиин эрдэмэй кандидат, шатараар, хүнгэн атлетикэ болон велоспорттоор оло дахин республикын чемпион, шатараар уласхоорондын, бүхэсоюзна болон бүхэроссин мурьсөөнүүдэй илагша, спортын мастер Лубсама Аранзаевна ГАРМАЕВАГАЙ сарһаа урид һаһа бараһан ушараар гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директорэй - ахамад редакторай уялгануудыё дүүргэгшэ Т.В.САМБЯЛОВА. Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), А.Л.АНГАРХАЕВ (генеральна директор-ахамад редактор), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), Д.Д.ЭРДЫНИЕВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ТОМБОЕВА, Н.А.ГОНЧИКОВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА. Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвилиин үйлсэ, 23. Хэблэлэй байшан "Буряад үнэн". E-mail: unen@mail.ru. Газетэ хэблэлэй 6 хуудан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэлэг - 30015. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг - 17.00. "Республиканска типографи" гэхэн ОАО-до бэлэн диапозитивүүдһээ газетэ 6000 хэлэгээр хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 21-40-45. Б-0165-дахи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), гсн. директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, редакторай орлогшын - 21-54-93, секретаридайд - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершинь» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай болон олонинтын хүдэлмэрин, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерин - 21-23-67. Редакцида ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаададаггүй. Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрэнүүдэй бэшэлыё хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.